

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
« ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ »
ՍԱՀՄԱՆԱՓԱԿ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի
Ավագակոպճագլաքարային խառնուրդի (ԱԿԳԽ) հանքավայրի
«Արգավանդ» տեղամասում օգտակար հանածոյի
արդյունահանման աշխատանքների
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(Լրամշակված)

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊԸ - ԻՏՆՕՐԵՆ՝

Գ. ԱՌՈՒՍՏԱՄՅԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	8
1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	9
1.1. Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը	9
1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը.....	9
2. ԾՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ.....	9
2.1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը.....	14
2.2. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության.....	14
գնահատման և փորձաքննության մասին (ՇՄՎԱՓ) օրենքը.....	14
2.3. ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (2011թ.)	17
2.4. Հողային օրենսգիրք (2001).....	17
2.5. Թափոնների մասին օրենք (2004).....	18
2.6. Բնապահպանական վերահսկողության մասին օրենք (2005).....	18
2.7. Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին ՀՀ օրենքը (1994).....	18
2.8. Պատմական և մշակույթի անշարժ հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին օրենք.....	19
2.9. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին օրենք.....	19
2.10. Բուսական աշխարհի մասին օրենք	20
2.11. Կենդանական աշխարհի մասին օրենք.....	21
3. ՆԱԽՍՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	22
3.1. Նախագծի հիմնական դրույթները	24
3.2. Հանքավայրի մշակման եղանակի ընտրումը.....	24
3.3. Նախագծային կորուստները	25
3.5. Բացահանքի ծառայման ժամկետը.....	26
3.6. Հանքավայրի բացումը.....	26
3.7. Մակաբացման աշխատանքները.....	26
3.8. Արդյունահանման աշխատանքները.....	26
3.9. Հանույթաբարձման աշխատանքներ	27
3.10. Բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանը.....	28
3.11. Լցակայանային աշխատանքները.....	28
3.12. Բացահանքի ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը.....	29
3.13. Նախագծի այլընտրանքները.....	29
4. ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ, ՎԵՐԱՄՇԱԿՈՒՄԸ, ԼՑԱԿՈՒՅՏԱՌԱՋԱՑՈՒՄԸ	30
4.1. Մակաբացման ապարներ	30
4.3. Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած	31
դիզելային յուղերի մնացորդներ	31
4.4. Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ.....	32
4.5. Բանեցված դողածածկեր.....	32
4.6. Կենցաղային աղբ	32
5. ԵԼԱԿԵՏԱՑԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ.....	34
5.1. Հանքավայրի ֆիզիկա աշխարհագրական տեղադիրքը	34
5.2. Ռելիեֆ և երկրաձևաբանություն.....	34
5.3. Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի համառոտ բնութագիրը.....	36
5.3.1. <i>Տեկտոնիկա</i>	39
5.4. Հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքը	40
5.5. Կլիմայական պայմանները	46
5.6. Շրջանի սելամիկ բնութագիրը	49
5.7. Օդային ավազան.....	50
5.8. Ջրային ռեսուրսներ.....	51

5.9.	Կենդանական աշխարհ.....	52
5.10.	Բուսական աշխարհ.....	53
5.11.	Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	55
5.12.	Հողային ծածկույթ.....	56
5.13.	Պատմամշակութային հուշարձաններ	59
5.14.	Հանքավայրի հիդրոերկրաբանական պայմանները.....	59
6.	ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐ.....	62
6.1.	Ազդակիր համայնքի սոցիալ-տնտեսական բնութագիրը.....	66
	6.1.1. Մեծամոր համայնք.....	66
	6.1.2. Տանձուտ բնակավայր.....	73
7.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԵՎ ԿԱՆԽԱՏԵՄՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ	74
7.1.	Մթնոլորտային օդ.....	74
7.1.1	Ավտոտրանսպորտի աշխատանքի ժամանակ առաջացած	74
	փոշու հաշվարկը.....	74
	7.1.2. Լցակայաներից առաջացած փոշու հաշվարկը	75
	7.1.3. Բարձրան աշխատանքների ժամանակ առաջացող փոշու հաշվարկը.....	75
	7.1.4. Ավտոմեքենայի բեռնաթափում.....	76
8.	ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ՀԱՇՎԱՐԿ	78
8.4.	Բուսական և կենդանական աշխարհ.....	81
8.5.	Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ.....	81
8.6.	Պատմամշակութային հուշարձաններ	82
8.7.	Աղմուկ, թրթռումներ.....	82
8.8.	Սոցիալական ազդեցություններ	82
8.9.	Սանիտարապաշտպանիչ գոտի.....	83
9.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆՈՒՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	84
9.1.	Շրջակա միջավայրի մշտադիտարկումների պլան	86
10.	ՀԱՆՔԻ ՓԱԿՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ	88
10.1.	Մշտադիտարկումների ծրագիր.....	88
10.2.	Դիտակետերի տեղադիրքը և մշտադիտարկումների հաճախականությունը.....	89
10.3.	Մշտադիտարկումների տևողությունը	89
10.4.	Աշխատուժի մեղմացումը	89
10.5.	Ֆինանսական երաշխիքները.....	90
10.5.1.	Խախտված հողատարածքների վերականգնման ծախսերի խոշորացված հաշվարկները.....	90
10.6.	Հանքի փակման ֆինանսական երաշխիքներ	91
11.	ԱՆՎՏԱՆԳՈՒ ԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒ ՄՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒ Մ	100
11.1.	Հակավթարային միջոցառումներ.....	100
11.2.	Արտակարգ իրավիճակների կառավարում.....	100
12.	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄ	102
	ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ	103
	Տ Ե Ք Ս Տ Ա Յ Ի Ն Հ Ա Վ Ե Լ Վ Ա Ծ.....	104

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Ներկայացվող սահմանումները և եզրույթները /տերմիններ/ բերվում են ՀՀ Ընդերքի և բնապահպանության ոլորտի օրենքներից և նորմատիվ փաստաթղթերից:

Ընդերք՝ հողածածկույթից ներքև, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ երկրի մակերևույթից, ջրավազանների կամ ջրհոսքերի հատակից ներքև՝ ըստ խորության տեղադրված երկրակեղևի մաս, որը մատչելի է ընդերքօգտագործման համար:

Ընդերքի տեղամաս՝ որոշակի աշխարհագրական սահմանանշում պարունակող ընդերքի մաս, որում պետք է իրականացվեն ընդերքօգտագործման աշխատանքներ:

Ընդերքօգտագործում՝ երկրաբանական ուսումնասիրությունների, օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակներով ընդերքի օգտագործում կամ ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակում:

Ընդերքօգտագործման իրավունք՝ համապատասխան ընդերքօգտագործման համաձայնությունով կամ թույլտվությունով, ծրագրով կամ նախագծով, ընդերքօգտագործման պայմանագրով, լեռնահատկացման ակտով հավաստվող՝ ընդերքի որոշակի տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման բացառիկ իրավունքներ:

Օգտակար հանածո՝ ընդերքում պարփակված պինդ հանքային գոյացումներ, հեղուկ կամ գազային բաղադրամասեր, այդ թվում՝ ստորերկրյա ջրեր (քաղցրահամ և հանքային) և երկրաջերմային էներգիա, ջրավազանների, ջրհոսքերի հատակային նստվածքներ, որոնց քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկանիշները թույլ են տալիս դրանք օգտագործել ուղղակիորեն կամ վերամշակումից հետո:

Օգտակար հանածոյի պաշարներ՝ օգտակար հանածոյի կուտակումներ, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն՝ թույլտվություն, որն իրավունք է տալիս ընդերքի որոշակի տեղամասում իրականացնելու օգտակար հանածոների արդյունահանման և (կամ) ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման աշխատանքներ:

Հանքավայր՝ ընդերքի մաս, որը պարունակում է օգտակար հանածոյի պաշարներ (այդ թվում՝ կանխատեսումային), որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական:

Երկրաբանական ուսումնասիրություններ՝ ընդերքի երկրաբանականաշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները:

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով մշտադիտարկումներ՝ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության և օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային ծրագրերին զուգընթաց՝ երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ծրագրով, օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային նախագծով, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտով և ազդեցության գնահատման հաշվետվությամբ ամրագրված ցուցանիշների հիման վրա իրականացվող մշտադիտարկումներ:

Շրջակա միջավայր` բնական եւ մարդածին տարրերի (մթնոլորտային օդ, ջրեր, հողեր, ընդերք, լանդշաֆտ, կենդանական ու բուսական աշխարհ, ներառյալ անտառ, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ, բնակավայրերի կանաչ տարածքներ, կառույցներ, պատմության եւ մշակույթի հուշարձաններ) եւ սոցիալական միջավայրի (մարդու առողջության եւ անվտանգության), գործունեների, նյութերի, երեւոյթների ու գործընթացների ամբողջությունը եւ դրանց փոխազդեցությունը միմյանց ու մարդկանց միջեւ.

շրջակա միջավայրի վրա ազդեցություն` հիմնադրութային փաստաթղթի գործողության կամ նախատեսվող գործունեության իրականացման հետեւանքով շրջակա միջավայրի եւ մարդու առողջության վրա հնարավոր փոփոխությունները.

նախատեսվող գործունեություն` շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական եւ տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում.

ձեռնարկող` փորձաքննության ենթակա հիմնադրութային փաստաթուղթ մշակող, ընդունող, իրականացնող և (կամ) գործունեություն իրականացնող կամ պատվիրող պետական կառավարման կամ տեղական ինքնակառավարման մարմին, իրավաբանական կամ ֆիզիկական անձ.

ազդակիր համայնք` շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրութային փաստաթղթի կամ նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ենթակա համայնքի (համայնքների) բնակչություն` ֆիզիկական և (կամ) իրավաբանական անձինք.

շահագրգիռ հանրություն` փորձաքննության ենթակա հիմնադրութային փաստաթղթի ընդունման եւ (կամ) նախատեսվող գործունեության իրականացման առնչությամբ հետաքրքրություն ցուցաբերող իրավաբանական եւ ֆիզիկական անձինք.

գործընթացի մասնակիցներ` պետական կառավարման ու տեղական ինքնակառավարման մարմիններ, ֆիզիկական ու իրավաբանական անձինք, ներառյալ` ազդակիր համայնք, շահագրգիռ հանրություն, որոնք, սույն օրենքի համաձայն, մասնակցում են գնահատումների եւ (կամ) փորձաքննության գործընթացին.

հայտ` ձեռնարկողի կամ նրա պատվերով կազմած հիմնադրութային փաստաթղթի մշակման եւ (կամ) նախատեսվող գործունեության նախաձեռնության մասին ծանուցման փաթեթ.

բնության հատուկ պահպանվող տարածք` ցամաքի (ներառյալ` մակերևութային ու ստորերկրյա ջրերը և ընդերքը) և համապատասխան օդային ավազանի` սույն օրենքով գիտական, կրթական, առողջարարական, պատմամշակութային, ռեկրեացիոն, զբոսաշրջության, գեղագիտական արժեք են ներկայացնում, և որոնց համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ.

ազգային պարկ` բնապահպանական, գիտական, պատմամշակութային, գեղագիտական, ռեկրեացիոն արժեքներ ներկայացնող միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որը բնական լանդշաֆտների ու մշակութային արժեքների զուգորդման շնորհիվ կարող է օգտագործվել գիտական, կրթական, ռեկրեացիոն, մշակութային և տնտեսական նպատակներով, և որի համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ.

ազգային պարկի արգելոցային գոտի` ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելոցի համար սույն օրենքով սահմանված ռեժիմը.

ազգային պարկի արգելավայրային գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ գործում է պետական արգելավայրի համար սույն օրենքով սահմանված ռեժիմը.

ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է քաղաքացիների հանգստի և զբոսաշրջության ու դրա հետ կապված սպասարկման ծառայության կազմակերպումը.

ազգային պարկի տնտեսական գոտի՝ ազգային պարկի տարածքից առանձնացված տեղամաս, որտեղ թույլատրվում է ազգային պարկի ռեժիմին համապատասխանող տնտեսական գործունեություն.

պետական արգելավայր՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային, տնտեսական արժեք ներկայացնող տարածք, որտեղ ապահովվում են էկոհամակարգերի և դրանց բաղադրիչների պահպանությունը և բնական վերարտադրությունը.

պետական արգելոց՝ գիտական, կրթական, պատմամշակութային արժեք ներկայացնող առանձնահատուկ բնապահպանական, գեղագիտական հատկանիշներով օժտված միջազգային և (կամ) հանրապետական նշանակություն ունեցող տարածք, որտեղ բնական միջավայրի զարգացման գործընթացներն ընթանում են առանց մարդու անմիջական միջամտության.

բնության հատուկ պահպանվող տարածքի պահպանման գոտի՝ տարածք, որի ստեղծման նպատակն է սահմանափակել (մեղմացնել) բացասական մարդածին ներգործությունը բնության հատուկ պահպանվող տարածքների էկոհամակարգերի, կենդանական ու բուսական աշխարհի ներկայացուցիչների, գիտական կամ պատմամշակութային արժեք ունեցող օբյեկտների վրա.

լանդշաֆտ՝ աշխարհագրական թաղանթի համասեռ տեղամաս, որը հարևան տարածքներից տարբերվում է երկրաբանական կառուցվածքի, ռելիեֆի, կլիմայի, հողաբուսական ծածկույթի և կենդանական աշխարհի ամբողջությամբ.

հող՝ երկրի մակերևույթում բիոտիկ, աբիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքաօրգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ.

հողային պրոֆիլ՝ հողագոյացման գործընթացում օրինաչափորեն փոփոխվող և գենետիկորեն կապակցված հողային հորիզոնների ամբողջություն.

խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր.

հողի բերրի շերտ՝ հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով.

հողի պոտենցիալ բերրի շերտ՝ հողային պրոֆիլի ստորին մասը, որն իր հատկություններով համընկնում է պոտենցիալ բերրի ապարների (բուսականության աճի համար սահմանափակ բարենպաստ քիմիական կամ ֆիզիկական հատկություններ ունեցող լեռնային ապարներ) հատկություններին.

հողածածկույթ՝ երկրի կամ դրա ցանկացած տարածքի մակերևույթը ծածկող հողերի ամբողջությունն է.

հողի բերրի շերտի համան նորմեր՝ հողի հանվող բերրի շերտի խորությունը (սմ), ծավալը (մ³), զանգվածը (տ).

ռեկուլտիվացում՝ խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական.

ռեկուլտիվացիոն աշխատանքներ՝ օգտակար հանածոների արդյունահանման նախագծով կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակով երկրաբանական ուսումնասիրության ծրագրով շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով նախատեսված ընդերքօգտագործման արդյունքում խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (անվտանգ կամ օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումներ.

կենսաբանական բազմազանություն՝ ցամաքային, օդային և ջրային էկոհամակարգերի բաղադրիչներ համարվող կենդանի օրգանիզմների տարատեսակություն, որը ներառում է բազմազանությունը տեսակի շրջանակներում, տեսակների միջև և էկոհամակարգերի բազմազանությունը.

երկրաբանական ուսումնասիրություններ՝ ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները.

բնապահպանական կառավարման պլան՝ ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող միջոցառումներ և դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչներ, որոնք հստակ են և չափելի՝ որոշակի ժամանակի ընթացքում.

բնության հուշարձան, բնության հատուկ պահպանվող տարածքի կարգավիճակ ունեցող գիտական, պատմամշակութային և գեղագիտական հատուկ արժեք ներկայացնող երկրաբանական, ջրաերկրաբանական, ջրագրական, բնապատմական, կենսաբանական բնական օբյեկտ.

պատմության եւ մշակույթի անշարժ հուշարձաններ՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային եւ բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

բույսերի Կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող բույսերի և համակեցությունների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների, ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին.

կենդանիների կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ է, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող կենդանիների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին.

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ –ում արագ տեմպերով զանգանում է քաղաքաշինությունը, որը առաջին պլան է մղում շինարարական հումքի ուսումնասիրման և արդյունահանման աշխատանքների կազմակերպումը:

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ընկերությունը երկար տարիներ զբաղվում է ավազի արդյունահանման աշխատանքներով և ընդերքօգտագործման ոլորտում ցանկանում է ընդլայնել բիզնես ծրագրերը, այդ նպատակով ձեռնարկել է ընդերքօգտագործման իրավունք ձեռք բերելու գործընթաց:

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ընկերությունը ցանկանում է ստանալ ընդերքօգտագործման իրավունք ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ «Արգավանդ» տեղամասում ավազի արդյունահանում իրականացնելու համար:

Նախատեսվող գործունեությունը «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (21 հունիսի, 2014) 14-րդ հոդվածի 4-րդ կետի համաձայն, դասակարգվել է որպես «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակ և ենթակա է փորձաքննության: Փորձաքննությունն իրականացվելու է երկու փուլով՝ նախնական և հիմնական: Փորձաքննական նախնական փուլն ավարտվել է: Փորձաքննող մարմնի կողմից տրամադրված տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա ընկերությունը կազմել է գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը, ներկայացրել է համայնքին և ապա ոլորտի Լիազոր մարմնին փորձաքննությունը շարունակելու նպատակով:

Սույն ՇՄԱԳ հաշվետվությունը կազմվել է հաշվի առնելով «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (21 հունիսի, 2014) պահանջները:

ՇՄԱԳ հաշվետվությունում մանրամասն ներկայացված է նախատեսվող գործունեությունը, գնահատվել են բոլոր այն ռիսկերը, որոնք կարող են առաջանալ գործունեության արդյունքում, մշակվել է դրանց ժամանակին ու ճիշտ կանխարգելման կամ մեղմացնող միջոցառումների պլանը:

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

1.1. Ձեռնարկողի անվանումը և գտնվելու վայրը

Ձեռնարկող՝ «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» Սահմանափակ
պատասխանատվությամբ ընկերություն (ՄՊԸ)

Գրանցման համար՝ 264.110.1309971

Գտնվելու վայրը՝ Չաքարիա Քանաքեռցու փ./շ/131/2/23 բն. Քանաքեռ-Ձեյթուն
0091, Երևան, Հայաստան

Տնօրեն՝ Գոռ Առուստամյան

հեռ. 094005993, e-mail: artak.a1985@gmail.com

Հայտը կազմեց՝ «ԷԼ ԷՆ ԴԻ» ՍՊ Ընկերությունը, ք.Երևան, Վիլյուսի փ./շ/45/82 Նոր
Նորք, հեռ. 094005993, e-mail: artak.a1985@gmail.com

1.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

• ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի ավազակոպճագլաքարային խառնուրդի
հանքավայրի արգավանդ տեղամասից օգտակար հանածոյի արդյունահանման
աշխատանքներ

• «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ ընկերությունը ցանկանում է ՀՀ Տարածքային
կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունից ստանալ օգտակար
հանածոների արդյունահանման թույլտվություն ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմ-
բերյանի ավազակոպճագլաքարային հանքավայրի «Արգավանդ» տեղամասում
իրականացնել շինարարական ավազի արդյունահանում:

2. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՆՊԱՏԱԿԸ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԻՄՔԵՐԸ

ՇՄԱԳ հաշվետվության նպատակն է ներկայացնել նախատեսվող
գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի և մարդու
առողջության վրա հնարավոր փոփոխություններն ու առաջարկել դրանց մեղղման
կամ չեզոքացման միջոցառումների պլան:

Հաշվետվությունը կազմելիս ուսումնասիրվել է միջազգային լավագույն փորձը,
օգտագործվել են բնապահպանական ուղեցույցների, ձեռնարկների ինչպես նաև
մեթոդական ցուցումների դրույթներն ու կարգավորումները:

ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմը և բովանդակությունը համապատասխանում է
"Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին" ՀՀ
օրենքին և ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության "Շրջակա միջավայրի վրա
ազդեցության փորձաքննական կենտրոն" ՊՈԱԿ – ի կողմից տրամադրված
տեխնիկական առաջադրանքի պայմաններին:

ՇՄԱԳ հաշվետվությունը կազմելիս անհրաժեշտ է հաշվի առնվել ՀՀ օրենս-
դրության (օրենքների և ենթօրենսդրական ակտերի) և շրջակա միջավայրի
պահպանմանն ուղղված ՀՀ Միջազգային պարտավորություններով ստանձնած
պահանջները:

ՇՄԱԳ հաշվետվություն կազմելիս օգտագործվել են հետևյալ տեղեկատվական աղբյուրները.

• Հանքավայրի և շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի, ռելիեֆի ձևաբանության, կլիմայական պայմանների, ջրաբանության, հողային ռեսուրսների, կենդանական և բուսական աշխարհի, պատմամշակութային և բնական հուշարձանների, համայնքների սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրների վերաբերյալ առկա հրատարակված կամ ինտերնետ հասանելիություն ունեցող աղբյուրներ՝ հոդվածներ, հաշվետվություններ, թեմատիկ վերլուծություններ, թեմատիկ քարտեզներ, սխեմաներ և այլն:

- Հանքավայրի շահագործման աշխատանքային նախագիծը,
- Շրջանում կատարված այցելությունների, հարցումների և հետազոտությունների ընթացքում հավաքագրված տեղեկատվությունը,
- Նախագծի շահագրգիռ կողմերի հետ իրականացված բանակցություններն ու քննարկումները:

ՇՄԱԳ հաշվետվությունը կազմվել է «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊ ընկերության սեփական միջոցներով տեխնիկական առաջադրանքի հիման վրա և ներկայացվում է օրենքով սահմանված փորձաքննության:

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի 14-րդ հոդվածի սահմանված դասակարգումների, նախատեսվող գործունեությունը դասվում է «Ա» կատեգորիային և ենթակա է փորձաքննության՝ երկու փուլով:

ՇՄԱԳ հաշվետվության նպատակն է ուսումնասիրել և ներկայացնել, բոլոր հնարավոր ուղակի և անուղակի բացասական ազդեցությունները շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա, որոնք առաջանալու են ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ավազակոպճագլաքարային խառնուրդի (ԱԿԳ-Խ) հանքավայրի «Արգավանդ» տեղամասում օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների հետևանքով:

Ազդեցությունների աղբյուրների և չափի գնահատումը հնարավորություն է տվել մշակել համապատասխան միջոցառումների ծրագրեր, որոնցով հնարավորինս կանխվելու է վնասակար ազդեցություններն ու ապահովվելու է կենսոլորտի կայունության պահպանումն ու մարդու սոցիալ-տնտեսական զարգացման բնականոն ընթացքը:

Ընկերությունն իր գործունեության ընթացքում խստագույնս հետևելու է օրենսդրական գործիքակազմին, որոնք կարգավորվում են ՀՀ - ում 1991 թ.-ից մինչև այժմ ընդունված բազմաթիվ օրեսգրքերի, օրենքների, ենթաօրենսդրական ակտերի և կանոնակարգերի միջոցով:

Շրջակա միջավայրի պահպանության հարցերին առնչվող ՀՀ օրենքների և օրենսգրքերի ցանկը ներկայացված է ստորև.

- ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (ՀՕ-280, 28.11.2011թ.), որով սահմանվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, կարգավորվում են ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները:

▪ ՀՀ Հողային օրենսգիրք (ՀՕ-185, 02.05.2001թ.), որը սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպական-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

▪ «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենքը (ՀՕ-159-Ն, 24.11.2004թ.) կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:

▪ ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (ՀՕ-373, 04.06.2002թ.), որով կարգավորվում են ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի, այդ թվում՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի տնօրինման, տիրապետման, օգտագործման և պահպանման ոլորտում ծագող հարաբերությունները:

▪ ՀՀ Անտառային օրենսգիրք (ՀՕ-211, 24.10.2005թ.), որը կարգավորում է ՀՀ անտառների և անտառային հողերի կայուն կառավարման՝ պահպանության, պաշտպանության, վերականգնման, անտառապատման և արդյունավետ օգտագործման, ինչպես նաև անտառների հաշվառման, մոնիթորինգի, վերահսկողության և անտառային հողերի հետ կապված հարաբերությունները:

▪ «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.), որը սահմանում է պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:

▪ «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.), որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:

▪ «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենքը ՀՕ-522-Ն (ընդունված 1994թ. և լրամշակված՝ 2022թ.) – կարգավորում է մթնոլորտային օդի օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը: Մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

▪ «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:

▪ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-110, 21.06.2014թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, շրջակա

միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները:

- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ Օրենքը (ՀՕ - 150, 3.05.2023թ) կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում ռազմավարական էկոլոգիական գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, անդրսահմանային ազդեցության գնահատման, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության, հանրության ծանուցման, հանրային լսումների իրականացման, պետական փորձաքննական եզրակացության տրամադրման, ուժը կորցնելու, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման, փորձաքննության և նախատեսվող գործունեության իրականացման գործընթացներում նախաձեռնողների իրավունքների ու պարտականությունների հետ կապված հարաբերությունները:

- ՀՀ Կառավարության 20.01.2005 թ.-ի թիվ 64-Ն որոշում, որով սահմանվել է ջրակոնցիանակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, էկոտոնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչները:

- ՀՀ Կառավարության 01.18.2007 թ. թիվ 205-Ն որոշում:

- ՀՀ Կառավարության 30.05.2002թ. թիվ 927-Ն որոշում:

- ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ.-ի թիվ 1643-Ն որոշում, որը կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում խախտված հողերի հաշվառման, հողաշինարարական, քարտեզագրման, կանխատեսվող ու իրականացման ենթակա ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախագծման, ռեկուլտիվացման, ռեկուլտիվացված հողերի նպատակային նշանակության ուղղությունների որոշման, ինչպես նաև նպատակային ու գործառական նշանակությանը համապատասխան՝ դրանց հետագա օգտագործման ժամանակ:

- ՀՀ կառավարության 14.08.2014թ.-ի N781-Ն որոշում, որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:

- ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշում, որը սահմանում է ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը:

- ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն որոշում, որով սահմանվել են հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և պակաս արդյունավետ հողերի բարելավման համար հողի բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:

- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը:

- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը:

- ՀՀ կառավարության 25.09.2014թ.-ի N1059-Ս որոշում, որով հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների

ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և ծրագրի միջոցառումները:

- ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը ըստ տեսակների և տեղադիրքի:

- «Հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 08.09.2011 թ. N 1396-Ն որոշումը,

- «Օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման, վճարների չափերի հաշվարկման և վճարման կարգը սահմանելու մասին» ՀՀ Կառավարության 10 հունվարի 2013 թվականի N 22-Ն որոշումը,

- «Ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման պլանի և ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման պլանի օրինակելի ձևերը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N 676-Ն որոշում,

- «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի n 1026-ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ Կառավարության 02.11.2017թ N 1404 -Ն որոշում:

- «Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգը սահմանելու մասին» Կառավարության 18.08.2021թ. N 1352-Ն որոշում,

- «Շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի օգտագործման և հատկացումների չափերի հաշվարկման կարգը սահմանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2012 թվականի օգոստոսի 23-ի N 1079-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» Կառավարության 21.10.2021թ. N 1733-Ն որոշում

- Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարի 2012 թվականի դեկտեմբերի 24-ի N365-Ն հրամանն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին 07.01.2022թ., N6-Ն Հրաման:

- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները հաստատելու մասին» ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարի 25 հոկտեմբեր 2022թ N369-Ն Հրաման

Միջազգային համաձայնագրեր.

1. «Եվրոպայի վայրի բնության և բնական միջավայրի պահպանության մասին» կոնվենցիա (Բեռն)
2. «Միջազգային կարևորության խոնավ տարածքների մասին, հատկապես որպես ջրաթոշունների բնակավայր» կոնվենցիա (Ռամսար.)
3. «Միգրացվող վայրի կենդանիների տեսակների պահպանության մասին» կոնվենցիա (Բոնն)
4. «Անհետացման եզրին գտնվող վայրի կենդանական ու բուսական աշխարհի տեսակների միջազգային առևտրի մասին» կոնվենցիա (CITES) (Վաշինգտոն)
5. Լանդշաֆտների եվրոպական կոնվենցիա (Ֆլորենցիա)
6. «Համաշխարհային մշակութային և բնական ժառանգության պահպանության մասին» կոնվենցիա (Փարիզ)
7. ՄԱԿ-ի« Կլիմայի փոփոխության մասին» շրջանակային կոնվենցիա (Նյու Յորք)

9. «Կենսաբանական բազմազանության մասին» կոնվենցիա (Ռիո-դե-Շանեյրո)
10. «Կայուն օրգանական աղտոտիչների մասին» կոնվենցիա (Ստոկհոլմ) (վավերացվել է ՀՀ կառավարության կողմից 2003թ.-ին)
11. «Վտանգավոր թափոնների անդրսահմանային փոխադրման և դրանց հեռացման նկատմամբ հսկողություն սահմանելու մասին» կոնվենցիա (Բազել.)

2.1. Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը

Բնապահպանական խնդիրների վերաբերյալ ՀՀ Սահմանադրությամբ ամրագրված են երեք հոդվածներ.

Հոդված 10. Պետությունն ապահովում է շրջակա միջավայրի պահպանությունն ու վերարտադրությունը և բնական պաշարների խելամիտ օգտագործումը:

Հոդված 31. Յուրաքանչյուր ոք ունի իրեն պատկանող գույքը ազատորեն տիրապետելու, օգտագործելու, տնօրինելու և կտակելու իրավունք: Գույքի իրավունքը չպետք է կիրառվի շրջակա միջավայրի վրա վնաս պատճառելու կամ այլ անձանց, հասարակության և պետության իրավունքների և օրինական շահերի խախտման համար:

Հոդված 33.2. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր առողջության և բարեկեցության համար բարենպաստ միջավայրում ապրելու իրավունք և պարտավոր է պաշտպանել և կատարելագործել այն անձամբ կամ ուրիշների հետ միասին: Պետական պաշտոնյաները պատասխանատվություն են կրում բնապահպանական խնդիրների վերաբերյալ տեղեկությունները թաքցնելու և դրանով հասանելիության հերքելու համար:

2.2. Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին (ՇՄՎԱՓ) օրենքը

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության (ՇՄՎԱՓ) մասին օրենքը, որն ընդունվել է 2014թ.-ին, սահմանում է նախագծային գործունեության և հայեցակարգային փաստաթղթերի պետական փորձաքննության իրականացման իրավական հիմունքները, ինչպես նաև ներկայացնում է ՀՀ-ում իրականացվող տարբեր ծրագրերի և գործունեության Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության գործընթացի հիմնական քայլերը:

ՇՄՎԱՓ-ն պետության կողմից անցկացվող պարտադիր գործունեություն է: Օրենքի 2-5 հոդվածներում սահմանված են տարբեր ծրագրերի և ոլորտային զարգացման հայեցակարգերի (օր.՝ էներգետիկա, լեռնահանքային արդյունաբերություն, քիմիական արդյունաբերություն, շինանյութերի արդյունաբերություն, մետալուրգիա, փայտի և թղթի արդյունաբերություն, գյուղատնտեսություն, սննդի արդյունաբերություն և ձկնային տնտեսություն, ջրային տնտեսություն, էլեկտրատեխնիկական արտադրություն, ենթակառուցյուններ, սպասարկման ոլորտ, զբոսաշրջիկություն և հանգիստ, և այլն) շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման պարտադիր գործընթացի իրականացման հիմնական իրավական, տնտեսական և կազմակերպական սկզբունքները:

Ի լրումն նշվածի, ՇՄՎԱՓ գործընթացը կարող է նախաձեռնվել նաև այն ծրագրերի համար, որոնք չեն գերազանցում նվազագույն չափաքանակների պահանջները:

ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարությունը անհրաժեշտության դեպքում կարող է նախաձեռնել շրջակա միջավայրի ազդեցության վերանայում:

Օրենքը պահանջում է, որ ցանկացած տնտեսական գործունեության, պլանի կամ ծրագրի իրականացման համար ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության Պետական բնապահպանական փորձաքննություն Պետական ոչառևտրային կազմակերպության կողմից ստացվի դրական եզրակացություն՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման վերաբերյալ:

Օրենքն արգելում է, առանց ՇՄԱՓ դրական եզրակացության որևէ գործունեություն:

ՇՄԱՓ մասին օրենքն ընդհանուր առմամբ համահունչ է միջազգային կոնվենցիաների և զարգացմանն աջակցող կազմակերպությունների (օրինակ՝ Համաշխարհային բանկ (WB), ԱՄՆ ՄԶԳ (USAID), ԵԽ (EU), ՀՄԿ (MCC), և այլն) բնապահպանական գնահատման մոտեցումներին:

Սույն Օրենքը նաև ապահովում է հանրության ներգրավումն ու մասնակցությունը ՇՄԱՓ բոլոր փուլերին:

ՇՄԱՓ Օրենքը նախագծերը բաժանում է 3 կատեգորիաների՝ Ա, Բ և Գ կատեգորիաներ: «ՄԱՔՈՒԴ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊ Ընկերության կողմից նախատեսվող գործունեությունը համաձայն Օրենքի 14-րդ հոդվածի, 4րդ մասի, 2րդ կետի, գ) ենթակետի դասակարգվում է «Ա» կատեգորիայի:

ՇՄԱՓ օրենքի 19-րդ հոդվածի 4-րդ և 5-րդ բաժինների համաձայն՝ փորձաքննության հիմնական փուլի տևողությունը չպետք է գերազանցի.

- ա) 90 աշխատանքային օրը ուղեկցող փաստաթղթերի համար
- բ) 90 աշխատանքային օրը Կատեգորիա Ա-ի նախատեսվող գործունեության համար
- գ) 60 աշխատանքային օրը նախատեսված Բ կատեգորիայի համար Փորձաքննությունը իրականացվում է երկու փուլով՝
 - Նախնական փուլ, որի ընթացքում քննվում է նախնական գնահատման հայտը
 - Հիմնական փուլ, որի ընթացքում հիմնական գնահատման հաշվետվությունը ենթարկվում է փորձաքննությանը:

Նախնական փուլ

Վերլուծության նախնական փուլն իրականացվում է 30 աշխատանքային օրվա ընթացքում, նախնական գնահատման հայտը ներկայացնելով Շրջակա միջավայրի նախարարությանը (ՇՄՆ)՝ իրավասու մարմնի միջոցով նախաձեռնողի կողմից:

Այս փուլի ավարտին ՇՄՆ-ն որոշում է կայացնում, թե արդյո՞ք նախատեսված գործունեությունը անթույլատրելի է Հայաստանի Հանրապետության օրենքներով և այլ իրավական ակտերով սահմանված բնապահպանական պահանջների հիման վրա կամ ենթակա է ազդեցության գնահատման անդրսահմանային ենթատեքստում, կամ ենթակա է ազդեցության գնահատման իր իրավասությունների շրջանակի համաձայն (Ա և Բ կատեգորիաների դեպքերում):

Հիմնական փուլ

Այնուհետև, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումը կատարվում է ՇՄԱՓ օրենքի այլ իրավական ակտերի և իրավասությունների շրջանակի համաձայն: Այն որոշման դեպքում, երբ առաջարկվող գործունեությունը «Ա» կատեգորիայի ներքո է, ապա այն ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման:

Նախաձեռնողի կամ նախաձեռնողի անունից ազդեցության գնահատում իրականացնող անձի կողմից նախապատրաստվում է գործունեության ազդեցության գնահատման հաշվետվություն, ինչը համաձայն ՇՄԱՓ Օրենքի 18-րդ հոդվածի ներկայացվում է փորձաքննության:

Փորձաքննության համար անհրաժեշտ է ՇՄՆ-ի Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության վերլուծության կենտրոնի ներկայացնել հետյալ փաստաթղթերը.

- Հաշվետվություն առաջարկվող գործունեության ազդեցության գնահատման վերաբերյալ

- Առաջարկվող գործունեության հիմնարար փաստաթղթի նախագիծը

- Առաջարկվող գործունեության նախագծային փաստաթուղթ

- Գործընթացի մասնակիցների մասնակցության հետ կապված փաստաթղթեր (հանրային ծանուցման հրապարակման պատճեն, ստացված դիտողություններն ու առաջարկությունները, հանրային լսումների արձանագրությունը, աուդիո և վիդեո ձայնագրությունները)

- իրավաբանական անձի համար՝ իր կանոնադրության և դրույթների պատճենները, անհատ ձեռնարկատիրոջ դեպքում՝ պետական գրանցման վկայականի պատճենը

- Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքում, լիցենզիայի պատճենը կամ նախատեսվող գործունեության մեջ ներգրավվելու թույլտվությունը

- Պետական տուրքի վճարման անդորրագիրը

Փորձաքննության հիմնական փուլը սկսվում է այն պահից, երբ նախաձեռնողը լիազորված մարմնին ներկայացնում է զեկույցը՝ կցված փաստաթղթերի հետ:

Ա/Բ կատեգորիաների դեպքում, համապատասխանաբար, այս փուլի տևողությունը չի գերազանցում 60/40 աշխատանքային օրը: Փորձաքննության հիմնական փուլի տևողությունը կարող է երկարաձգվել յուրաքանչյուր կատեգորիայի համար՝ չգերազանցելով ժամանակահատվածի կեսը, բայց ոչ ավելի, քան մեկ անգամ՝ նախաձեռնողին գրավոր ծանուցելով:

Փորձաքննությունից հետո Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության վերլուծության կենտրոնը դրական կամ բացասական փորձագիտական եզրակացություն է տալիս, որը հաստատվում է ՇՄՆ - ի կողմից: Նախատեսված գործունեությունը չի կարող իրականացվել առանց դրական փորձաքննության եզրակացության (վերլուծության դրական եզրակացություն):

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին 3.05.23թ. ընդունված ՀՕ- 150Ն օրենքով Գնահատման և փորձաքննության ենթակա նախատեսվող գործունեության տեսակներն ըստ բնագավառների դասակարգվում են երկու կատեգորիայի՝ Ա, Բ՝ ըստ շրջակա միջավայրի վրա նվազող ազդեցության աստիճանի:

Օրենքի 17-րդ հոդվածի 15-րդ կետով սահմանված են ՇՄԱԳ փորձաքննության ժամկետները՝

1) նախատեսվող գործունեության Ա կատեգորիայի դեպքում՝ մինչև 80 աշխատանքային օր.

2) նախատեսվող գործունեության Բ կատեգորիայի դեպքում՝ մինչև 40 աշխատանքային օր:

Օրենքի 37-րդ հոդվածի 1-ին կետով սահմանված է, որ մինչև սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելը սկսված և սույն օրենքն ուժի մեջ մտնելու պահին չավարտված փորձաքննության գործընթացի հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են փորձաքննության գործընթացն սկսվելու պահին գործող իրավական ակտերով:

2.3. ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (2011թ.)

ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պահպանության խնդիրները, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերք օգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության 2011թ. նոյեմբերի 28-ին ընդունված «Ընդերքի մասին օրենսգրքով»:

Ի կատարումն ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի 17-րդ հոդվածի 1-ին մասի 10-րդ ենթակետի և 49-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 6-րդ ենթակետի պահանջների ՀՀ Էներգետիկայի և բնական պաշարների նախարարը 30.12.2011թ. N 249-Ն հրամանով հաստատել է «Ընդերքօգտագործման իրավունք հայցելու դիմումին կից ներկայացվող բնության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատմանը, բնության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատմանը և հանքի փակման ծրագրին ներկայացվող պահանջներ»-ը:

Օգտակար հանածոների արդյունահանման ընթացքում առաջացող բնապահպանական և անվտանգության խնդիրների կարգավորման և դրանց արդյունավետ վերահսկման նպատակով ՀՀ կառավարության կողմից հաստատվել է «Օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման, վճարների չափերի հաշվարկման և վճարման կարգը» (10.01.2013 թիվ 22-Ն):

2.4. Հողային օրենսգիրք (2001)

Հողային օրենսգիրքը սահմանում է տարբեր նպատակների (գյուղատնտեսություն, քաղաքացիական շինարարություն, արդյունաբերություն և հանքարդյունաբերություն, Էլեկտրաէներգիայի արտադրություն, հաղորդակցության միջոցներ, տրանսպորտ և այլն) համար ծառայող պետական հողերի օգտագործման կառավարումը:

Օրենսգիրքը սահմանում է նաև հատուկ պահպանվող տարածքների, անտառային, ջրային և պահուստային հողերը, ինչպես նաև անդրադառնում է հողերի պահպանությանն ուղղված միջոցառումներին, պետական/տեղական ինքնակառավարման մարմինների և քաղաքացիների իրավասություններին:

Օրենսգրքի համաձայն օգտակար հանածոների արդյունահանման համար հողամասերը տրամադրվում են ընդերքի օգտագործման իրավունք հաստատող փաստաթղթերին համապատասխան (հոդված 13.6):

2.5. Թափոնների մասին օրենք (2004)

Օրենքը կարգավորում է թափոնների հավաքման, տեղափոխման, կուտակման, մշակման, կրկնակի օգտագործման, հեռացման, ծավալի փոքրացման խնդիրներին վերաբերվող իրավական և տնտեսական հարաբերությունները, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի, մարդու կյանքի և առողջության վրա դրանց բացասական ազդեցության կանխումը:

Օրենքը սահմանում է թափոնների օգտագործման օբյեկտները, պետական քաղաքականության հիմնական սկզբունքները և ուղղությունները, պետական ստանդարտավորման սկզբունքները, գույքագրումը, վիճակագրական տվյալների ներմուծումը, պահանջների իրականացման մեխանիզմները, թափոնների վերամշակման սկզբունքները, թափոնների պետական մոնիտորինգի իրականացման սկզբունքները, թափոնների քանակի կրճատմանն ուղղված գործողությունները՝ ներառյալ բնօգտագործման վճարները, ինչպես նաև իրավական և ֆիզիկական անձանց կողմից բնությանը և մարդու առողջությանը պատճառված վնասի դիմաց փոխհատուցումը, թափոնների օգտագործումը, պետական մոնիտորինգի իրականացման պահանջները և իրավական խախտումները:

Օրենքը սահմանում է նաև պետական կառավարման և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ինչպես նաև իրավաբանական անձանց ու անհատների իրավունքներն ու պարտականությունները:

2.6. Բնապահպանական վերահսկողության մասին օրենք (2005)

Սույն օրենքը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում բնապահպանական օրենսդրության նորմերի կատարման նկատմամբ վերահսկողության կազմակերպման ու իրականացման խնդիրները և սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում բնապահպանական օրենսդրության նորմերի կատարման նկատմամբ վերահսկողության առանձնահատկությունները, կարգերը, պայմանները, դրանց հետ կապված հարաբերությունները և բնապահպանական վերահսկողության իրավական ու տնտեսական հիմքերը:

2.7. Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին ՀՀ օրենքը (1994)

Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին ՀՀ օրենքի առարկան մթնոլորտային օդի մաքրության ապահովման, մթնոլորտային օդի վրա քիմիական, ֆիզիկական, կենսաբանական և այլ վնասակար ներգործությունների նվազեցման ու կանխման բնագավառում հասարակական հարաբերությունների կարգավորումն է: Համաձայն այս օրենքի, հանքարդյունահանողը՝ արդյունահանումն, ինչպես նաև թափոնների տեղափոխումն ու ժամանակավոր պահումն իրականացնի նվազագույնի հասցնելով փոշու և այլ մթնոլորտային արտանետումները:

Նախագծով իրականացվելիք աշխատանքների արդյունքում նախատեսվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը մշակված է

ՀՀ Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության մասին օրենքի հիման վրա:

Հաշվետվությունը ներառում է տվյալներ, հիմնավորումներ և հաշվարկներ, որոնք անհրաժեշտ են շրջակա միջավայրի վրա նախատեսվող գործունեության ազդեցության փորձաքննության իրականացման համար:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և փորձաքննության գնահատման (այսուհետ՝ ՇՄԱԳ) նպատակն է բացահայտել նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կանխատեսվող էկոլոգիական ազդեցությունը (շրջակա միջավայրը աղտոտող վնասակար նյութերը, թափոնները և այլ գործոններ), վերլուծել և գնահատել այն և ցույց տալ, որ նախատեսված են դրա կանխարգելմանը, չեզոքացմանը և կամ նվազեցմանը ուղղված անհրաժեշտ միջոցառումներ:

2.8. Պատմական և մշակույթի անշարժ հուշարձանների և պատմական միջավայրի պահպանության և օգտագործման մասին օրենք

Օրենքը սահմանում է ՀՀ հուշարձանների պահպանման և օգտագործման իրավական և քաղաքական հիմքերը, կարգավորում պահպանման և օգտագործման գործողությունների միջև հարաբերությունները:

Օրենքի համաձայն, Լիազոր մարմինը կարող է հաստատել զարգացման գործողությունները, ներառյալ՝ շինարարությունը, եթե մշակման համար նախատեսվող տարածքներում տեղակայված է պատմական կամ մշակութային հուշարձան:

Օրենքը պահանջում է, որ պատմական կամ մշակութային հուշարձանների պահպանման միջոցները ձեռնարկվեն նախքան որևէ գործողություններ սկսելը:

Օրենքի համաձայն հուշարձանի պահպանության բացառիկ միջոցը ենթակա է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կամ տարածքային կառավարման հաստատմանը, կախված այն հանգամանքից, թե արդյո՞ք այդ հուշարձանը հանրապետական կամ տեղական նշանակություն ունի: Նման հաստատումը տրվում է նախարարության առաջարկությամբ:

2.9. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին օրենք

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին օրենքը սահմանում է պահպանվող տարածքների ստեղծման ընթացակարգերը և ղեկավարում դրանց կառավարումը:

Սույն օրենքի նպատակը բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, պատմամշակութային, էսթետիկ, առողջապահական, կլիմայի կարգավորման, վերականգնողական և հոգևոր արժեքների բնութագիր ներկայացնող Հայաստանի բնության հատուկ պահպանվող տարածքների էկոհամակարգերի, բնապահպանական համալիրների և առանձին օբյեկտների կայուն զարգացման, վերականգնման, պահպանման և օգտագործման համար պետական քաղաքականության իրավական սկզբունքների մասին է: Օրենքի նպատակներն են՝ պահպանել բնական էկոհամակարգերի հավասարակշռությունը, պահպանել ազգային նշանակության բնական հուշարձանները, պահպանել երկրի կենսաբազմազանությունը, վերահսկել բնական միջավայրի օգտագործումը, նպաստել բնապահպանական կրթության և հանրային իրազեկության բարձրացմանը և ապահովել բնական

ռեսուրսների կորստի ճանաչումը իրավական դաշտում:

Օրենքի համաձայն, պահպանվող տարածքները, որոնք իրենց կարգավիճակով դասակարգվում են որպես (ա) կենսոլորտային արգելոց / արգելավայր, բ) պետական արգելոց, (գ) ազգային պարկ, (դ) բնական պարկ, ե) պետական արգելավայր, և զ) բնության հուշարձանը պետք է սահմանվի կառավարության որոշմամբ, և որ դրանց կառավարման ընդհանուր պատասխանատվությունը գտնվում է ՇՄՆ- ի կողմից: Օրենքը վերաբերում է նաև հատուկ պահպանվող տարածքների պետական ցանկի մշակմանը, պահպանվող տարածքների նույնականացմանը և զննումների մեխանիզմներին և պահպանվող տարածքի տարբեր տեսակների կարգավիճակի և կառավարման ռեժիմներին: Այնուամենայնիվ, սույն օրենքը չի անդրադառնում մի շարք կարևոր հարցերի, ինչպիսիք են կենսաբազմազանության սոցիալ-տնտեսական օգուտները, հողի սեփականաշնորհումը և մասնավոր հատվածի դերը և իրավունքները և, հետևաբար, վերանայման կարիք ունի: Օրենքը սահմանում է, որ հատուկ պահպանվող տարածքների տարածքում արգելվեն հետևյալ գործողությունները.

- ա) որս և ձկնորսություն
- բ) բույսերի, ծաղիկների կամ սերմերի հավաքում
- գ) անտառահատման կամ փայտամթերման գործընթացը
- դ) արածում
- ե) նոր բուսական և կենդանական աշխարհի տեսակների ներդնում կամ հարմարեցում
- զ) հանքավայրի կամ հանքարդյունահանման օգտագործում

2.10. Բուսական աշխարհի մասին օրենք

Բուսական աշխարհը պայմանավորում է մարդու և կենդանիների գոյությունը երկրի վրա: Դա ազգային հարստություն է և երկրի սոցիալական, տնտեսական կայուն զարգացման ու բարեկեցության կարևորագույն հիմքերից մեկն է: Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:

Բուսական աշխարհի մասին օրենքը նպատակ ունի ապահովել բույսերի կայուն պահպանումը, դրանց գենետիկական բազմազանությունը և բնական միջավայրը, բնական բույսերի պոպուլյացիայի կայուն օգտագործման համար գիտական գնահատականների մակարդակների մշակումը, բուսական աշխարհի կայուն պահպանումը ապահովելու և պաշտպանելու բույսերի պահպանման և կառավարում գործում ներգրավված անձանց իրավունքները:

Օրենքի 24-րդ հոդվածի համաձայն՝ կարմիր գրքում գրանցված բույսերի օգտագործումը թույլատրվում է բացառիկ դեպքերում՝ գիտահետազոտական, մշակութային մեջ ներդրման և բնական պայմաններում դրանց վերարտադրության նպատակներով՝ բուսական աշխարհի պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում լիազորված պետական մարմնի թույլտվությամբ՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով:

Տեղափոխումը պետք է համապատասխանի Կառավարության «Բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանման և դրանց բնական պայմաններում

վերարտադրության համար օգտագործման կանոնակարգի հաստատման մասին» 2014 թ. Հուլիսի 31-ի թիվ 781N որոշման համաձայն: Օրենքով թույլատրվում է Կարմիր գրքում գրանցված բույսի տեղափոխումը, միայն այն դեպքում, եթե դա արվում է դրա պահպանման և գիտական հետազոտության նպատակով:

2.11. Կենդանական աշխարհի մասին օրենք

Հայաստանի Հանրապետությունում կենդանական աշխարհը ազգային հարստություն է: Այն բնության ամբողջականությունն ապահովող առավել կարևոր տարրերից է, դրա էկոլոգիական հավասարակշռության և ներդաշնակ զարգացման երաշխիքը: Հայաստանի Հանրապետությունում կենդանական աշխարհը պետության բացառիկ սեփականությունն է:

Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:

Կենդանական աշխարհի մասին օրենքը նպատակ ունի՝ ապահովել կենդանիների պահպանությունը, դրանց գենետիկական բազմազանությունը, պահպանել կենդանիների պոպուլյացիայի ամբողջականությունը, պահպանել կենդանիներին խուսափելու անհարմարություններից, պաշտպանել միգրացիոն երթուղիները և կարգավորել կենդանիների տեսակների օգտագործումը:

Օրենքի 21-րդ հոդվածի համաձայն՝ սահմանափակ վայրերում վայրի կենդանիների արտահանումը, ներմուծումը, պահպանումը և այլ բնական վայր տեղափոխելը իրականացվում է լիազորված մարմնի համաձայնությամբ և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

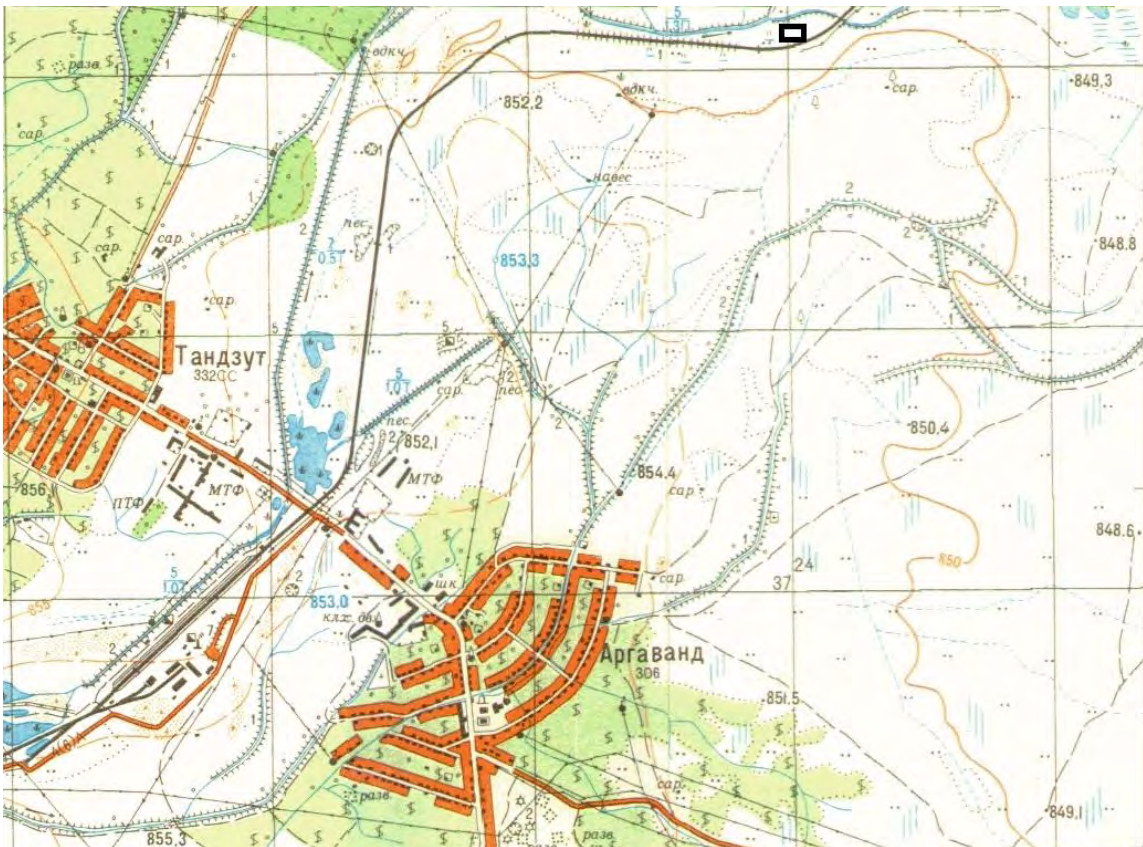
Կենդանաբանական հավաքածուների կամ առանձին նմուշների արտահանումը և ներմուծումը իրականացվում է լիազորված մարմնի համաձայնությամբ և Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով:

3. ՆԱԽԱՏԵՄՎՈՂ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանքավայրի «Արգավանդ տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր համայնքի Տանձուտ բնակավայրի վարչական տարածքում, Տանձուտ բնակավայրից 1.8 կմ հյուսիս-արևելք: Մոտակա բնակավայրերն են Արգավանդն (2.0կմ) ու Արևիկը (1.8 կմ) դրանց հետ կապն իրականացվում է գրունտային ճանապարհով, որոնք էլ ասֆալտապատ ճանապարհով կապված են Արմավիր և Էջմիածին քաղաքների հետ (նկ.1, 2):

Նկ.1 ՀՀ Արմավիրի մարզի ճանապարհների քարտեզ:

Նկ.2 Հայցվող տեղամասի տեղադիրքի սխեման:

Հոկտեմբերյանի խմբի ավազակոպճագլաքարային խառնուրդի հանքավայրի պաշարները (ներառյալ «Արգավանդ տեղամասին») հաստատվել են Հայկական ԽՍՀ Երկրաբանական վարչության օգտակար հանածոների պաշարների տարածքային հանձնաժողովի 04.08.1977թ. №231 արձանագրությամբ՝ հետևյալ քանակներով և կարգերով.

A - 1735.0 հազ.մ³, B - 5758.4 հազ.մ³, C1 - 4774.3 հազ.մ³, A+ B+ C1 - 12267.7 հազ.մ³:

Հանքավայրի պաշարները գնահատվել է որպես լցանյութ ծանր բետոնի արտադրության համար: Հանքավայրի ավազը և կոպճագլաքարը բավարարում են համապատասխանաբար ԳՈՍՏ 8736-77 և ԳՈՍՏ 8268-74-ի պահանջներին:

Հայցվող տեղամասը, որի սահմաններում «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊ Ընկերությունը ցանկանում է իրականացնել ավազի արդյունահանում եզրագծվում է հետևյալ կոորդինատներով. (կոորդինատները ներկայացված են ARM WGS-84 համակարգով)

1.	4439145.0	8423337.0	12.	4439194.0	8423959.2
2.	4439140.9	8423376.1	13.	4439192.49	8423958.99
3.	4439134.5	8423627.8	14.	4439161.77	8423861.73
4.	4439136.5	8423752.0	15.	4439148.56	8423847.96
5.	4439211.5	8423815.5	16.	4439129.73	8423839.52
6.	4439224.63	8423817.18	17.	4439122.0	8423821.38
7.	4439223.02	8423832.34	18.	4439106.76	8423803.44
8.	4439236.63	8423858.84	19.	4439067.0	8423782.0
9.	4439260.65	8423898.46	20.	4439051.0	8423755.0
10.	4439293.79	8423954.8	21.	4439084.0	8423366.5
11.	4439305.26	8423974.05			

Նշված կոորդինատներով եզրագծված տեղամասում օգտակար հանածոյի և մակաբացման ապարների քանակները բերված են աղյուսակ – 1 ում:

Աղյուսակ 1

Օգտակար հանածոյի և մակաբացման ապարների ծավալները ըստ հաշվարկային բլոկների

Բլոկի համարը, պաշարի կարգը	Բլոկի հիմքի մակերեսը, (մ ²)	Հզորությունները, (մ)	Ծավալներ, (մ ³)
		Օգտակար հանածո	Օգտակար հանածո
16-A	27220	3.79	103163.8
15-B	20313	4.55	92424.2
17-C1	47533	1.35	64169
Ընդամենը			259757
Ժամանակակից			Ժամանակակից

		առաջացումներ	առաջացումներ
16-A	27220	0.56	15243
15-B	20313	0.37	7516
17-C1	47533	0	0
Ընդամենը			22759

3.1. Նախագծի հիմնական դրույթները

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանքավայրի Արգավանդի տեղամասի «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ-ին հատկացվող բացահանքը նախատեսվում է շահագործել մեկ տեղամասով:

Արդյունաբերական պաշարները կազմում են՝ 259757 մ³ մարվող (241990 մ³ արդյունահանվող)՝ A+B+C₁ կարգով:

Հանքավայրի ծառայման ժամկետը ընդունվում է 20 տարի:

- Կորզվող պաշարները կազմում են ընդամենը 241990 մ³ ավազակոպճազաքարային խառնուրդ,
- Բացահանքի տարեկան արտադրողականությունը կազմում 12988 մ³ (մարվող) 12099.5 մ³ (արդյունահանվող) ավազակոպճազաքարային խառնուրդ,

Հանքավայրի շահագործումը իրականացվելու է բաց լեռնային աշխատանքներով և նախատեսվում է՝ ,

- Արդյունահանված ավազակոպճազաքարային խառնուրդի իրացում տեղում, սպառողի ավտոտրանսպորտով,
- Արդյունահանման աշխատանքների կատարում էքսկավատոր-դրագլայնի կամ էքսկավատորի միջոցով,
- Մշակված տարածքի լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիա,
- Բացահանքի արտադրական հրապարակում բեռնարկղային տիպի գրասենյակի տեղադրում:

Մակաբացման ապարների կուտակումը կկատարվի բացահանքի եզրագծի հյուսիսային մասում: Հետագայում հնարավորություն ստեղծվելուց հետո մակաբացման ապարները նախատեսվում է տեղադրել հանքավայրի արդյունահանված հատվածի վրա:

3.2. Հանքավայրի մշակման եղանակի ընտրումը

Ելնելով հանքավայրի տեղադիրքից, հանքամարմնի տեղադրման պարամետրերից և մակաբացման ապարների ծավալներից, տեղամասի մշակումը նախատեսվում է բաց լեռնային աշխատանքներով:

Նախագծվող բացահանքի վերջնական եզրագծի պարամետրերն են՝

- Բացահանքի առավելագույն երկարությունը - 657.0մ,
- Բացահանքի առավելաույն լայնությունը - 110.0մ,
- Մշակվող ԱԿԳԽ խառնուրդի հաստաշերտի միջին հզորությունը – A+C₁ բլոկ 5.14մ, B+C₁ բլոկ 5.9մ,

- Բացահանքի առավելագույն խորությունը - 6.27մ,
- Բացահանքի օտարման մակերեսը - 4.75հա,
- ԱԿԳՔ խառնուրդի հաշվեկշռային պաշարները - 259757 մ³,
- ԱԿԳՔ խառնուրդի կորզվող պաշարները - 241990 մ³,
- Մակաբացման ապարների ծավալը – 22759 մ³:
- Մակաբացման միջին գործակիցը՝ 0.09 մ³/մ³

3.3. Նախագծային կորուստները

Բացահանքի շահագործման ժամանակ նախագծային կորուստները՝

1. Ըստ լեռնատեխնիկական պայմանների - կախված օգտակար հաստաշերտի եզրագծի բարդության աստիճանից: Դրանք այն կորուստներն են, որոնք բնամասերի տեսքով մնում են բացահանքի կողերում և հատակում և կազմում են 14416 մ³ (5.55%):

2. Շահագործողական կորուստները - Տվյալ դեպքում նրանք կանխորոշվում են արդյունահանման տեխնոլոգիայից և ընդունվում են 0.95%՝ 2468 մ³:

3. Կորուստներ, որոնք մնում են բացող խրամի տակ՝ 0.34% կամ 883 մ³:
Այսպիսով՝ բացահանքի կորուստները կազմում են՝ 17767 մ³ կամ 6.84%:

3.4. Բացահանքի արտադրողականությունը և աշխատանքի ռեժիմը

Բացահանքի տարեկան արտադրողականությունը ըստ ավազի զանգվածի կազմում է.

$$Q = \frac{259757 \times (100 - 6.84)}{20 \times 100} = 12099.5 \text{ մ}^3$$

Որտեղ՝ 6.84%-օգտակար հանածոյի կորուստներն են արդյունահանման ժամանակ:

259757 մ³ բացահանքի վերջնական եզրագծի մեջ ներառված պաշարների քանակն է:

20 – բացահանքի ծառայման ժամկետն է:

Աշխատանքային օրերի քանակը տարում ընդունվում է 260 օր, աշխատանքային հերթափոխի քանակը՝ օրվա մեջ – 1, հերթափոխի տրոհությունը – 8 ժամ

Բացահանքի տարեկան և օրական (հերթափոխային) արտադրողականությունները ըստ օգտակար հանածոյի և մակաբացման ապարների բերված են աղյուսակ 2-ում.

Աղյուսակ 2

Հ/Հ	Մշակվող ապարների անվանումը	Չափ. միավորը	Բացահանքի արտադրողականությունը	
			Տարեկան	Հերթափոխում
1.	Մակաբացման ապարներ	մ ³	1138	4.4
2.	ԱԿԳԽ արդյունահանվող զանգված	մ ³	12099.5	605

3.5. Բացահանքի ծառայման ժամկետը

Բացահանքի ծառայման ժամկետը կազմում է.

$$T = t_1 + t_2, \text{ տարի}$$

Որտեղ՝ t_1 - բացահանքի շինարարության տևողությունն է՝ 0,2 տարի,

$$t_2 = (Q_p - Q_2) / Q_{տ},$$

t_2 - բացահանքի շահագործման տևողությունն է,

Q_p - բացահանքի վերջնական եզրագծի սահմանների մեջ ներառված ԱԿԳԽ կորզվող պաշարների քանակն է, $Q_{տ}=241990$ խմ,

Q_2 - Բացահանքի շինարարության ժամանակ արդյունահանված ԱԿԳԽ զանգվածի քանակն է / ուղեկցող հանույթն է/,

$$Q_2 = 2000 \text{ խմ},$$

$Q_{տ}$ -բացահանքի տարեկան արտադրողականությունն է ըստ ԱԿԳԽ զանգվածի $Q_{տ} = 9875$ խմ,

$$t_2 = (241990 - 2000) / 12099.5 = 19.8 \text{տ},$$

$$T = 19.8 + 0.2 = 20 \text{ տարի:}$$

3.6. Հանքավայրի բացումը

Հանքավայրում աշխատանքները սկսվելու են բացահանքի արևմտյան մասից:

Քանի որ հանքավայրը գտնվում է արդեն իսկ առկա գրունտային ճանապարհի հարևանությամբ, ուստի մուտքային ավտոճանապարհների կառուցում չի նախատեսվում:

Աշխատանքները կատարվում են, էքսկավատոր KAMATSU PC-300-8-ով, բեռնիչ L-34-ով, ավտոինքնաթափ SHACMAN X 3000 լեռնատրանսպորտային համալիրով:

3.7. Մակաբացման աշխատանքները

Մակաբացման ապարները ԱԿԳԽ ծածկող դեյուվիալ-այուվիալ նստվածքներն են, որոնց հզորությունը հասնում է 0.56մ: Այդ նստվածքները ժամանակակից նստվածքներ են ԱԿԳԽ կտորներով: Մակաբացման ապարների ծավալը կազմում է 22759 մ³: Մակաբացման ապարները բեռնիչով կլցվեն բեռնատար մեքենայի մեջ և կտեղափոխվեն լցակայտ: Լցակայտը գտնվում է բացահանքի հյուսիսային մասում (տես գլխավոր հատակագիծ):

Մակաբացման միջին գործակիցը՝ 0.09 մ³/մ³

3.8. Արդյունահանման աշխատանքները

Ելնելով հանքավայրի լեռնատեխնիկական պայմաններից հանքաշերտի մշակման ժամանակ ընդունված է ընդլայնական միակողանի, խորացող մշակման համակարգ, մակաբացման ապարների արտաքին լցակայտ տեղափոխմամբ: Ընդունված մշակման համակարգի տարրերը հաշվարկված են համաձայն հանքավայրի շահագործման տեխնոլոգիական սխեմայի:

Ընդունված մշակման համակարգի տարրերն են.

1. աստիճանների բարձրությունը – 3.085 մ
2. վերջնական դիրքում /2հանքաստիճաններ միացվելուց հետո/-6.17մ,
3. աշխատանքային թեքման անկյունը հորիզոնի նկատմամբ - 45°-50°;

4. մարված հանքաստիճանի թեքման անկյուն – 45°-50°;
5. ընթացքաշերտի լայնությունը – 8.5մ;
6. էքսկավատորի աշխատանքի անվտանգ գոտու շառավիղը – 18 մ:
7. Աշխատանքային հրապարակի լայնությունը – 30մ:

3.9. Հանույթաբարձման աշխատանքներ

ԱԿԳԽ արդյունահանման աշխատանքները կատարվում է դեպի ներքև շերտեփանման եղանակով, 1.4 մ³ շերտեփի տարողությամբ KOMATSU PC 300-8 մակնիշի էքսկավատորով: Նախ կատարվում է օգտակար հանածոյի արդյունահանում և կուտակում օգտակար հաստաշերտի մակերևույթին՝ օգտակար հանածոյի ջրազրկման նպատակով, որից հետո իրականացվելու է ջրազրկված օգտակար հանածոյի կույտի բարձումը սպառողների տրանսպորտային միջոցների մեջ:

KOMATSU PC 300-8 մակնիշի էքսկավատորի շերտեփման խորությունը ծայրային անցման դեպքում կազմում է 6.6 մ, որը լիովին բավարարում է օգտակար հաստաշերտը մեկ աստիճանով մշակելու համար:

KOMATSU PC 300-8 էքսկավատորի տարեկան արտադրողականությունը ԱԿԳԽ զանգվածը արդյունահանելու և կույտավորելու համար որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_{տ} = Q_{եկ} \times N_{տ} \times K$$

Որտեղ՝ $Q_{եկ}$ – էքսկավատորի հերթափոխային արտադրողականությունն է.

$$Q_{եկ} = \frac{3600 \times q \times T \times K_{\delta} \times K_{\epsilon}}{t_{g} \times K_{\phi}}$$

Որտեղ՝ q – էքսկավատորի շերտեփի մեջ գտնվող ապարների ծավալն է:

T – հերթափոխի տևողությունն է, $T=8$ ժամ

K_{δ} – ժամանակի օգտագործման գործակիցն է հերթափոխի ընթացքում, $K_{\delta} = 0.85$

K_{ϵ} – գործակից է, որը հաշվի է առնում ապարների ջրառատությունը, $K_{\epsilon} = 0.9$

K_{ϕ} – էքսկավատորի շերտեփի մեջ գտնվող ապարների փխրեցման գործակիցն է $K_{\phi} = 1.18$

$N_{տ}$ – տարվա ընթացքում հաշվարկային աշխատանքային հերթափոխերի քանակն է

K – գործակից է, որ հաշվի է առնում ոչ բարենպաստ կլիմայական պայմանները

սեզոնի ընթացքում և էքսկավատորի անհրաժեշտ պլանա-արտադրական վերանորոգումները, $K = 0.9$

$$Q_{եկ} = \frac{3600 \times 1 \times 8 \times 0.85 \times 0.9}{26 \times 1.18} = 718.1 \text{ մ}^3$$

$$Q_{տ} = Q_{եկ} \times N_{տ} \times K = 718.14 \times 260 \times 0.9 = 168044.7 \text{ մ}^3$$

Էքսկավատորի հերթափոխային արտադրողականությունը ԱԿԳԽ կույտից ավտոինքնաթափի մեջ բարձելու համար որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q_{\text{նր}} = \frac{3600 \times q \times T \times K_{\text{ժ}} \times n_2 \times K_1}{(t_b + t_n) \times K_{\text{փ}}}$$

Որտեղ՝ n_2 – ավտոինքնաթափի մեջ բարձվող էքսկավատորի շերտերի քանակն է, 5

K_1 – բարձման ժամանակ էքսկավատորի շերտի լցման գործակիցն է, $K_1=1$

t_b – ավտոինքնաթափի բարձման տևողությունն է, $t_b=130$ վրկ

t_n – ավտոինքնաթափը բարձման տակ տեղադրելու տևողությունն է, $t_n=30$ վրկ

$K_{\text{փ}}$ – ապարների փխրեցման գործակիցն է

$$Q_{\text{նր}} = \frac{3600 \times 1 \times 8 \times 0.85 \times 5 \times 1}{(130+30) \times 1.18} = 648.3 \text{ մ}^3$$

$$Q_{\text{տր}} = 648.3 \times 260 \times 0.9 = 151702.2 \text{ մ}^3$$

Հանույթաբարձման աշխատանքների համար նախատեսվում է մեկ հատ 1.4 մ³ շերտի տարողությամբ KOMATSU PC 300-8 մակնիշի էքսկավատոր:

Օժանդակ աշխատանքների համար էքսկավատորի հետ ընդունվում է նաև 1 հատ L-34 մակնիշի բեռնիչ:

3.10. Բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանը

Լեռնային աշխատանքների զարգացումը բացահանքում կատարվում է բացահանքի մշակման ժամանակացույցային պլանին համապատասխան, որի համաձայն արդյունահանման աշխատանքները նախատեսվում է կատարել 2.31մ բարձրությամբ ենթահանքաստիճաններով, վերնից – ներքև, մեխանիզացված եղանակով:

Մշակվող ԱԿԳԽ զանգվածի քանակը տարվա ընթացքում ընդունվում է 12099.5մ³: Մակաբացման ապարները բացահանքում կազմում են 22759 մ³: Մակաբացման ապարները բեռնիչով բարձվում են ավտոինքնաթափի մեջ և տեղափոխվում լցակույտ:

3.11. Լցակույտային աշխատանքները

Հանքավայրի շահագործման շրջանում մակաբացման ապարները պահեստավորվում են բացահանքի սահմաններից դուրս՝ լցակույտի տեղամասում:

Մակաբացման ապարներ՝ 22759 մ³:

Լցակույտի առավելագույն բարձրությունը կազմում է՝ 2մ: Զբաղեցրած մակերեսը վերևում կազմում է՝ 10000մ², հիմքի մասում՝ 17700մ² մակերես, կողերի թեքման անկյունը 35°:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանումից հետո իրականացվելու է շահագործված հանքախորշում ավազանների կառուցում:

3.12. Բացահանքի ջրամատակարարումը և ջրահեռացումը

Քարհանքի մատակարարումը տեխնիկական ջրով կատարվում է փոշենստեցման, ճանապարհների և լցակույտերի ջրման նպատակով: Ջուրը բերվում է GAZ-331040 VALDAI մակնիշի բեռնատար ջրատար մեքենայով՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Աշխատողներին խմելու և կենցաղային նպատակներով ջրածախսը հաշվարկվում է հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$W = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T$$

որտեղ՝ n - ԻՏ և գրասենյակային աշխատողների թիվն է - 2,

N - ԻՏՍՍ և գրասենյակային աշխատողների ջրածախսի նորման՝ - 0.009մ³,

n_1 - բանվորների թիվն է - 2,

N_1 - ջրածախսի նորման՝ - 0.025մ³/մարդ օր

T - աշխատանքային օրերի թիվն է - 260օր:

Այսպիսով, $W = (2 \times 0.009 + 2 \times 0.025) \times 260 = 17.68$ մ³/տարի, միջին օրական 0.068մ³:

Կենցաղային կեղտաջրերը՝ $0.218 \times 0.85 = 0.18$ մ³ օրական լցվում են բետոնային լցարան, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են սահմանված կարգով:

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1մ² տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է 0.5լիտր/մ²: Փոշենստեցման մակերեսները կազմում են լցակույտի վրա 17700մ² և ավտոճանապարհների վրա 500մ², ընդամենը 18200մ²: Ընդունելով ջրի տեսակարար ծախսը 0.5լ/մ², կստանանք՝ $18200 \times 0.5 = 9100$ լիտր:

Նախատեսվում է ընդունել 1 ջրող ավտոմեքենա 6տ ջրի տարողությամբ, որը այդքան ջուրը ցնցուղում է 2 երթով, աշխատանքային հրապարակը՝ 2 անգամ:

3.13. Նախագծի այլընտրանքները

Նախատեսվող գործունեության արդյունքում արդյունահանված օգտակար հանածոն օգտագործելու է շինարարության մեջ: Հայցվող տարածքի դիրքը և ապարների տեղադրությունը թույլ են տալիս իրականացնել հանքավայրի շահագործումը միայն բաց եղանակով: Այս տեսանկյունից գործունեության այլընտրանքները դիտարկվել են հաշվի առնելով հանքավայրի ծառայման ժամկետը և բացահանքի արտադրողականությունը, այն է. բարձրացնել արտադրողականությունը՝ կրճատելով բացահանքի ծառայման ժամկետը կամ հակառակը:

Շահագործման 20 տարվա տարբերակը՝ 8 ժամյա աշխատանքային ռեժիմով, տնտեսապես ավելի շահավետ է և բնապահպանական տեսակետից նախընտրելի, քանի որ սահմանափակում է ծանր տեխնիկայի աշխատաժամերը, օգտակար հանածոյի կուտակումները, հետևաբար նաև շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության տևողությունն ու լրացուցիչ բնապահպանական ազդեցություններ: Ընտրված տարբերակը հանդիսանում է շրջակա միջավայրի վրա նվազագույն ազդեցություն ունեցողը:

Որպես այլընտրանք կարելի է դիտարկել գրոյական տարբերակը, երբ հայցվող տարածքը չի շահագործվում, սակայն այն լավագույնը չէ, քանի որ նման տարբերակի դեպքում ազդակիր համայնքները որևէ օգուտ ունենալ չեն կարող:

Բացահանքի շահագործումը դրական ազդեցություն կունենա համայնքի

սոցիալական կյանքի վրա՝ ապահովելով 8 աշխատատեղեր: Աշխատակիցների հիմնական մասը նախատեսվում է ընդգրկել է մոտակա համայնքներից, որի արդյունքում համայնքի բնակիչները հնարավորություն կունենան ստանալու միջինից բարձր աշխատավարձ:

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունը կառավարելի է և նախատեսվող գործունեությունը, չունենալով էական ազդեցություն շրջակա միջավայրի վրա, դրական ազդեցություն կունենա ազդակիր համայնքի սոցիալական կյանքում:

Բացի այդ «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ-ն նախատեսում է պարբերաբար հանդիպել ազդակիր համայնքի ղեկավարության հետ՝ քննարկելու անհրաժեշտ օգնության ծրագրերը և լրացուցիչ ֆինանսական ներդրումներ կատարել համայնքային բյուջե:

4. ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿ ԱՌԱՋԱՑԱԾ ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԹԱՓՈՆՆԵՐԻ ՀԵՌԱՑՈՒՄԸ, ՎԵՐԱՄՇԱԿՈՒՄԸ, ԼՑԱԿՈՒՅՏԱԱՌԱՋԱՑՈՒՄԸ

Բացահանքի շահագործման ընթացքում՝ կապված տեխնոլոգիական գործընթացների հետ, կարող են առաջանալ մի շարք այլ արտադրական թափոններ, որոնք բնապահպանական տեսակետից ունեն տարբեր վտանգավորության դասեր:

4.1. Մակաբացման ապարներ

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում առաջանալու է 22759 մ³ ծավալի մակաբացման ապար, որոնք ներկայացված են ժամանակակից ջրաբերուկային նստվածքներով՝ միախառնված կոպճի և գլաքարերի բեկորների հետ:

Համաձայն նախագծային լուծումների օգտակար հանածոյի արդյունահանումը նախատեսվում է իրականացնել էքսկավատոր-ավտոհինքնաթափ համակցությամբ՝ մեկ հանքաստիճանով, օգտակար հաստվածքի ամբողջ խորությամբ: Արդյունահանման աշխատանքներն իրականացնելուց հետո նախատեսվում է մակաբացման ապարներով լճակի վրա կառուցել ճանապարհներ:

Ըստ միներալային և ապարաբանա-քարաբանական կազմի մակաբացման ապարները կազմված են տարբեր կազմի լեռնային ապարների և միներալների հետաբերուկ տարբեր ֆրակցիանների նստվածքներից, որոնք իներտ են, ոչ վտանգավոր, չեն ենթարկվում ֆիզիկական, քիմիական կամ կենսաբանական վերափոխումների և հետևաբար շրջակա միջավայրի և մարդկանց առաջընթացի վրա որևէ բացասական ազդեցություն չեն ունենալու:

ՀՀ բնապահպանության նախարարի 26.10.2006 թ. N 342-Ն հրամանով հաստատված՝ ՀՀ տարածքում գոյացող արտադրության և սպառման թափոնների ցանկի համաձայն այս թափոնը համապատասխանում է «փոխր մակաբացման ապարներ» տեսակին (դասիչ՝ **3400012001995**):

ՀՀ Կառավարության 15 հունիսի 2017թ. N 689- Ն որոշման տվյալ թափոնի ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա կլինի «գործնականորեն անվտանգ», այն կդասվի վտանգավորության V դասին:

4.2. Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան

Բեռնատար և հատուկ ավտոտրանսպորտային միջոցների շահագործման արդյունքում բացահանքի ավտոհավաքակայանում գոյանում է տարեկան 0.070տ շահագործման ժամկետն անց բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան:

Այդ թափոնները պատկանում են վտանգավորության 3-րդ դասին, ծածկագիր՝ 9211010013012:

Թափոնի կազմը՝ պլաստմասե (պոլիպրոպիլեն) իրան՝ 10%, կապարե թիթեղներ՝ 70-75%, էլեկտրոլիտ (ծծմբական թթվի 25% լուծույթ)՝ 15-20%:

Պլաստմասե իրան՝ ֆիզիոլոգիական տեսակետից գրեթե անվնաս է: Իրանի քայքայումից կամ այրումից կարող են առաջանալ ֆտալատներ: Ընկնելով մարդու օրգանիզմ, ֆտալատների միայն աննշան մասն է ներծծվում մարսողական համակարգով: Ֆտալատները կարող են նաև չնչին չափով գրգռել մաշկը և լորձաթաղանթը:

Կապարե թիթեղներ՝ կապարը կուտակվում է օրգանիզմում, առաջացնելով խրոնիկ թունավորում, ազդում է նյարդային համակարգի, տարբեր օրգանների և արյան վրա:

Էլեկտրոլիտ (ծծմբական թթվի 25% լուծույթ)՝ առաջացնում է մաշկի այրվածքներ, շնչուղիների և լորձաթաղանթների գրգռվածություն: Ծծմբական թթվի գոլորշիները շնչելու ժամանակ դժվարանում է շնչառությունը, առաջանում է հագ, երբեմն՝ լարինգիտ, տրախեիտ, բրոնխիտ և այլ հիվանդություններ: Բանեցված կապարե կուտակիչները հրդեհապայթյունավտանգ չեն, սակայն կուտակիչներում պարունակվող էլեկտրոլիտը օժտված է կոռոզիոն ակտիվությամբ և թափվելու դեպքում կարող է առաջացնել մետաղական և ոչ մետաղական իրերի քայքայում:

Հանքավայրի տարածքում այս տեսակի թափոնի պահում չի նախատեսվում, քանի որ ընկերության ավտոպարկի և տեխնիկական միջոցների ընթացիկ սպասարկումը կատարվելու է հարակից բնակավայրերի մասնագիտացված կազմակերպություններում:

Տարածքը, որտեղ հետագայում անհրաժեշտություն կառաջանա բանեցված կուտակիչների պահպանում, պետք է ունենա օդափոխության համակարգ: Բանեցված կուտակիչները պետք է դրվեն հատուկ տակդիրների վրա, տակդիրի եզրերը պետք է ունենան 5սմ-ից ոչ պակաս բարձրություն: Հատակը պետք է պատրաստված լինի քիմիական ազդեցությունների նկատմամբ կայուն նյութից և բացառի թափված էլեկտրոլիտի ներծծումը հողային շերտ: Տարածքը, որտեղ պահվում են կուտակիչների թափոնները, պետք է հեռացված լինի վարչակենցաղային շինություններից:

4.3. Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած դիզելային յուղերի մնացորդներ

Թափոններն առաջանում են մեխանիզմների շահագործման արդյունքում: Կորցնելով իրենց անհրաժեշտ հատկությունները յուղերը պարբերաբար փոխարինվում են նորերով:

Ծածկագիրը՝ 54100203 02 03 3: կազմը՝ յուղ 95%, մեխանիկական խառնուկներ 1.8%, ջուր 3.2%: Թունավոր է, էկոթունավոր, դյուրավառ, կոռոզիոն ակտիվության տեսակետից ոչ ակտիվ, ռեակցիոնունակ չէ: Տարեկան առաջանում է մոտ 0.2 տ

թափոն: Հանքավայրի տարածքում այս թափոնի պահում չի նախատեսվում, քանի որ ընկերության ավտոպարկի և տեխնիկական միջոցների ընթացիկ սպասարկումը կատարվելու է Տանձուտ բնակավայրի մասնագիտացված կազմակերպություններում:

4.4. Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ

Տարվա ընթացքում կառաջանա շուրջ 0.1տ բանեցված շարժիչների յուղ: Թափոնները պատկանում են վտանգավորության 3-րդ դասին, կոդ՝ 54100201 02 03 3 «Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ»: Բանեցված յուղերը հրդեհավտանգ են, ռեակցիոնունակություն և կոռոզիոն ակտիվություն չունեն: Թափոնների կազմը. յուղ՝ 94.6 %; մեխանիկական խառնուրդներ՝ 2.1%; ջուր՝ 3.2%:

Հանքավայրի տարածքում այս թափոնի պահում չի իրականացվում, քանի որ ընկերության ավտոպարկի և տեխնիկական միջոցների ընթացիկ սպասարկումը կատարվում է Աբովյան քաղաքի մասնագիտացված կազմակերպություններում:

Եթե անհրաժեշտություն առաջանա բանեցված յուղերի տեղում հավաքելու և պահելու ապա անհրաժեշտ է հետևել պահպանման կանոններին:

Բանեցված յուղերը հավաքվում են հերմետիկ փակվող մետաղյա տակառներում և պահվում հատուկ առանձնացված տարածքում: Տարածքը պետք է ունենա օդափոխության համակարգ, ծածկ և անջրաթափանց ու անյուղաթափանց նյութերից պատրաստված հատակ՝ օժտված դրենաժային համակարգով: Տարաները պետք է դրված լինեն մետաղական տակդիրների վրա: Տակդիրի ծավալը պետք է լինի ոչ պակաս, քան ընդհանուր ծավալի 5%-ը: Անհրաժեշտ է հետևել, որպեսզի տակառներում մնա բավականին ազատ տարածք՝ յուղի հնարավոր ընդարձակման համար: Պետք է խուսափել հողերի վրա յուղերի թափումից: Աշխատած յուղերը օգտագործվում են հիդրավլիկ համակարգերում և վորպես վառելանյութ:

4.5. Բանեցված դողածածկեր

Ծածկագիրը՝ 5750020013004: Կազմը՝ բութադիենային կաուչուկ 97-99%, պողպատ՝ 1-3%: Էկոթունավոր է, պայթյունավտանգ չէ, բայց կրակի առկայությամբ կարող է այրվել: Էռոզիոն ակտիվության տեսակետից ակտիվ չէ, ռեակցիոնունակ չէ: Հանքավայրի տարածքում այս թափոնի պահում չի նախատեսվում, քանի որ ընկերության ավտոպարկի և տեխնիկական միջոցների ընթացիկ սպասարկումը կատարվելու է հարակից բնակավայրերի մասնագիտացված կազմակերպություններում: Տարեկան գոյանում է շուրջ 0.1տ բանեցված դողածածկ:

4.6. Կենցաղային աղբ

Այս տեսակին են պատկանում թուղթը, տեքստիլը, պլաստմասսան և այլն:

Կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբը (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի) պատկանում է վտանգավորության 4-րդ դասին՝ ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4: Այս թափոնների ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա ըստ ՀՀ Կառավարության 15 հունիսի 2017 թվականի N 689-Ն որոշման, գնահատվում է որպես «ցածր»:

Մեկ մարդու կենցաղային աղբ առաջացնելու նորման 0,3 մ³ (0,25տ/մ³) /տարի է: Հանքավայրում մշտապես աշխատելու են 8 մարդ: Հանքավայրում տարեկան առաջանալու է $8 \times 0.3 = 2.4 \text{մ}^3 \times 0.25 \text{տ} = 0.6 \text{տ}$ կենցաղային աղբ:

Այս թափոնները կտեղափոխվեն Տանձուտ բնակավայրի աղբահավաք կետեր, որտեղից համայնքի կոմունալ ծառայությունը այն կտեղափոխի աղբավայր:

Այս տեսակի թափոնները շրջակա միջավայրի և մարդկանց առաջնության վրա որևէ բացասական ազդեցություն չեն ունենալու:

Թափոնների վերաբերյալ ամփոփ բնութագրիչները ներկայացված են աղ.3-ում:

Աղյուսակ 3

Թափոնների ամփոփ բնութագրիչները

№	Անվանումը	Վտանգավորության դասը	Ծածկագիրը ըստ «Թափոնների ցանկի»	Քանակը, տ/տարի
1	օգտակար հանածոյի արդյունահանումից առաջացած մակաբացման ապարներ	III	3400012001995	22759 մ ³
2	Բանեցված կապարե կուտակիչներ և խոտան	II	9211010013012	0.07
3	Իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած դիզելային յուղերի մնացորդներ	III	5410030302033	0.20
4	Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններ	III	5410020102033	0.1
5	Բանեցված դողածածկաններ	IV	5750020213004	0.1
5	Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ (բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի)	IV	9120040001 00 4	0.6

Թափոնների տեղափոխման, կուտակման ու պահպանման ժամանակ շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա բացասական ազդեցություններ չեն գրանցվել:

Ելնելով վերոգրյալից հանքավայրում ձևավորվող թափոնի օբյեկտը չի համապատասխանում ՀՀ կառավարության 15 հունիսի 2017 թվականի N 689-Ն որոշման հավելված N1-ի ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտների՝ ըստ վտանգավորության դասակարգման «Ա» կատեգորիային:

Թափոնների օբյեկտներում և նրանց հարակից տարածքներում նախատեսված է մոնիտորինգի համակարգի կիրառում: Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի տվյալները բերված են նախագծի «բնապահպանական կառավարման պլան » բաժնում:

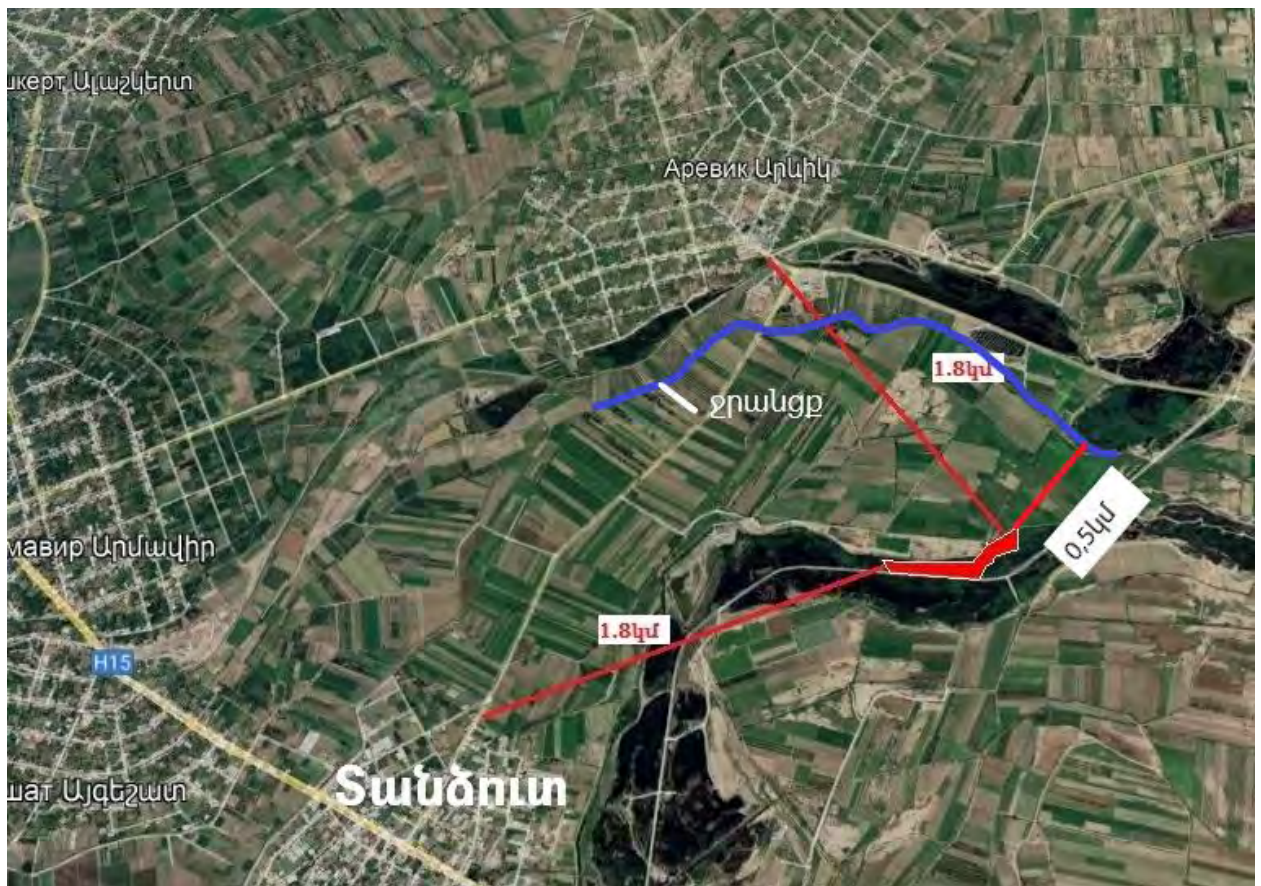
5. ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

5.1. Հանքավայրի ֆիզիկա աշխարհագրական տեղադիրքը

Հանքավայրը գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր համայնքի Տանձուտ բնակավայրի վարչական տարածքում: Մոտակա բնակավայրերն են Տանձուտ, Արմավիր, Արևիկ Այգեշատ բնակավայրերը:

Տանձուտ բնակավայրից հանքավայրի հեռավորությունը կազմում է 1.8 կմ, Արևիկ բնակավայրից՝ 1.8 կմ (նկ.3): Բնակավայրերի հետ կապն իրականացվում է գրունտե ճանապարհով: Հանքավայրից մինչև H15 մայրուղին ընկած հեռավորությունը 2.5 կմ է:

Հանքավայրի անմիջապես հարևանությամբ Հոկտեմբերյանի ԱԿԳԽ հանքավայրի Արգավանդ-2 տեղամասն է, որի հանքային իրավունքը տրամադրված է «ԻԿՍ ՄԱՅՆԻՆԳ» ՍՊ Ընկերությանը (նկ.4):

Նկ.3: Հայցվող տեղամասի իրադրային սխեման:

5.2. Ռելիեֆ և երկրաձևաբանություն

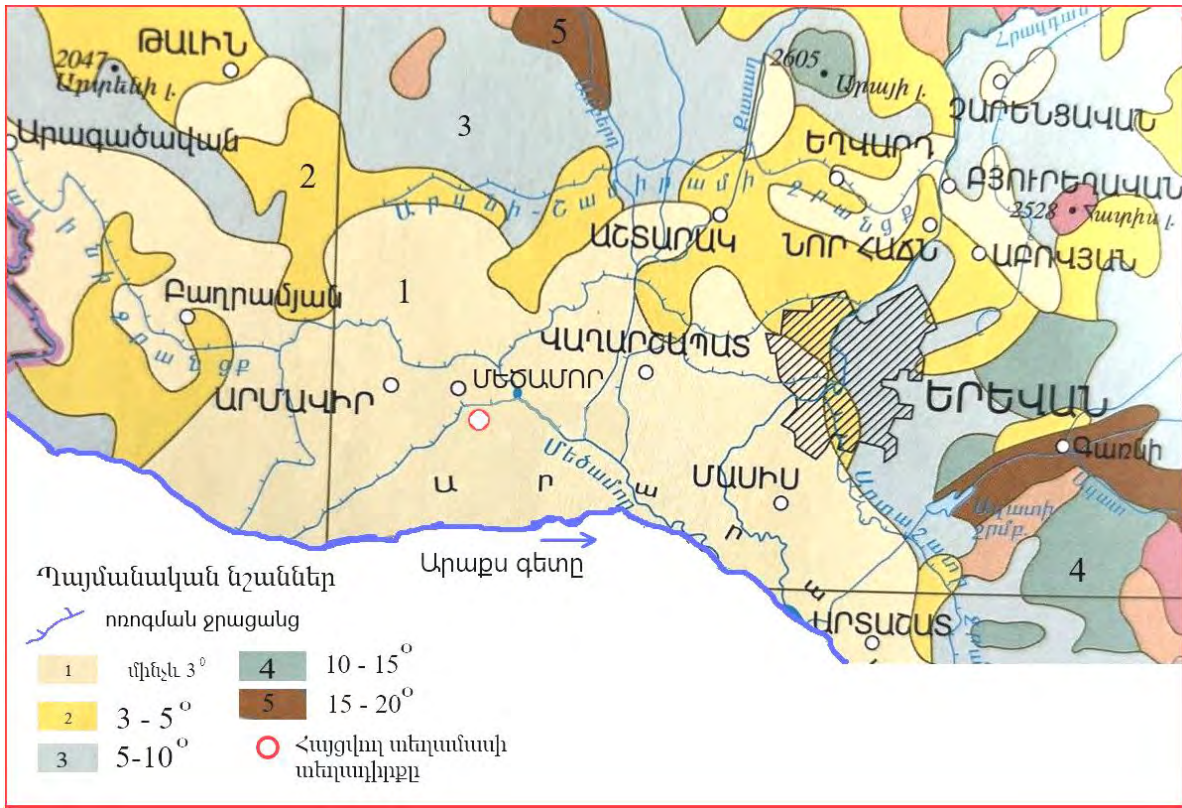
Աշխարհագրական տեսակետից տեղամասի շրջանը գտնվում է Արարատյան դաշտի հյուսիս-արևմտյան մասում և իրենից ներկայացնում է ընդարձակ հարթավայրային տեղանք՝ կտրտված ոռոգման ջրանցքներով: Ջրանցիքի ամենամոտ հեռավորությունը հանքավայրից կազմում է 0.5 կմ (նկ.3):

Հարթավայրը սակավաթեք անկում է հարավ-արևմուտք դեպի Ժամանակակից Արաքսի գետահովիտը:

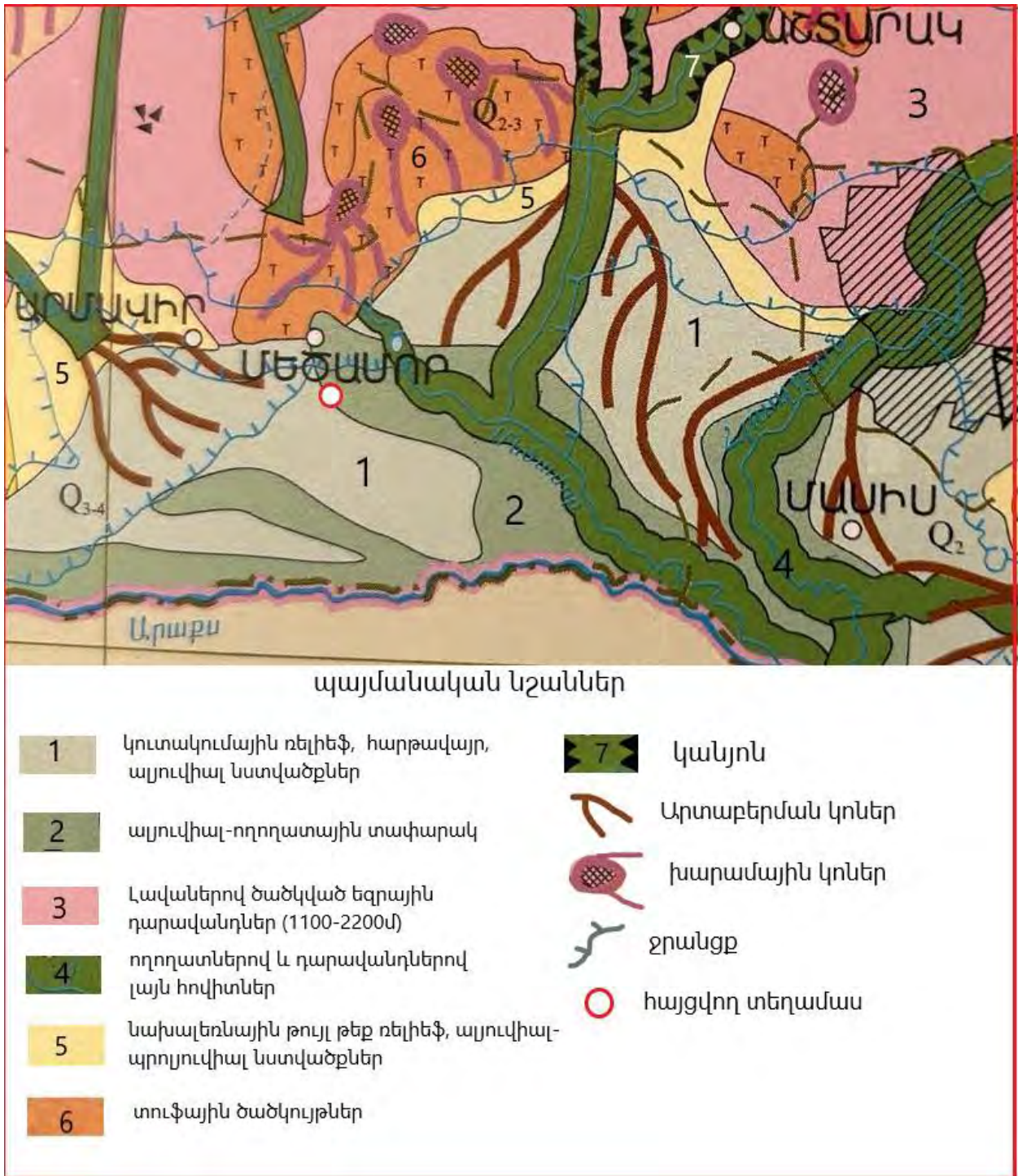
Հանքավայրի շրջանի բացարձակ նիշերը տատանվում են 845-865 մ իսկ բուն

հանքավայրում՝ 852 - 854 սահմաններում: Ինչը ցույց է տալիս, որ շրջանի ռելիեֆի թեքության անկյունը 3° է կազմում (նկ.4):

Հանքավայր գտնվում է կուտակումային ռելիեֆի վրա, այն իրենից ներկայացնում է այլովիալ, այլովիալ-ոդոդատային տափարակ (նկ.5):

Նկ.4: ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանքավայրի Արգալանդե տեղամասի շրջանի ռելիեֆի լանջերի թեքությունների սիստեմատիկ քարտեզը (Հատված Հայաստանի ազգային ատլասից):

Նկ.5 Հայցվող տեղամասի շրջանի երկրաձևաբանության սխեմատիկ քարտեզ, (հասված ՀՀ Ազգային ատլասից):

5.3. Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի համառոտ բնութագիրը

Հանքավայրը գտնվում է Մերձարաքսյան իջվածքում, որը երկրաբանական տեսակետից իրենից ներկայացնում է միջլեռնային տեկտոնական իջվածք /ըստ Հ. Գաբրիելյանի ու Ա. Վեհունու/ հերցինյան ծալքավորված հիմքի վրա և ծածկված է միջին եոցենի մինչև 1100 մ հզորությամբ կավերով, տուֆաավազաքարերով, տուֆաակերուլիտներով, տուֆաարգիլիտներով և օլիգոցենի հասակի մոլասային խայտաբղետ շերտախմբով, որի հզորութանը շուրջ 600 - 700 մ է և ներկայացված է

կարմրագորշագույն կավերով, գիպսատար կավերով, ալերոլիտներով, ավազաքարերով: Վերջիններս ծածկված են ստորին չորրորդականի հասակի ցամաքային և լճային նստվածքներով, որոնք էլ իրենց հերթին ծածկված են Արաքսի ժամանակակից բերվածքներով:

Արարատյան դաշտի մերձարաքսյան իջվածքի ակումուլյատիվ լճադարավանդային հարթավայրը ձևավորվել է վերին պլիոցեն-չորրորդականի ընթացքում՝ Արաքս և Սևջուր գետերի մեանդրման արդյունքում, և տեղամասի հարակից տարածքում ներկայացված է գետերի մշտական հոսքի մակարդակից 2.5-5.0 մ բարձրությամբ Արաքսի ստորին լճային դարավանդի վերին չորրորդական հասակի այլուվիալ, այլուվիալ-պրոյուվիալ նստվածքներով և մեղմաթեք հարթավայրի հունամերձ հատվածի ժամանակակից այլուվիալ-պրոյուվիալ նստվածքներով:

Պլիոցեն - չորրորդական հասակի տերրիգեն և հրաբխածին առաջացումների մերձհորիզոնական հաստվածքը աննշան անկյունային աններդաշնակությամբ ծածկում է թույլ ծայրավոր հիմքի միոցենի նստվածքներին:

Այս համակարգի ապարները բերված երկրաբանական քարտեզի սահմաններում հատվել և ուսումնասիրվել են Փշատավան գյուղի հյուսիս-արևելքում հորատված խորը հորատանցքով և ներկայացված են (ներքևից վերև) Հացավանի, Հոկտեմբերյանի, Ջրվեժի և Հրազդանի շերտախմբերով:

Ներքևից վերև շերտախմբերը ներկայացված են հետևյալ կազմով.

- Ստորին միոցեն (Հացավանի շերտախումբ) - ներկայացված է խայտաբղետ կավերի (կարմրագույն, գիպսատար), միկրոկոնգլոմերատների, այրվող թերթաքարերի հերթափոխվող շերտերով: Այս ապարների հզորությունը ըստ գրականության տվյալների գերազանցում է 250 մ-ը:

- Միջին միոցեն (Հոկտեմբերյանի շերտախումբ) - ներկայացված է վերին երկու հորիզոններով, բաղկացած միկրոկոնգլոմերատների ու ավազակավերի հերթափոխվող շերտերով, որոնց ընդհանուր հզորությունը կազմում է 520 մ:

- Ջրվեժի շերտախումբ - ներկայացված է գիպսաաղաբեր կավերով՝ քարաղի, գիպսի և անհիդրիդի դարսաշերտերով, որի ընդհանուր հզորությունը մոտ 165 մ է:

- Վերին միոցեն (Հրազդանի շերտախումբ) - ներկայացված է կավերի, ավազաքարերի ու կոնգլոմերատների հերթափոխվող շերտերով: Այս ապարների ընդհանուր հզորությունը մոտ 115 մ է:

- Ստորին-միջին պլիոցեն - ներկայացված է կավերով, ավազներով, կոպճազաքարերով, հիմքում դոլերիտային բազալտների հոսքերով, որոնց հզորությունը մոտ 150 մ է:

- Վերին պլիոցեն - չորրորդական ժամանակաշրջանում ակտիվ հրաբխականության և Արարատյան գոգավորության ընդհանուր իջեցման պայմաններում՝ այստեղ ձևավորված լճային ավազանում կուտակվել են կոպճի, ավազի և կավի հզոր՝ մինչև 200 մ հաստությամբ լճագետային նստվածքներ: Այս համակարգի կտրվածքում առանձնացվում են.

- Արագածի շերտախմբի ստորին և նթաշերտախմբի վերին դարսաշերտի հրաբխածին ապարների հաստվածքը՝ մինչև 150 մ ընդհանուր հզորությամբ, որը ներկայացված է անդեզիտաբազալտներով, խարամներով և լավաբրեկչիաներով:

- Չորրորդական ժամանակաշրջան - ներկայացված է լճային և գետային նստվածքներով՝ ավազներով, գլաքարերով ու ավազակավերով: Արաքսի հունի թափառման հետևանքով առաջացած Վյուրմյան դարավանդները, որոնք Արաքսի հովտում գտնվում են անընդհատ ճկման տակ, ծածկված են լճային և գետային

նստվածքներով:

Չորրորդական ժամանակաշրջանը հանդես է գալիս 3 դարակարգերով.

- Հետալիոցեն-ստորին պլեյստոցենի ցամաքային նստվածքներ, որոնք ներկայացված են թույլ ցեմենտացած գլաքարերով և կազմում են հին դարավանդների հիմքային մասը: Արաքս գետի հովտում, և դեպի հարավ դրանք ծածկվում են այլովիալ նստվածքներով: Հզորությունը՝ 5-15 մ:

- Միջին-վերին չորրորդական լճային և գետային նստվածքներ, որոնք ներկայացված են ավազակավերով, ավազներով և գլաքարերով: Արարատյան հարթավայրի միջին-վերին չորրորդականի երրորդ և երկրորդ դարավանդների լճապլուվիալ, այլովիալ-պրոլյուվիալ նստվածքների հորիզոնները և Արաքս ու Սևջուր գետերի հնահունային առաջացումները վկայում է Արաքս գետի ինտենսիվ ակումուլյատիվ - էրոզիոն գործունեության մասին: Այս ապարների հզորությունը կազմում է 100-120 մ: Այս նստվածքները հիմնականում ներկայացված են ավազակոպիճներով, ավազներով, ավազային և դիատոմիտային կավերով:

- Վերին չորրորդական հասակի առաջացումներ, որոնք ներկայացված են ժամանակակից նստվածքներով՝ կոպճագլաքարերով, ավազակոպիճներով, ավազներով, ավազակավերով, կավերով, ավազներով և կազմում են ժամանակակից գործող դարավանդները: Արարատյան դաշտավայրի վերին չորրորդականին վերագրվող լճային նստվածքների Արաքս գետի Առաջին վերհունային դարավանդի հորիզոնի հզորությունը հասնում է 20-25 մ: Լճադարավանդային նստվածքները հիմնականում ներկայացված են կոպճագլաքարերով, ավազակոպիճներով, ավազներով, ավազակավերով և կավերով: Այս դարավանդի ավազակոպճագլաքարային նստվածքներին է հարում հետախուզված տեղամասը: Չորրորդական համակարգը եզրափակում են վերին չորրորդական - ժամանակակից էյուվիալ-դեյուվիալ-պրոսավիալ նստվածքները, որոնք ներկայացված են Արաքս գետի հնահունի ու ճահճային ավազակավային, ավազակոպճագլաքարային և կավավազային առաջացումներով, որոնց հզորությունը հասնում է 1.5-10 մ-ի:

Ժամանակակից այլովիալ նստվածքները ներկայացնում են ժամանակակից գետերի հունային ավազակոպճագլաքարային և կավավազային առաջացումներ, որոնց հզորությանը տատանվում է 1-10 մ-ի սահմաններում:

Խիստ արտահայտված մայրցամաքային կլիման և ռելիեֆի բնույթը նպաստում են շրջանի լեռնային տեղամասի ապարների ինտենսիվ քայքայմանը, սելավային հոսքերով դրանց տեղափոխմանը և նախալեռների երկայնքով ընդարձակ կոների տեսքով ջրաբերուկների կուտակմանը, որոնք հաճախ միաձուլվում են միմյանց մեջ՝ առաջացնելով համատարած խարամներ:

Հարթավայրային տեղամասերում այս տիպիկ պրոլյուվիալ-դեյուվիալ կուտակումները փոխարինվում են Արաքս գետի հովիտի այլովիալ և էյուվիալ նստվածքներով: Շրջանի լեռնային տեղամասերում, հատկապես անդեզիտաբազալտային լավաների տարածման սահմաններում, լայն տարածում ունեն էյուվիալ-դեյուվիալ բեկորային խառնակույտերը:

Ըստ Ա.Տ. Ասլանյանի շերտագրական հաջորդականության մեջ մայրցամաքային և լճագետային առաջացումները ներկայացվում են հետևյալ տեսքով. 210 մ, 110-113 մ, 72- 75 մ, 50-55 մ, 27 մ, 12-13 մ, 2.5-3. 0 մ հարաբերական նիշերում Արաքս գետի հովտում առանձնանում են կուտակումային գլաքարային դարավանդները: Բացի այդ, հստակ արտահայտված է 1000-1200 մ բարձրությամբ հինավուրց համահարթություն՝ ծածկված Ղարսի պլատոյի լավայով: Առաջին երեք դարավանդները բավականին մեծ

թեքությամբ խորասուզվում են դեպի հյուսիս-արևելք:

Դարավանդը 27մ իր վրա է կրում լավային հոսք: Առաջին վերողողահունային դարավանդի բարձրությունը գետի հոսանքով դեպի ներքև մեծանում է և Արարատյան դաշտավայրի կենտրոնական մասում հասնում է 5-6 մ-ի: Վերջինս ժամանակակից տեսքով ներկայացնում է Արաքս գետի հիմնականում առաջին և մասամբ երկրորդ (11- 13 մ) վերողողահունային դարավանդները և կազմված է տարատեսակ ավազակավերից, կավավազներից, ավազներից և մասամբ գլաքարերից: Արևմտյան մասում հովիտի առաջին վերողողահունային դարավանդում կան գոգափոսեր, Արմավիր և Առատաշեն գյուղերի մոտ բարձրանում են հրաբխային կոները՝ ժայթքման կենտրոնները, որոնք կազմված կարմիր խարամներից և մասամբ լիթոիդային տուֆերից:

5.3.1. Տեկտոնիկա

Տեկտոնական տեսակետից տեղամասի շրջանը ընդգրկված է Մերձարաքսյան տեկտոնիկա-մագմատիկական գոտում: Տարածաշրջանի տարածքում առանձնացված են 3 անտիկլինալային և 2 սինկլինալային ծալքեր, որոնք ունեն հյուսիս-արևելյան ուղղություն և արտահայտվում են Արարատյան դաշտավայրի հյուսիսային մասում՝ հիմնականում նեոգենի հասակի նստվածքներում: Դիզյունկտիվ խախտումներից առանցվում են հյուսիս-արևմտյան տարածման 2 բեկվածքներ:

Դիտարկվող շրջանը մտնում է իր կողմից առանձնացված Արաքսի լեռնատեկտոնական գոտու մեջ: Այս գոտին ընդգրկում է Փոքր Կովկասի ներքին աղեղը Միջին Արաքսի ավազանի սահմաններում և բնութագրվում է բացառապես նորմալ նստվածքային ֆացիաների լայնածավալ զարգացմամբ և խորքահատակային զրանիտոիդային ներժայթքումների (ինտրուզիաների) բացակայությամբ:

Գոտու կազմում առանձնանում են երկու տեկտոնական զոնա՝ Երևանյան և Մերձարաքսյան:

Երևանյան մեգասինկլինալային զոնան ձգվում է 30-35 կմ լայնությամբ Թալին-Աշտարակ-Երևան գոտու երկայնքով և սահմանափակվում է Անի-Օրդուբադի ու Երևանյան խորքային խզվածքներով: Ջոնայի ծալքավորումը հստակ-կարճաձև է և կողմնորոշված է գոտու արևմտյան և կենտրոնական սեզմենտներում, կազմված է հիմնականում պալեոգենային և միոցենային նստվածքներից, ուղղությունը՝ հյուսիս-արևել- քից դեպի հարավ-արևմուտք՝ միջին անկյունների տակ զոնայի տարածման հարաբերությամբ, իսկ արևելքում, հարավ-արևելքում՝ քիչ թե շատ զոնային զուգահեռ: Ըստ երկրաբանական հանույթի տվյալների, այս գոտու միոպլիոցենային նստվածքները մերկանում են Արաքս և Ախուրյան գետերի կիրճերում, խիստ տեղախախտված են և առաջացնում են արևելք-հարավ-արևելյան տարածման մի շարք անտիկլինալային և սինկլինալային կառուցվածք:

30-35 կմ լայնությամբ Մերձարաքսյան մեգասինկլինալային գոտին ընդգրկում է ՀՀ սահմաններում Արարատյան դաշտավայրը և Ուրցի լեռնաշղթան ու երկու կողմից սահմանափակվում է Երևանյան և Արարատյան խորքային խզվածքներով: Արևմուտքում այն կտրուկ թեքվում է և Վերին Արաքսի երկայնքով ձգվում է դեպի Արևելյան Անատոլիա, իսկ հարավ-արևելյան ուղղությամբ՝ Արաքսի հովտի երկայնքով շարունակվում է դեպի ք.Նախիջևան և այնուհետև, ք. Ջուլֆայի արևմտյան մասով անցնում է Իրան:

Կառուցվածքային առումով Արարատյան գոգավորության արևմտյան հատվածը դեպի արևելք, հարավ-արևելք բացվող միոցենային նստվածքներից կազմված

մերձլայ- նակի տարածման երկակի անտիկլինորիում է:

Արմավիրի մարզը տնտեսապես զարգացած է: Հատկապես զարգացած է գյուղատնտեսությունը: Այստեղ գերակշռում են բանջարաբուստանային կուլտուրաների արտադրությունը, խաղողագործությունը և պտղաբուծությունը:

Մարզում գործում են շինաքարերի և երեսապատման քարերի արդյունահանման տուֆերի և բազալտների մի շարք հանքավայրեր: Շրջանը հարուստ է նաև ավազի և ավազակոպճազաքարային խառնուրդի հանքավայրերով (Հոկտեմբերյանի ԱԿԽ-ի խմբի հանքավայրեր՝ Ջանֆիդայի, Արմավիրի, Արգավանդի, Արևիկի, որոնց պաշարները հաստատվել են դեռևս 1964-1966թթ. և վերահաստատվել 1977թ., Արաքսավանի, Վտակի, Ագատավանի, Գետամեջի, Արաքսի, Ռանչպարի, Գետափի, Տանձուտի և այլն, որոնց պաշարները հաստատվել են 2000-2010 թթ. և, որոնք գտնվում են շահագործման մեջ):

5.4. Հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքը

Հանքավայրի Արգավանդ տեղամասը ընդգրկվում է Հոկտեմբերյանի խմբի ավազակոպճազաքարային խառնուրդի հանքավայրերի մեջ: Բոլոր հանքավայրերի երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են ժամանակակից ջրաբերուկային նստվածքները, ավազն ու կոպճազաքարերը, ինչպես նաև ուշ չորրորդական հասակի ավազակավային ապարները:

Տեղամասի երկրաբանական կտրվածքները հետևյալն են (վերևից ներքև)։

Ժամանակակից ջրաբերուկներ: Ժամանակակից ջրաբերուկները ներկայացված են հողաբուսական շերտով, ավազակավերով, կավավազներով և կավով: Դրանք ունեն սահմանափակ զարգացում ինչպես ըստ հզորության, այնպես էլ ըստ տարածման:

Ջրաբերուկային նստվածքների հզորությունները տատանվում են 0.0-2.1-2.4մ

Ավազ և կոպճազաքարեր: Ավազը և կոպճազաքարերը հետազոտվող տեղամասերում հանդիսանում են օգտակար սովաբաշերտը:

Տեղամասի ավազն ու կոպճազաքարերը իրենցից ներկայացնում են փխրուն, թեթևակի կարծրացած, չցեմենտավորված նստվածքային ապարներ, տարբեր աստիճանի կոշտավորված լեռնային ապարների բեկորներ և տարբեր կազմության ևճի միներալներ:

Օգտակար հաստաշերտը ներկայացված է տարահատիկ ավազներով և տարբեր մեծության կոպճազաքարերով: Օգտակար հաստաշերտի ամբողջ հզորությամբ հաճախ դիտարկվում է բոլոր տարատեսակների շերտավորում, ինչը պայմանավորված է դրանց առաջացման պայմաններից: Դրանց տեղադրման վերաբերյալ որոշակի օրինաչափություն չի դիտարկվում: Տարբեր չափսի հատիկների և գլաքարերի շերտերի միջև հստակ արտահայտված հպում չի դիտարկվում: Ավազի ու կոպճազաքարերի բոլոր տարատեսակները փխրուն են, սորուն:

Օգտակար հաստաշերտում ոչ հազվադեպ հանդիպում են ավազակավային ապարների 0.1-1.0 մ հզորության առանձին ուպայակաձև ենթաշերտեր, ներկայացված կավավազներով և կավերով:

Այս ենթաշերտերի առաջացումը կապված է գետերի ռեժիմի հետ, որտեղ առաջացել է օգտակար հաստաշերտը:

Հաճախ հանդիպում են ավազի համանման ենթաշերտեր՝ հիմնականում 0.1-

0.9 մ, հազվադեպ մինչև 4.5 մ հզորության գլաքարերի հազվագյուտ բեկորներով:

Օգտակար հաստաշերտի կառուցվածքը պսեֆիտային է (կոպտաբեկորային), պսամո-պսեֆիտային (ավազա-կոպտաբեկորային):

Կազմվածքը անկանոնավորության աստիճանի շերտավոր է:

Կոպճազլաքարերը ներկայացված են կոշտավորված, կլոր, տեղ տեղ օվալաձև, հոծ, որպես կանոն, զրկված տեսանելի ծակոտկենությունից ապարների բեկորներով: Գերակշռում են մոխրագույն կամ մուգ մոխրագույն էֆուզիվ ապարների գլաքարերը, դիտվում են նաև նստվածքային, ինտրուզիվ և փոխակերպային ապարների բեկորներ (գլաքարեր):

Գլաքարերը ակնադիտորեն թարմ են, առանց հողմահարման հետքերի, բացառությամբ խոշորահատիկ ինտրուզիվ ապարների եզակի բեկորների: Կոպճազլաքարերի չափերը տատանվում են լայն սահմաններում, հիմնականում մինչև 80 մմ, բայց հաճախ հանդիպում են մինչև 30-35 սմ չափերի առանձին մեծազլաքարեր:

Կոպճազլաքարերի մակերևույթը մաքուր է, առանց կավի հետքերի, այնուամենայնիվ, նմուշներում դիտվում են կավի գնդեր, որոնք, հավանաբար, կավային ենթաշերտերի բեկորներ են: Ապարների բեկորների քանակը, որոնց կարելի է դասել բոլոր վերցված նմուշներից թույլերի շարքին (մարմար, կրաքար) չեն գերազանցում 2- 3%-ը: Ստորև բերվում է բոլոր հանքավայրերից վերցված կոպճազլաքարերի կազմի մեջ մտնող լեռնային ապարների մանրադիտակային նկարագրությունը:

Բազալտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է ինտերսերտալ հիմնական զանգվածով, ինչը բնութագրվում է պլագիոկլազի լեյստի և միկրոլիթների անկանոն տեղադիրքով, որոնց արանքներում դիտարկվում են սևին մոտ մուգ գորշավուն հրաբխային ապակի, ինչպես նաև ավգիտի հատիկներ և հանքային միներալներ: Պլագիոկլազի լեյստի չափերը 0.03 մմ-ից մինչև 0.3 մմ են, ավգիտային հատիկների չափերը՝ 0.01-0.075 մմ:

Հաճախ հիմնական զանգվածում հայտնաբերվում են հանքային միներալի իզոմետրական հատիկներ: Տեղ-տեղ հիմնական զանգվածը թույլ կարբոնատացված է: Պորֆիրային անջատումները դիտարկվում են ոչ շատ քանակությամբ և ներկայացված են պլագիոկլազով և պիրոքսենով: Պլագիոկլազը ներկայացված է մինչև 0.7մմ չափերի պրիզմայաձև և աղյուսաձև հատիկներով, եզակի հատիկներ ունեն մինչև 3 մմ չափեր: Պիրոքսենը դիտարկվում է մինչև 0.375 մմ չափի կարճապրիզմային հատիկներում: Ներկայացված է ավգիտով: Ապարում ծակոտիները կազմում են 1% և ունեն ձգված տեսք: Ծակոտիների չափերը մինչև 0.9 մմ են (շխֆ 2): Պորֆիրային անջատումները կազմում են մինչև 1%:

Անդեզիտաքազալտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է միկրոլիթային հիմնական զանգվածով, ինչը բնութագրվում է մինչև 0.075 մմ չափերիվ պլագիոկլազի միկրոլիթների անկանոն տեղադիրքով, որոնց արանքներում դիտարկվում են սևին մոտ հրաբխային ապակի:

Պորֆիրային անջատումները կազմում են մինչև 5% և ներկայացված են պլագիոկլազով և պիրոքսենով: Պլագիոկլազը դիտվում է պրիզմայաձև, աղյուսաձև և 0.1-0.9 մմ չափի անկանոն հատիկներում: Հատիկները թարմ են: Պիրոքսենը դիտվում է մինչև 0.2 մմ չափի պրիզմայաձև և կարճապրիզմայաձև հատիկներում: Ներկայացված է ավգիտով: Ծակոտիները կազմում են մինչև 1%, ունեն բավականին իզոմետրական ձև և մինչև 0.2 մմ չափեր:

Անդեզիտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է, միկրոլիթային և հիալոպելիտային հիմնական զանգվածով: Հիմնական զանգվածում դիտարկվում է նաև հանքային միներալի ցան: Պորֆիրային անջատումները կազմում են 1% և ներկայացված են պլազիոկլազով և օպօցիտացված հատիկներով, ինչպես նաև պիրոքսենի եզակի հատիկներով:

Անդեզիտադաշտներ: Ապարի կառուցվածքը մանրահատիկ է, հոծ: Ապարը բաղկացած է հիմնականում պլազիոկլազից, որը գլխավորապես ներկայացված է իրար խիտ հպված միկրոլիթներով:

Մաֆիտային միներալները ներկայացված են պիրոքսենով, որը կազմում է 5%: Ներկայացված է ավգիտով: Ապարում դիտվում են ապատիտի հազվագյուտ հատիկներն հանքային միներալ:

Փոփոխված եղջերախաբային անդեզիտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է, հիմնական զանգվածի պիլոտակսիտային կառուցվածքով: Ապարը կազմված է պլազիոկլազի ներփակվածքներից, եղջերախաբերից և հիմնական զանգվածից, որը ներկայացված է միկրոլիթներով և լեյստերով: Հիմնական զանգվածում երկրորդական միներալներից հայտնաբերված են կալցիտի հազվագյուտ հատիկներ, ինչպես նաև պիրոքսենի նեղ պրիզմաներ: Ամբողջ հիմնական զանգվածը ծածկված է մագնետիտի հանքային միներալի կետային հատիկներով:

Պլազիոկլազի ներփակվածքները առաջացել են մինչև 0.2 մմ չափի նեղպրիզմայաձև ֆենոբյուրեղներից: Պլազիոկլազը որոշվել է որպես անդեզին: Եղջերախաբը ամբողջապես օպացիտացած է, պահպանելով հատիկների միայն բյուրեղագրական ձևը: Հիմնական զանգվածը կազմում է մոտավորապես 65%, իսկ ներփակվածքները՝ 35%, որից 20%-ը գունավոր միներալներն են: Ուղեկից միներալները ներկայացված են մագնետիտով և ապատիտով:

Խարամային ծակոտկեն բազալտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է, հիմնական զանգվածի հիալոպելիտային կառուցվածքով: Կազմվածքը ծակոտկեն է: Ծակոտիները կլորավուն են, օվալաձև, երբեմն նրանք ունեն անկանոն ձև և կազմում են ամբողջ շիֆի մակերեսի 25-30%-ը: Հիմնական զանգվածը կազմված է մուգ գորշավուն խարամացած հիմնական հրաբխային մեգնետազիսից, որում ներթափանցված են պլազիոկլազի միկրոլիթները և պիրոքսենի եզակի մանրահատիկները: Ներփակվածքները ներկայացված են պլազիոկլազով և պիրոքսենի մանրահատիկներով: Հանքային միներալը ներկայացված է մագնետիտով:

Նշաքարային պորֆիրիտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է, հիմնական զանգվածի միկրոլիթային կառուցվածքով: Կազմվածքը նշաքարային է. 0.4-1.5 մմ չափերի նշաքարերը լցված են բյուրեղային կալցիտով: Ապարի հիմնական զանգվածը կազմված է միկրոլիթներից, պլազիոկլազի լեյստաձև հատիկներից, որոնք տեղադրված են անկանոն, անկյունաձև արանքները լցված են քլորիտացած հրաբխային ապակիով: Մանր ներփակվածքները ներկայացված են պլազիոկլազի երկարապրիզմայաձև մասնիկներով, որոնք ամբողջապես տեղակալված են կարբոնատով:

Պլազիոկլազային պորֆիրիտ: Ապարի կառուցվածքը պորֆիրային է, հիմնական զանգվածի միկրոլիթային կառուցվածքով: Հիմնական զանգվածը կազմված է միկրոլիթներից և պլազիոկլազի կարճապրիզմայական հատիկներից, մագնետիտի հատիկներից և քլորիտի թեփուկներից, դաշտային սպաթի գաղտնաբյուրեղային այլաձև ագրեգատից և ջրաթափանց քվարցի հատիկներից: Հանքային միներալները ներկայացված են մագնետիտով: Ուղեկից միներալներից

հայտնաբերվել են մագնետիտի մանրահատիկներ և ապատիտի բարակ ասեղիկներ:

Պիրոքսենիտ՝ Կառուցվածքը մանրահատիկ է: Ապարը հիմնականում կազմված է ավզիտով ներկայացված պիրոքսենի պրիզմայաձև և կարճապրիզմայաձև հատիկներից: Հատիկների չափը մինչև 0.6 մմ է: Ապարը թույլ քլորիտացած է: Դիտվում են նաև թույլ ներկված ամֆիբոլի եզակի հատիկներ, ինչպես նաև մինչև 0.4 մմ չափի հանքային միներալ: Սերպենտինիտ (հնարավոր է սերպենտինացած դունիտ): Ապարի կռուցվածքը թեփուկաթելքավոր է, հանգուցային, զուգահեռ-թելքավոր: Ապարը իրենից ներկայացնում է սերպենտինացած դունիտ, ինչի հետևանքով զարգանում են սերպենտինի թերթաձև և թելքավոր տարատեսակները: Վերջինս առաջացնում է անկանոն հանգուցներով ինչ-որ ցանց, որոնցում տեղակայված են օլիվինի մնացորդային հատիկներ, ամբողջապես փոխարինված քլորիտով: Սերպենտինի թելիկները ներկայացված են քրիզոտիլով, իսկ թերթայինը՝ բաստիտով:

Ապարի աբողջ զանգվածում առկա է ցրված ձևով և առանձին հազվագյուտ հատիկներով հանքային միներալ: Այն ներկայացված է մագնետիտով: Վերջինս լցնում է նաև ապարի ճեղքերը, երբեմն կարբոնատային արգասիքի հետ միասին: Կարբոնատային արգասիքը երբեմն առաջացնում է հետքային կուտակումներ, ընդ որում այդ կուտակումներն ունեն կտրատված եզրագծեր: Հայտնաբերված են նաև միմյանց զուգահեռ տեղադրված կալցիտի նրբերակներ:

Պիրոքսեն-էպիդոտային ապար: Ապարի կառուցվածքը հիպիդոհատիկաձև է: Ապարը կազմված է պիրոքսենից և էպիդոտից: Պիրոքսենը ներկայացված է մինչև 1 մմ, հազվադեպ 1.9 մմ չափի պրիզմայաձև և կարճապրիզմայաձև հատիկներով: Պիրոքսենը ներկայացված է դիոբսիդով: Էպիդոտը դիտարկվում է պրիզմայաձև, մանրահատիկ և երբեմն ճաճանչաձև-ճառագայթային հատիկների տեսքով՝ անբնական կապույտ գունավորմամբ:

Գաբրոդիորիտ: Ապարի կառուցվածքը խոշորահատիկ է:

Ապարը կարբոնատացած է, սերիցիտացած և թույլ քլորիտացած: Մաֆիտային միներալը ներկայացված է եղջրախաբով և պիրոքսենով: Ապարում դիտվում է նաև պլազիոկլազ, կարբոնատ, սերիցիտ և քլորիտ:

Դիորիտ: Ապարի կառուցվածքը հիպիդոհատիկաձև է, կազմված է 70% պլազիոկլազից, ինչպես նաև եղջրախաբից, բիոտիտի և մուսկովիտի եզակի թեփուկներից, կարբոնատի ոչ շատ խառնուրդից, ապատիտի եզակի ասեղանման հատիկներից: Երբեմն դիտարկվում են եղջրախաբի հետ հանքային միներալի բավականին խոշոր առաջացումներ: Հանքային հատիկների չափսերը հասնում են մինչև 8 մմ-ի:

Պլազիոգրանիտ: Ապարի կառուցվածքը հիպիդոհատիկաձև է: Ապարը կազմված է պլազիոկլազից, քվարցից, քլորիտից, էպիդոտից, կարբոնատից, բիոտիտից և հանքային միներալից: Պլազիոկլազը կազմում է մոտ 60-70%-ը, քվարցը՝ 20-25%-ը:

Գրանոդիորիտ: Ապարի կառուցվածքը հիպիդոհատիկաձև է: Ապարը կազմված է 70% պլազիոկլազից, 20% քվարցից, ինչպես նաև քլորիտից, էպիդոտից, սերիցիտից, պատիտից և հանքային միներալից:

Տուֆիտ: Ապարի կառուցվածքը տուֆիտային և փշրաքարանման է: Ապարը կազմված է խառը հրաբեկորային նորմալ-նստվածքային նյութից: Ապարի հիմնական կտորը իրենից ներկայացնում է կանաչավուն երանգավորմամբ, հավանաբար քլորիտի, գունավոր միներալի բավականին նուրբ մասնիկների գաղտնիբյուրեղային ագրեգատ: Այդ կտորի զանգվածում դիտվում է դաշտային սպաթի և քվարցի ալերիտային (մեծությամբ ոչ ավել 0.3մմ-ից) ածխային և անկանոն ձևի

հատիկներ: Ապարը հատված է բազմաթիվ երակիկներով: Վերջիններս, հատվելով միմյանց հետ, առանձնացնում են անկանոն ձևի սուրանկյուն տեղամասեր, որոնք ունեն բեկորների տեսք, ինչը և պայմանավորում է ապարի կեղծփշրաքարային կառուցվածքը: Ապարի տեքստուրան ծակոտկեն է: Մինչև 1.5 մմ չափի ծակոտիները լցված են կանաչ քլորիտի թեփուկներով: Հանքային միներալը հանդիպում է հազվադեպ և ներկայացված է թեթևակի լիմոնիտացած մագնետիտի մանր հատիկներով:

Տուֆի կեղծփշրաքար: Ապարի կառուցվածքը կեղծփշրաքարային է: Ապարը կազմված է տուֆային նյութից (ներծծված երկաթի հիդրօքսիդներով), ինչը ենթարկվել է ապաբյուրեղացման գաղտնաբյուրեղային քվարց-դաշտասպաթային ագրեգատով: Ապարը ճեղքավոր է, ճեղքերը հատվելով միմյանց հետ, առանձնացնում են անկանոն ձևի սուրանկյուն տեղամասեր, որոնք ունեն բեկորների տեսք, ինչը և պայմանավորում է ապարի կեղծփշրաքարային կառուցվածքը: Ճեղքերը լցված են խոշորահատիկ, տեղ-տեղ մանրահատիկ օտարձև քվարցով:

Ավազաքար: Ապարի կառուցվածքը օտարձև է և պսամիտային: Ապարը կազմված է քվարցով, դաշտային սպաթով, ակտինոլիտով, մագնետիտով, բիոտիտի հազվագյուտ թեփուկներով, ապարի բեկորներով կազմված փշրաքարային նյութով: Ապարի ցամաքածին մասը գերակշռում է կարբոնատային նյութով ներկայացված ցեմենտացնող արգասիքից: Ապարի ոռոշ տեղամասերում կարբոնատը լցնում է բեկորային հատիկների մեջ եղած առանձին ծակոտիները, տեղ-տեղ առաջացնելով ծակոտկեն ցեմենտի տեսակ:

Կալիումական դաշտային սպաթը դիտվում է մինչև 0.6 մմ չափի անկանոն ձևի խամրած հատիկներում: Պլագիոկլազի հատիկները բավականին թարմ են, մինչև 0.7 մմ չափի:

Քվարցը դիտվում է մինչև 0.6 մմ խոշոր և թույլ գնդավորված օտարձև հատիկներում և մանր հատիկների կույտերում, որոնք ցեմենտացնում են մնացած նյութերը: Քվարցը բնութագրվում է ջրաթափանց գույնով, ցածր երկբեկմամբ:

Ակտինոլիտը հանդիպում է պրիզմայաձև հատիկներով և կանաչամոխրավուն գույնի անհավասար վերջավորություններով:

Բիոտիտը հանդիպում է թեթևակի քլորիտացման ենթարկված թեփուկների տեսքով: Թեփուկների տեսքով է հանդիպում նաև մուսկովիտը: Մագնետիտը առաջացնում է անկանոն ձևի հատիկներ՝ անդրադարձող լույսի մետաղական մոխրա-գույն փայլով:

Ապարների բեկորները ունեն սահմանափակ տարածում և ներկայացված են միջին հիմնային ապարներով:

Կրաքար: Ապարի կառուցվածքը մանր բյուրեղային է, նուրբ բյուրեղային և հոծ մանրահատիկային, տեղ-տեղ գաղտնաբեկորային: Ապարը կազմված է իրար կիպ հարող կալցիումի կարբոնատի մանր անկանոն ձևի հատիկներից, որոնց ֆոնի վրա դիտվում են նաև կարբոնատի հազվագյուտ նրբերակներ: Հիմնական զանգվածում դիտվում են մինչև 0.2 մմ չափի քվարցի այլաձև եզակի հատիկներ: Ապարում դիտվում է երկաթի հիդրօքսիդի ոչ շատ խառնուկ:

Մերգելային կրաքար: Ապարի կառուցվածքը գաղտնիբյուրեղային է: Ապարը կազմված է գաղտնիբյուրեղային կալցիտից, որի հատիկների չափերը չն գերազանցում մմ-ը: Ապարը ինտենսիվ ներծծված է կավային արգասիքով:

Բեկորային կրաքար: Ապարի կառուցվածքը կեղծփշրաքարային է: Ապարը իրենից ներկայացնում է բեկորային կրաքար, որը հատված է բազմաթիվ

նրբերակներով: Կրաքարի բեկորները շրջանաձև են՝ ըստ երկարության մինչև 0.6-0.7մմ տրամագծով: Դրանք կազմված են կալցիտի գաղտնիբյուրեղային մասնիկներից, որոն շատ ինտենսիվ ներծծված են կավային նյութով: Ապարը հատող նրբերակները կազմված են կալցիտի անհավասարաչափ հատկներից: Հազվադեպ նրբերակները ներծծված են երկաթի հիդրօքսիդով:

Կրաքարային ալերոլիթ: Ապարի կառուցվածքը ալերոլիթային է: Ապարը կազմված է քվարցով, հանքային միներալով և քլորիտի տերմներով ներկայացված մինչև մմ չափի բեկորային հատիկներից: Ցեմենտացնող զանգվածը ներկայացված է կավային մասնիկների պարունակությամբ գաղտնիհատիկավոր կալցիտով: Ցեմենտի տեսակը բազալտային է:

Մարմարացած կրաքար: Ապարի կառուցվածքը գրանոբլաստային է, անհավասարաչափ հատիկավոր: Ապարը կազմված է միմյանց կիպ հարող կալցիտի հատիկներից: Տեղ-տեղ կալցիտը առաջացնում է ալիքային հանգամաբ սյունաձև, իզոմետրական, զուգահեռ-թելքային ագրեգատներ: Տեղ-տեղ դիտվում է հանքային միներալի խառնուկ:

Քվարցիտ: Ապարի կառուցվածքը հոծ է, անհավասարաչափ հատիկային: Ապարը կազմված է առավելապես քվարցից, որը դիտվում է 0.075-0.3 մմ (լայնակի) չափի անգույն, թարմ հատիկներում: Ապարում դիտվում են նաև կալիումի դաշտային սպաթի, էպիդոտի, պիրոքսենի, ինրպես նաև հանքային միներալի եզակի հատիկներ: Երկրորդական միներալներից առկա են երկաթի հիդրօքսիդը և քլորիտը:

Փոխակերպային պիրոքսեն-պլագիոկլազային պորֆիրիտ: Կառուցվածքը պորֆիրաբլաստային է՝ հիմնական զանգվածի երկրորդական կառուցվածքի հետ: Հիմնական զանգվածը կազմված է առատ միկրոլիթներից և պիրոքսենի նեդաբիզմայական հատիկներից: Փոխակերպային գործընթացների հետևանքով կառուցվածքը և միներալային կազմը նկատելի փոփոխվել է:

Պորֆիրային անջատումները, որոնք ներկայացված են պիրոքսենով (առատ) և պլագիոկլազով, կորցրել են իրենց բյուրեղագրական ձևերը, մասնատված են, վերածված են իզոմետրական ավելի մանր հատիկների, որոնք առաջացնում են զլոմերպորֆիրային կուտակումներ: Մի կետում կուտակված պլագիոկլազային և պիրոքսենային հատիկները ապաբյուրեղացված են:

Գունավոր միներալները կազմում են ապարի զգալի մասը: Ապարի ամբողջ զանգվածը ներծծված է անթափանց կավապելիտային նյութով, ինչի հետևանքով միներալային կազմը մի քիչ դժվար է որոշել:

Քվարց-դիորիտային կազմի մերձհպումային փոփոխված ապար. Ապարի կառուցվածքը լրիվ բյուրեղային է, որոշ տեղամասերով հիպիդոհատիկաձև (սկզբնական կառուցվածք): Մերձհպումային կերպափոխության ազդեցության տակ, ապարի կառուցվածքը և ամբողջ տեսքը փոփոխված է: Ապարի բաղադրությունը կազմող միներալները, ներկայացված են պլագիոկլազով, քվարցով, կալիումային դաշտային սպթով, եղջերախրով: Միներալների պարունակությունը հետևյալն է. պլագիոկլազ-50%, քվարց-30% (քվարցի բարձր պարունակությունը բացատրվում է հպումային կերպափոխությամբ), գունավոր միներալները՝ 20%:

Ջրաջերմային փոփոխված խարամացած, կայծքարացած ապար: Ապարի կա-ռուցվածքը կեղծփշրաքարային է: Ապարը իրենից ներկայացնում է բազմաթիվ երակիկներով հատված խարամացած կայծքար: Վերջիններս, իրար մեջ հատվելով, առաջացրել են անկանոն ձևի սուրանկյուն տեղամասեր, որոնք ունեն բեկորների տեսք, ինչը պայմանավորում է ապարի կեղծփշրաքարային կառուցվածքը:

Մուրանկյուն տեղամասերը խիստ ներծծված են օքսիդացված հանքային միներալով և պարունակում են 0.01-0.02 մմ շատ մանր գնդաձև առաջացումներ, որոնք չունեն ներքին կառուցվածք: Այս գնդաձև առաջացումները ներկայացված են քվարցով:

Հաճախ հանքային միներալը գնդաձև առաջացումների շուրջը առաջացնում է բարակ թաղանթ, որոնց կենտրոնը նույնպես հազվադեպ լցված է հանքային միներալով:

Ապարը հատող երակիկները կազմված են հատիկավոր քվարցից, կալցիտից և հազվադեպ քլորիտի շատ մանր թեփուկներից: Քվարցային հատիկները երակներում շատ խիստ ջարդոտված, վերաբյուրեղացած են, տեղ-տեղ երակիկները լցված են բացառապես կալցիտով: Ավազները ներկայացված են հոծ ապարների առավելապես գնդավորված հատիկներով և բարակ կամ փոշենման ֆրակցիաների ոչ էական խառնուկի միներալներով:

5.5. Կլիմայական պայմանները

Ուսումնասիրվող տարածքը մտնում է տաք կլիմայական գոտու մեջ և ունի շոգ ամառով և ցուրտ անհողմային ձմեռով խիստ մայրցամաքային կլիմա: Օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը կազմում է $+41^{\circ}\text{C}$, իսկ նվազագույնը՝ -310C : Մթնոլորտային տեղումների քանակը կազմում է 260մմ: Ջյան ծածկույթի հաստությունը հասնում է 42սմ, ճնշումը՝ 92 կգուժ/մ²: Հողի սառչելու առավելագույն խորությունը հասնում է 70սմ (մ/կ Արմավիր):

Ստորև՝ աղյուսակներով (4-7) ներկայացվում են տարածաշրջանի կլիմայական ցուցանիշները՝ մթնոլորտային օդի միջին ջերմաստիճանը, օդի հարաբերական խոնավությունը, մթնոլորտային տեղումները, որոնք պետք է հաշվառվեն ներդրումային գործընթացի բոլոր փուլերում:

Աղյուսակները լրացված են ըստ «Շինարարական կլիմայաբանություն ՀՀՇ II-7.01.-2011» տեղեկագրում առկա «Արմավիր» օդերևութաբանական կայանի կլիմայական տվյալների:

Աղյուսակ 4.

Օդի ջերմաստիճանն՝ ըստ “Արմավիր” օդերևութաբանական կայանի դիտարկումների, °C

Բնակավայր	Բարձրությունը ծովի մակարդակից, մ	Օդի միջին ամսական ջերմաստիճանն ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան	Բացարձակ նվազագույն	Բացարձակ առավելագույն
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII			
Արմավիր	870	-4.2	-1.6	4.9	12.4	17.4	21.6	25.7	25.1	20.0	12.9	5.7	-0.9	11.6	-31	41

Աղյուսակ 5.

Օդի հարաբերական խոնավությունն՝ ըստ “Արմավիր” օդերևութաբանական կայանի դիտարկումների, %

Բնակավայր	Օդի հարաբերական խոնավություն, %															
	Ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Միջինը ժամը 13-ին		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		Ամենացուրտ ամսվա	Ամենաշոգ ամսվա	
Արմավիր	76	72	62	56	57	51	48	49	53	65	74	78	62	62	29	

Աղյուսակ 6.

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթն՝ ըստ «Արմավիր» օդերևութաբանական կայանի դիտարկումների

Տեղումների Քանակը միջին ամսական / օրական առավելագույն, մմ													Ձնածածկույթ, մմ		
Ըստ ամիսների												տարեկան	Առավելագույն տասնօրյակային ձնածածկույթը	Տարվա ձնա- ծածկույթի օրերը	Չյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
18	19	25	32	44	26	12	9	11	25	23	16	260	42	38	92
19	21	26	37	42	21	38	31	35	30	30	20	42			

Աղյուսակ 7.

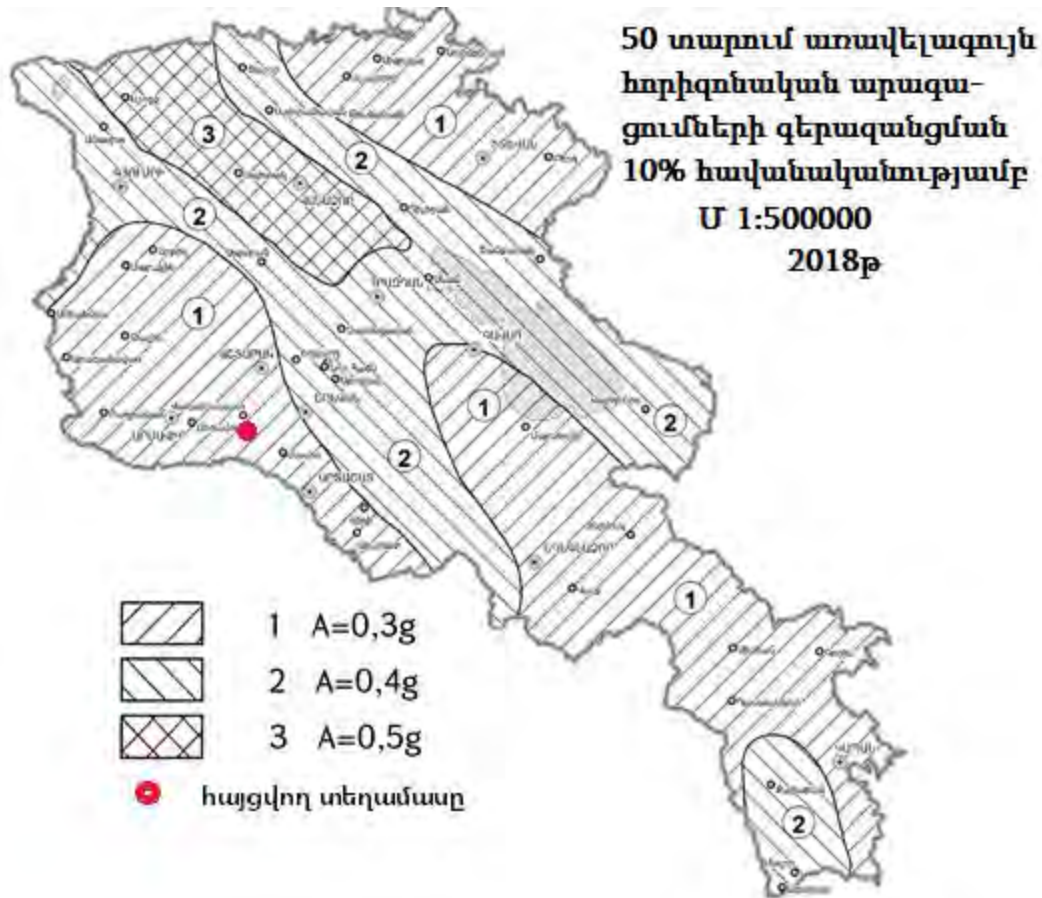
Քամիներ՝ ըստ «Արմավիր» օդերևութաբանական կայանի դիտարկումների

Բնակավայր/օդ- կայանի անվանում	Միջ. տար. մթն. ճնշում (հՊա)	Ամիսներ	Կրկնելությունը, % ըստ ուղղությունների Միջին արագությունը, մ/վ								Անհողմ. կրկնելություն, %	Միջ. ամսական արագություն, մ/վ	Միջ. տարեկան արագություն, մ/վ	Ուշեղ քամիներով օրերի թիվ	Հաշվարկային արագությունը, որը հնարավոր է 1 անգամ տարիների ընթացքում		
			Հս	Հս-Արլ	Արլ	Հվ-արլ	Հվ	Հվ-արմ	Արմ	Հս-արմ					20	50	100
			Արմավիր	917.0	հունվա ր	7	5	17	8	9					8	28	18
2.2	2.2	1.9				1.9	1.8	2.3	2.5	2.8							
ապրիլ	5	7			28	11	9	9	20	11	52	1.3					
	2.8	3.4			2.5	2.7	2.7	3.7	3.0	3.7							
հուլիս	3	8			31	16	11	7	16	8	55	1.1					
	2.1	2.5			1.9	2.2	1.1	2.6	2.7	2.6							
հոկտեմ բեր	5	4			23	16	9	7	22	14	72	0.6					
	2.2	2.8			1.9	2.9	2.8	3.6	1.3	3.8							

5.6. Շրջանի սեյսմիկ բնութագիրը

Սեյսմատեկտոնական տեսանկյունից հանքավայրը գտնվում է համեմատաբար բարենպաստ պայմաններում:

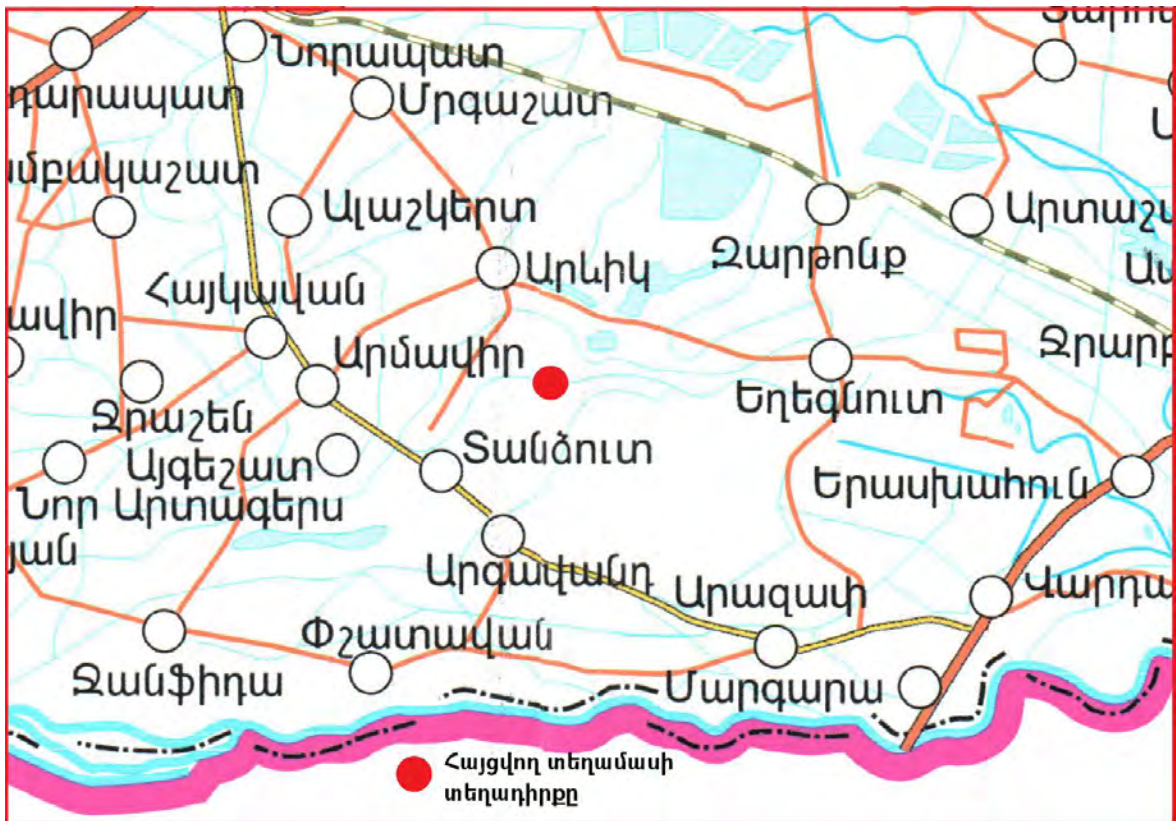
Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04-«Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր»-ի ՀՀ տարածքի սեյսմիկ գոտիավորման քարտեզի (նկ. 6), նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է սեյսմիկ 1-ին գոտում, որտեղ արագացման առավելագույն մեծությունը կազմում է $A_{max}=0.3g$ և տարածքն ունի մինչև 9 բալ սեյսմիկ ռիսկայնության աստիճան:

Նկար 6: ՀՀ տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզ

Հանքավայրի շրջանում սողանքներ կամ քարաթափումներ գոյություն չունեն: Տեղանքի հարթ ռելիեֆը բացառում է դրանց առաջացումը:

Նկ. 7-ում ներկայացված է ՀՀ տարածքի առավել վտանգավոր սողանքների քարտեզի այն հատվածը, որի տարածքում գտնվում է հայցվող հանքավայրը:

Նկ.7: Հատված ՀՀ առավել վտանգավոր սողանքների քարտեզից (Մ1:200000): Վերցված է Ա.Փանոսյանի և Է.Խարազյանի «2007-2010 թթ. ՀՀ տարածքի առավել վտանգավոր սողանքների ամփոփագրի կազմման աշխատանքների» հաշվետվությունից, 2010թ.: «Երկրաբանական ֆոնդեր» ՊՈԱԿ, ինվենտար համար 6695:

5.7. Օդային ավազան

ՀՀ տարածքում օդային ավազանի ֆոնային աղտոտվածությունը վերահսկվում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության կողմից: Օդային ավազանի աղտոտվածության մոնիտորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից:

Հանքավայրի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու, այստեղ բացակայում են գործող արդյունաբերական և խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկություններ, համապատասխանաբար օդային ավազանը չի կրում անսրոպոզեն զգալի ազդեցություն:

Հանքավայրի տարածքում մշտական դիտակայաններ կամ պասիվ նմուշառիչներ տեղադրված չեն և օդային ավազանի աղտոտվածության վերաբերյալ տվյալներ չկան:

Արգավանդ համայնքն իր տեղադիրքով մոտ է մայրաքաղաք Երևանին, որտեղ գործում է 45 շարժական դիտակետ և 5 անշարժ դիտակայան:

Որոշակի պատկերացում հանքավայրի տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածության մասին կարելի է ստանալ հաշվարկային եղանակով: Դրա համար ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ներգործության մոնիտորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից մշակվել է ուղեցույց ձեռնարկ, որում ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից (աղ.8):

Աղյուսակ 8.

**Մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների
կախվածությունը բնակչության քանակից**

Բնակչության քանակը, հազ.	Որոշված նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները(մգ/մ ³)			
	Փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ	Ազոտի երկօք սիդ	Ածխածնի օքսիդ
50 - 125	0,4	0,05	0,03	1,5
10 - 50	0,3	0,05	0,015	0,8
< 10	0,2	0,02	0,008	0,4

Հաշվի առնելով, որ հանքավայրի տարածքին ամենամոտ գտնվող բնակավայրերն են Արգավանդը և Տանձուտը, ապա հաքնքավայրի տարածքի համար կարելի է դիտարկել հետևյալ ցուցանիշները. փոշի՝ 0,2 մգ/մ³, ծծմբի երկօքսիդ՝ 0,02 մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդ՝ 0,008 մգ/մ³ և ածխածնի օքսիդ 0,4 մգ/մ³:

5.8. Ջրային ռեսուրսներ

Արմավիրի մարզն առանձնապես հարուստ չէ ջրային ռեսուրսներով: Հիդրոերկրաբանական տեսակետից նախատեսվող գործունեության տարածքը գտնվում է Արարատյան ջրավազանում, որտեղ առկա են հետևյալ ջրերի տիպերը՝ աղբյուրի, գրունտային և ճնշումային: Աղբյուրի ջրերի կոլեկտորներ են հանդիսանում ճեղքավորված աղեզիտաբազալտները: Ստորերկրյա ջրերի տարածման շրջանում ընդգրկված է Մեծամոր գետի ավազանը, Հրազդան գետի ներքևի հոսանքը և Քուռ-Արաքսի մերձափյա գոտին: Ստորերկրյա ջրերը պատկանում են լճագետային զոյացություններին և ճաքճքված անղեզիտա-բազալտներին, որոնց սնուցումն իրականանում է հիմնականում Արագած սարի հարավային լանջերից հոսող գետերի ենթահունային ջրերի հաշվին, ինչպես նաև միջլավային ջրերի հոսքի միջոցով: Ճնշումային հորիզոնը տեղադրված է 150-200մ հասնող հավասար խորություններում, ունի բացասական ճնշում (հոսք):

Մարզում է գտնվում հանրապետության ամենացածրադիր լիճը՝ Այդր (Ակնա) լիճը, որը զբաղեցնում է 50հա մակերես, ունի 2մ խորություն, ձագարածև ուրվագիծ և ստորերկրյա սնում: Միակ գետը, որ սկսվում է մարզի սահմաններում Մեծամորն (Սևջուր) է, որը սկիզբ է առնում Այդր լճից:

Համաձայն ՇՄՆ «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիտորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից հրապարակված տվյալների, 2022թ. ապրիլ-մայիս ամիսներին Մեծամոր գետի ջրի որակը Վաղարշապատ քաղաքից հարավ և հարավարևելք գնահատվել է համապատասխանաբար «վատ» (5-րդ դաս) և «անբավարար» (4-րդ դաս), իսկ Ռանչպար գյուղից ներքև հատվածում գնահատվել է «անբավարար» (4-րդ դաս):

Արարատյան դաշտի (որի մեջ մտնում է Արմավիրի տարածաշրջանը) հիդրոերկրաբանական պայմանները բավականին բարդ են: Ստորգետնյա ջրերի հաշվեկշռում մասնակցում են տարբեր տիպի ջրեր. աղբյուրների, հանքային, ստորգետնյա, գրունտային և ճնշումային (արտեզյան և ենթարտեզյան):

Հանքավայրի շրջանի տարածքում հանդիպում են գրունտային ջրեր: Նրանք

պատկանում են այլուվիալ-դելյուվիալ, պրոյուվիալ նստվածքներին և սնվում են մակերևույթային հոսքի, մթնոլորտային տեղումների, ենթահունային ջրերի և արտեզյան հորատանցքերի արտանետման ջրերից: Նրանք տարածքում հիմնականում հանդիպում են 6-7մ խորության վրա, իսկ տեղ-տեղ մինչև 5-6մ-ը: Գրունտային ջրերը առավելագույն մակարդակի հասնում են ապրիլ-մայիս ամիսներին, իսկ նվազագույնի՝ օգոստոս-նոյեմբեր ամիսներին: Գրունտային ջրերի ելքը հանքավայրի տարածքում կազմում է 0.3-0.4լիտր/վրկ:

Տեղանքը հարթ է, գտնվում է 853մ բացարձակ նիշի սահմաններում: Մակերևույթը չոր է, սակայն մոտակայքում ռելիեֆի փոփոխություն կան բազմաթիվ լճակներ և ճահճուտներ:

Ավազի արդյունահանումից հանքավայրի տարածքը ջրավորվելու է: Գրունտային ջրերը կներծծվեն և հավաքվելով կառաջացնեն լճակ ինչպես մոտակայքում հաճախ կարելի է հանդիպել:

Լճակի մակերեսը կլինի մոտ 5հա, խորությունը մինչև 5մ: Մոտավոր հաշվարկներով բացահանքում կուտակվելու է 250.0հազ.մ³ ջուր:

Գոլորշացումն ու ջրառը հնարավորություն կտան լճակի ջրերը մշտապես պահել շարժման մեջ, ինչի արդյունքում կկանխվի ճահճացումը: Ջրի բալանսը պահպանվելու է գրունտային ջրերի ինֆիլտրացիայի շնորհիվ:

Քանի որ բացահանքն ունենալու է մինչև 5 մ խորություն, ավազի արդյունահանումը որևէ կերպ չի կարող ազդել Արարատյան արտեզյան ավազանի ջրային ռեսուրսների վրա:

5.9. Կենդանական աշխարհ

Արմավիրի մարզի տարածքում տարածված են ցածր բարձրության (մինչև 1000մ ծովի մակերևույթից բարձր) հարթավայրերին բնորոշ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ: Շրջանում կենդանական աշխարհը ներկայացված է գերազանցապես անապատային և կիսաանապատային լանդշաֆտներին բնորոշ տեսակներով: Երկկենցաղներից հանդիպում է լճային գորտը, սիրիական սիստորագորտը, կանաչ դողոշը, մողեսներից՝ կլորագլխիկը, օձագլխիկը և երկարատ սցինկը, օձերից՝ կույր օձուկը: Բազմազան են թռչունները և միջատները: Թիթեռներից բնորոշ են սատիրները, խոշոր առագաստաթիթեռները:

Սակայն այստեղ հանդիպում են նաև արտագոնալ բնակավայրերին (քարաթափեր, ցանքեր, այգիներ, բնակավայրեր) բնորոշ տեսակներ: Կաթնասունները առավել կերպով ներկայացված են կրծողներով, որոնց մի մասը վարում է ստորգետնյա կենսակերպ: Թռչունները ներկայացված են բաց տարածքներին բնորոշ տեսակներով: Սողունները և երկկենցաղները փոքրաքանակ են: Գարնան և աշնան սեզոններին այստեղ հանդիպում են բազմաթիվ չվանցող տեսակներ: Մարզի տարածքի դոմինանտ և բնորոշ տեսակներից կարելի է նշել Հայաստանում ամենուրեք տարածված *Crocidura* (սպիտակատամիկ), *Vulpes vulpes* L. (աղվես), *Cricetus auratus* Nat. (գերմանամուկ), *Mucrotus arvalis* Pall. (դաշտամուկ), *Perdix perdix* L. (կաքավ), *Grus grus* L. (կռունկ) և այլն:

Հանքավայրի շրջանի կենդանական աշխարհը ներկայացված է սակավաթիվ տեսակներով: Հանրապետության տարածքում լայնորեն տարածված տեսակներից գրանցվել են նապաստակ, աղվես, գայլ: Նախատեսվող գործունեության տարածքում կենդանատեսակների հանդիպելը քիչ հավանական է:

5.10. Բուսական աշխարհ

Այս տարածքը ներառված է Երևանի ֆլորիստիկ շրջանում, որտեղ տարածված են հիմնականում կիսաանապատային բուսականության պետրոֆիլ տարբերակները՝ օշինդրա-էֆեմերային և հալոֆիլ, պսամոֆիլ անապատային բուսատեսակներով, ինչպես նաև ավազակավային մայր ապարների վրա բաց և մուգ դարչնային հողերի վրա զարգացած չոր տափաստանային լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ բուսականության տեսակներով (նկ.8):

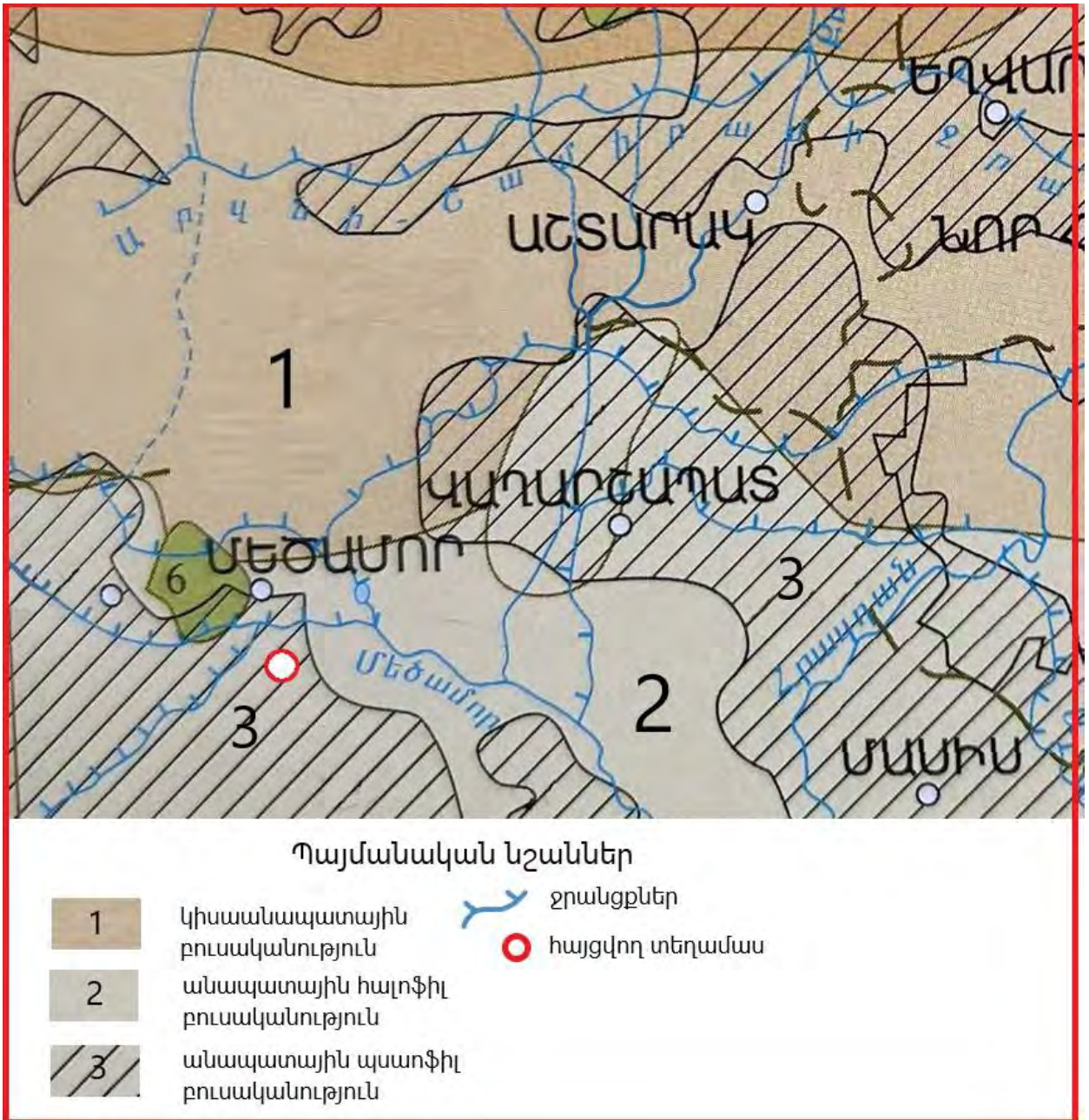
Արմավիրի մարզի տարածքում հանդիպում են ՀՀ բուսերի և կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված հետևյալ տեսակները.

- Մեհելիի պայտաքիթ չղջիկ (*Rhinolophus mehelyi* Matschie) - տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Vulnerable 14e» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Խոցելի»՝ B1a+2ab(iii):

- Գանգրափետուր հավալուսն (*Pelecanus crispus* Bruch) - հազվագյուտ, կրճատվող թվաքանակով տեսակ է: Գրանցված է նախկին ԽՍՀՄ Կարմիր գրքերում: Տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Vulnerable A2ce+3ce+4ce» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Վտանգված»՝ EN D:

- Սպիտակաձակատ սագ (*Anser albifrons* (Scopoli, 1769)) - չվող, բնադրող, ձմեռող, քիչ տարածված, հազվագյուտ տեսակ է: Տեսակն ընդգրկված է ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում (ver. 3.1) «Least Concern» կարգավիճակով: Բնության պահպանության միջազգային միության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչներով գնահատվում է որպես «Խոցելի»՝ VU B1ab(iii)+2ab(iii):

- Կալախոտ կասպիական (*Kalidium caspicum* (L.) Ungern-Sternb., նկ.9) – վտանգված տեսակ է: Հայտնի է միայն Երևանի ֆլորիստիկական շրջանից: Տարածման շրջանի մակերեսը 5000 քառ. կմ-ից պակաս է, բնակության շրջանի մակերեսը՝ 500 քառ. կմ-ից պակաս: Տեսակին սպառնում է տարածման և բնակության շրջանների կրճատում՝ աղուտների շարունակվող յուրացման հետևանքով: Հայաստանի Կարմիր գրքի առաջին հրատարակության մեջ ընդգրկված չէր:

Նկ. 8: Բուսական հիմնական տիպերի տարածման քարտեզ (հատված ՀՀ Ազգային ատլասից)

Նկ.9: Կալախոտ կասպիական (*Kalidium caspicum* (L.) Ungern-Sternb.)

Պետք է փաստել, որ հանքավայրի և նրա հարակից տարածքներում արդեն իսկ առկա է մարդկային գործոնը՝ լանդշաֆտը դեգրադացված է և տարածքներն օգտագործվում է ընդերքօգտագործման աշխատանքների համար:

5.11. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Հանքավայրի տարածքը, ինչպես նաև հարակից շրջանները ներառված չեն բնության հատուկ պահպանվող տարածքում: Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներից հանքավայրին ամենամոտ գտնվողը «Ռոդան կարմիր» պետական արգելավայրն է, որը Հայաստանի Հանրապետության 24 արգելավայրերից մեկը: Այն կազմավորվել է 1987թ., ՀՀ Արմավիրի մարզում ունի 219.85 հա տարածք՝ տեղակայված լինելով Արարատյան դաշտում Արգավանդ, Արագափ և Ալաշկերտ գյուղերի միջև, ծովի մակարդակից 900-950 մ բարձրություններում:

Արգելավայրի հիմնական խնդիրներն են՝

- արգելավայրի լանդշաֆտային և կենսաբանական բազմազանության
- բնականոն զարգացման ապահովումն ու պահպանությունը.
- Արարատյան հարթավայրի աղուտային (հալոֆիտ) ցուցանմուշային
- Էկոհամակարգերի էկոլոգիական հավասարակշռության, այդ թվում՝ ջրային ռեժիմի պահպանությունը.
- արգելավայրի վայրի բուսական և կենդանական աշխարհի էկոլոգիական միջավայրի պահպանությունը.
- Հազվագյուտ ու անհետացման վտանգի տակ գտնվող բույսերի և կենդանիների տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը.
- գիտաճանաչողական և էկոլոգիական զբոսաշրջություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ նախադրյալների ապահովումը:

Արգելավայրի Արագափ տեղամասը գտնվում է հանքավայրի հայցվող

տարածքից մոտ 7կմ հեռավորության վրա:

5.12. Հողային ծածկույթ

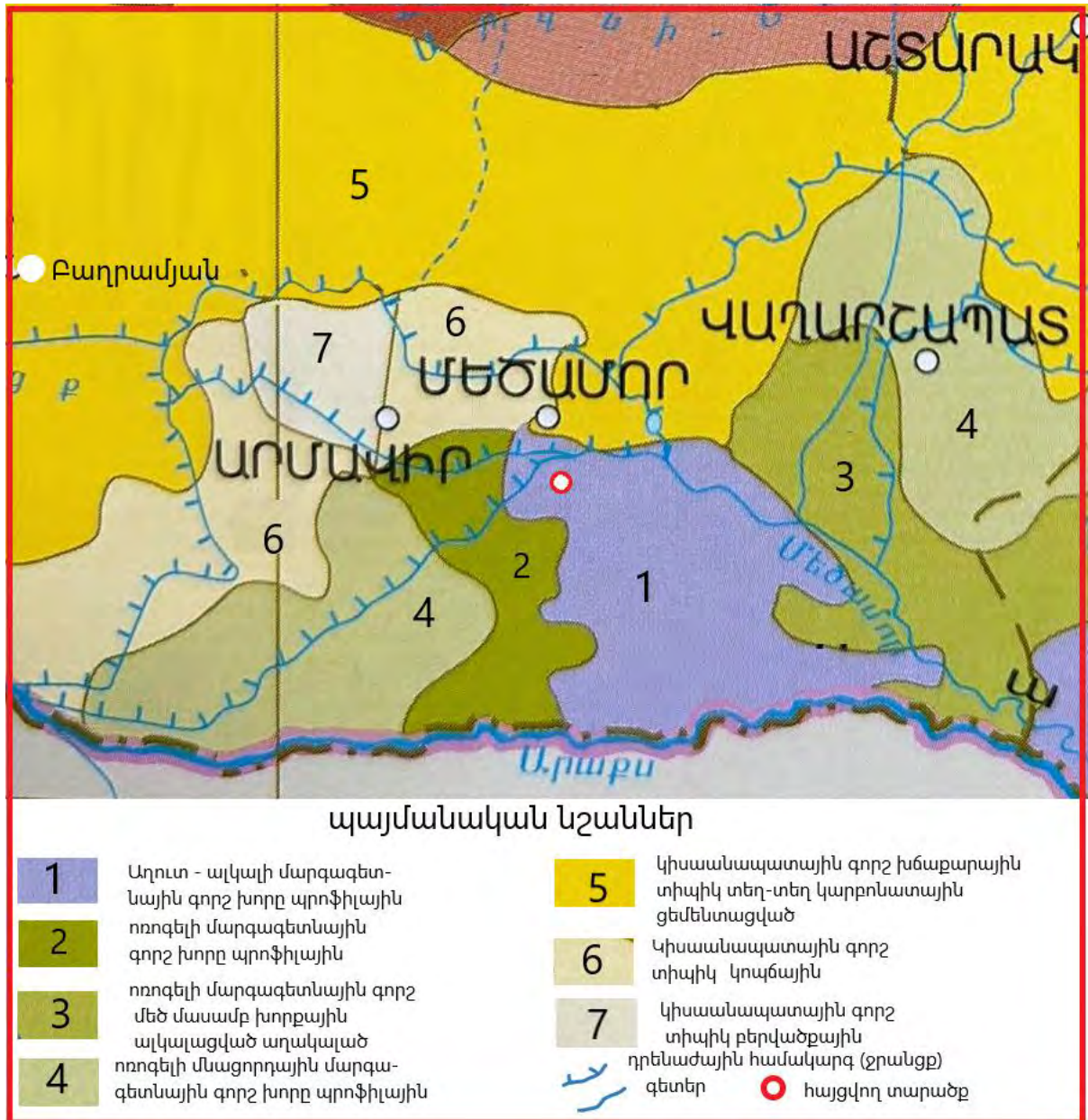
Հանքավայրի տարածաշրջանի հողերը տիպիկ գորշ կիսաանապատային են, աղքատ սննդանյութերով, հարուստ կարբոնատներով, սակավագոր, կավավազային, կմախքային զանգվածների մեծ պարունակությամբ, շերտաթեփուկավոր կամ փոշեհատիկային կազմությամբ, քարքարոտությամբ, որի հետևանքով էլ բույսերի աճն ու զարգացումը ընթանում է զգալի դժվարություններով: Պետք է նշել, որ գործունեության ենթակա և հարակից տարածքներն արդեն իսկ խախտված են, քանի որ օգտագործվում է ընդերքօգտագործման աշխատանքների համար՝ նախկինում և ներկայումս շահագործվող հանքավայրերի առկայություն: Այդ տարածքներում ընդհանուր առմամբ բացակայում է բուսածածկը, տեղ-տեղ հանդիպող հողային ծածկույթն աչքի է ընկնում հումուսի չնչին պարունակությամբ (1-1.5%) և քարքարոտությամբ:

Հանքավայրի շրջանում զարգացած են հիմնականում ոռոգելի մարգագետնային գորշ, գետադարավանդային, կիսաանապատային գորշ և աղուտ-ալկալի հողատիպերը (նկ. 10) իսկ բուն հանքավայրի տեղամասում աղուտ-ալկալի մարգագետնային սողասուլֆատաքլորիդային հողեր են (քարտեզի վրա համարակալված է 58 թվով):

Ոռոգելի մարգագետնային գորշ հողերը ձևավորվել են Արարատյան հարթավայրի 800-950մ բարձրության սահմաններում, ինչպես մարդու դարավոր գործունեության, այնպես էլ գրունտային ու մակերեսային խոնավության համատեղ ներգործության պայմաններում, որոնց ընդհանուր տարածքը կազմում է 53 հազ.հա: Այդ հողերի համար բնորոշ է թույլ հումուսայնությունը (1.5-2.0%) և կարբոնատայնությունը (3-7%), հիմնային ռեակցիան (рН 8.2-8.5), միջին կլանման ծավալը (30-40 մգ.էկվ/100 գ) և բավարար ֆիզիկական հատկությունները: Հողերը հարուստ են ընդհանուր ֆոսֆորով (0,19-0,50%), և կալիումով (1.3-2.07%), սակայն աղքատ են ընդհանուր ազոտով (0.06-0.16):

Գետահովտադարավանդային հողեր: Գոյացել են գետերի հովիտներում, այդ հողերին բնորոշ են հումուսի ցածր (1-2%) պարունակությունը, զգալի է կլանված մագնեզիումի պարունակությունը, Р Н 6.9-8.1, կլանման ծավալը՝ 14-35մգ/էկվ:

Աղուտ-ալկալի հողերը ձևավորվել են Արարատյան հարթավայրի խոնավ և գերխոնավ հատվածներում, որտեղ գրունտային ջրերը հանքայնացված են և գտնվում են երկրի մակերեսից 0,5-2.5 մ խորության վրա: Դրանց ընդհանուր մակերեսն Արարատյան հարթավայրում կազմում է 24հազ. հա: Դրանք բնութագրվում են ուժեղ աղակալվածությամբ (1-3%), կարբոնատների զգալի պարունակությամբ (10-16%), բարձր ալկալիացվածությամբ (25-80%), որոնց յուրացումը կարող է իրականացվել միայն քիմիական մեխորացման ճանապարհով: Այս հողերն ընդգրկված են համայնքների այլ հողերի կազմում, որոնք հիմնականում չեն օգտագործվում:

Նկ. 10: Հանքավայրի շրջանի հողատիպերի քարտեզ՝ ըստ ՀՀ ազգային աստլասի

Կիսանապատային գորշ հողերը տարածված են Արարատյան գոգահովտի նախալեռնային գոտու 950-1250 մ բաձրության սահմաններում: Արարատյան հարթավայրում նրանց տարածքը կազմում է 152 հազ. հա: Այդ հողերի համար բնորոշ է հումուսային հորիզոնների փոքր հզորությունը (25-40 սմ), պրոֆիլի թույլ հումուսայնությունը (1.5-2.0 %), բարձր կարբոնատայնությունը (6-30%), հիմնային ռեակցիան (pH 7.8-8.3), միջին կլանման ծավալը (20-30 մգ.էկվ/100գ) և փոշիացած կառուցվածքայնությունը: Կիսանապատային գորշ հողերը հարուստ են կալիումով՝ 45- 67 մգ/100գ, ֆոսֆորով՝ 3.7-4.2 մգ/100գ և աղքատ են ազոտով՝ 1.4-2.1 մգ/100գ:

Շագանակագույն հողերը ձևավորվել են տիպիկ չոր տափաստանային բուսականության տակ, հրաբխային ապարների հողմահարված նյութերի, ինչպես նաև տեղակուտակ, ողողաբերուկ և հեղեղաբերուկ գոյացումների վրա: Ըստ մեխանիկական կազմի այս հողերը դասվում են միջակ և ծանր կավավազային տարատեսակների շարքին: Կախված ռելիեֆի պայմաններից և էռոզայի ենթարկվածության աստիճանից՝ հանդիպում են ինչպես ավելի թեթև, այնպես էլ ծանր մեխանիկական կազմով հողեր: Հողերի կլանման տարողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ և թեթև

կավավազային մեխանիկական կազմով:

Բուն հանքավայրը գտնվում է աղուտ - ալկալի մարգագետնային գորշ հողատեսքերի շրջանում: Հանքավայրից հյուսիս-տարածված են կիսաանապատային գորշ խճաքարային տեղ տեղ կարբոնատային ցեմենտացված, կիսաանապատային գորշ տիպիկ կոպճային և կիսաանապատային գորշ բերվածքային հողատեսքերը: Հանքավայրից արևմուտք և հարավ-արևմտյան շրջաններում մինչև Արաքս գետը տարածված են ոռոգելի մարգագետնային և մնացորդային մարգագետնային հողատեսքեր: Նման հողատեսքեր տարածված են նաև հյուսիս-արևելյան շրջաններում:

Աղուտ – ալկալի հողերն ունեն սողային, սուլֆատ-սողային և քլորիդ-սուլֆատային քիմիական կազմ: Թույլ հումուսացված են, օժտված են բարձր հիմնայնությամբ և միջինից ծանր մեխանիկական կազմ: Դրանք առաջանում են կիսաանապատային և անապատային գոտիներում, որտեղ գոլորշացումը գերազանցում է տեղումների քանակին, և ստորերկրյա ջրերի բնական հոսքը թույլ է:

Վերջին 30 տարիների ընթացքում Արարատյան արտեզյան ավազանի ստորերկրյա ջրերի մակարդակը նվազել է 1.5-2 մետրով, ինչի արդյունքում հնարավորություն է ընձեռնել բարելավելու աղուտ-ալկալի հողատեսքերը քիմիական և բնական ջրավազման եղանակով: Ջրավազագատման ժամանակ հեշտ լուծվող աղերն ու նոր առաջացած միացությունները հողից հեռացվում են ցամաքորդային ցանցով, և առաջացած գիպսը նպաստում է հողբարելավմանը: Հողի հիմնային ռեակցիայի չեզոքացման հետևանքով մեծանում է կալցիումի և մագնեզիումի կարբոնատների լուծելիությունը, որոնց իոնները նույնպես նպաստում են հողբարելավմանը:

Նախատեսվող գործունեության շրջանակներում օգտակար հանածոյի արդյունահանման ենթակառուցվածքների (բացահանքեր, արտադրական հրապարակ) ստեղծման արդյունքում ժամանակավորապես օտարվելու է մոտ 5 հա տարածք:

Երկրաբանական ուսումնասիրությունների տվյալների համաձայն նախատեսվող գործունեության տարածքում օգտակար հանածոյի մարմինը ծածկող ապարների ծավալը շուրջ 23.0 հազ.մ³ է, որից մոտ 10.0 հազ.մ³ -ը հողաբուսական շերտի (հողի բերրի շերտ) ծավալն է:

Հանքավայրի ամբողջական շահագործումից հետո կատարվելու է ռելիեֆի վերականգնում: Վերականգնման աշխատանքների վերաբերյալ մանրամասները ներկայացված են Հանքի փակման ծրագրում:

Շրջակայքի հողայի ծածկույթի վրա որպես հնարավոր ազդեցություն դիտարկվում է արտադրական հրապարակի տարածքի աղտոտումը նավթամթերքներով, որը կմեղմացվի շինարարական լավ պրակտիկայի կիրառման և ԲԿՊ-ով ամրագրված մեղմացնող միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

Ըստ կադաստրի պետական կոմիտեի հանքավայրը գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր համայնքի սեփականություն հանդիսացող 04-092-0069-0001 ծածկագրով հողամասի սահմաններում, նպատակային նշանակությունը՝ բնակավայրերի, գործառնական նշանակությունը՝ հասարակական կառուցապատման:

Հանքավայրի տարածքի ռելիեֆը գտնվում է բնականոն վիճակում, ռելիեֆի խախտում չի արձանագրվել: Լեռնային զանգվածի կամ հողի կուտակում հայցվող տեղամասում առկա չէ:

Հանքավայրի տարածքում հողերն աղտոտող աղբյուրներ առկա չեն, դրանք գտնվում են ելակետային իրադրությունում:

5.13. Պատմամշակութային հուշարձաններ

ՀՀ Արմավիրի մարզի Արգավանդ և Տանձուտ գյուղերում որպես ՀՀ պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա պատմության և մշակութի անշարժ հուշարձան, նշվում են երկու գյուղում առկա հուշարձանները՝ նվիրված երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածների հիշատակին, ինչպես նաև Տանձուտ գյուղում գոյություն ունեցող 10-13 դարերի գերազմանատունը (<https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=55737>, ՀՀ Կառավարության որոշում N 385-Ն, 15.03.2007թ.), որոնք սակայն գործունեությա տարածքի հետ որևէ առնչություն չունեն և գտնվում են գյուղերի բնակելի ակտիվ գոտում:

ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.ի N 967-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքի բնության հուշարձանների ցանկը՝

ՀՀ Արմավիրի մարզում են գտնվում բնության հետևյալ հուշարձանները.

- «Մեծամոր» լիճ ջրագրական հուշարձանը, որը գտնվում է Տարոնիկ գյուղից մոտ 3 կմ հյուսիս-արևմուտք,

- «Ավազասեր (պսամոֆիլ) բուսականություն» կենսաբանական հուշարձանը, որը գտնվում է Վաղարշապատ քաղաքում, Զվարթնոց տաճարի մոտ,

- «Զրաճահճային բուսականություն» կենսաբանական հուշարձանը, որը գտնվում է Մեծամոր լճի տարածքում:

Հանքավայրը գտնվում է նշված հուշարձաններից առնվազն 9 կմ հեռավորության վրա, ուստի հանքավայրի շահագործման ընթացքում վերոհիշյալ հուշարձանների վրա բացասական որևէ ազդեցություն չի ակնկալվում:

ՀՀ ԳԱԱ Հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտ ՊՈԱԿ -ի կողմից տրամադրված եզրակացության համաձայն հայցվող տեղամասի շրջանում պատմամշակութային հուշարձաններ չեն արձանագրվել, տարածքը զուրկ է պատմամշակութային միավորներից, ծրագրի իրականացումը հնագիտական և պատմամշակութային առումով ռիսկեր և խոչընդոտներ չունի (տեքստային հավելված 1):

5.14. Հանքավայրի հիդրոերկրաբանական պայմանները

Հոկտեմբերյանի խմբի ավազի և կոպճազլաքարերի հանքավայրերի հիդրոերկրաբանական պայմանները ուսումնասիրվել են երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ընթացքում և, հիմնականում, հանգել են լեռնային ապարներում և հորատանցքերում ստորգետնյա ջրերի առկայության ստուգմանը: Որոշված է ստորգետնյա ջրերի մակարդակը, նրանց տատանման ամպլիտուդը, ինչպես նաև հաշվված է մոտավոր դեբիտը ըստ տեղամասերի:

Արարատյան դաշտի (որի մեջ մտնում է Արմավիրի տարածաշրջանը) հիդրոերկրաբանական պայմանները բավականին բարդ են: Դաշտավայրի ստորգետնյա ջրերի հաշվեկշռում մասնակցում են տարբեր տիպի ջրեր. աղբյուրների, հանքային, ստորգետնյա, գրունտային և ճնշումային (արտեզյան և ենթարտեզյան):

Արարատյան դաշտի ստորգետնյա ջրերը վերագրված են նույնանուն միջլեռնային գոգավորությանը, որը հիմնականում լցված է ստորին չորրորդական հասակի լճագետային նստվածքներով, որոնք էլ ներկայացված են մեծազլաքարային առաջացումների, ավազի, ավազակավերի և կավերի բազմակի հերթափոխությամբ:

Ավագանի մակերեսի մեծ մասում, լճային հաստաշերտի հիմքում տեղադրված է դոլերիտային լավաների ծածկույթը, որն, իր հերթին, տեղակայված է միոցենի և պալեոգենի ծալքավոր նստվածքների ողողահարված մակերևույթին:

Գոգավորության ձգվածությունը ըստ առանցքի երկարության 150 կմ է, առավել-լազույն լայնությունը մոտ 50 կմ է, բացարձակ բարձրությունը 798-900 մ սահմաններում է:

Լճագետային նստվածքների հաստաշերտը ընդհանուր առմամբ ունի ուսպնյակաձև տեսք և հասնում է մինչև 400 մ առավելագույն հզորության:

Հաստաշերտի կազմում առանձնանում է ջրատար մեծազաքարային և ավազային հորիզոնները, որոնք բաժանված են ջրամերջ լճային կավերի, ավազակավերի հորիզոններով և տեղ-տեղ շերտադարսված չորրորդական լավաներով ու տուֆերով:

Ավագանի սնումը իրականացվում է անմիջականորեն Արաքս, Վեդի, Գառնի, Հրազդան, Քասախ, Մաստարա և Ախուրյան գետերի հուններով, ինչպես նաև ծածկերի և հոսքերի տակ թաղված ճեղքավոր լավաների հին գետային ցանցով:

Ըստ Ա. Օհանյանի տվյալների, Արարատյան գոգավորության ջրհավաք ավագանի ընդհանուր մակերեսը հավասարվում է մոտ 7200 կմ², միջին տարեկան տեղումների քանակը ջրահավաք ավագանում՝ մոտ 510 մմ, տեղումների ընդհանուր քանակի ծավալը մոտ 3500 մլն. մ³ է, գետերի և աղբյուրների հոսքը՝ 1500 մլն. մ³, տնտեսության կարիքների համար օգտագործված ջրերի քանակը 1.5 մլն. մ³ և այլն:

Ըստ Ա. Օհանյանի հաշվարկների, տարեկան մնացորդում մնում է մոտ 470 մլն.մ³ ջուր, որը կարող է սնել ջրահավաք ավագանը:

Դաշտավայրի լեռնային հատվածում ապարների մեջ մտած մթնոլորտային և կուտակված ջրերը, ներծծվելով ապարների ճեղքերի, ծակոտիների և դատարկությունների մեջ, կախված դրանց լիթոլոգիական կազմությունից, առաջացնում են մի շարք ջրատար հորիզոններ՝ առանձնացված ջրամերժ հորիզոններով: Հորիզոնական տեղախախտումների (տեկտոնական ճեղքեր, տարեջք) և կարստային երևույթների շնորհիվ, ստորգետնյա ջրերը առաջացրել են վերընթաց և վարընթաց ջրահոսքեր, որոնք դուրս են գալիս հիմնականում դաշտի արևելյան ծայրամասերի մակերևույթում՝ աղբյուրների տեսքով:

Աղբյուրների ջրերի հավաքարանը հանդիսանում են Արագած լեռան խիստ ճեղքավորված անդեզիտաբազալտները:

Ստորգետնյա ջրերի սնման և տեղափոխման համար կարևոր նշանակություն ունի շրջանի տեկտոնական կառուցվածքը այնքան ժամանակ, մինչև նրանք ստիպված են հետևելու առերիչ հավաքարանների (ճեղքեր, տարեջք և այլն) ուղղությանը: Դեպի կուտակիչ ապարներ ստորգետնյա ջրերի անցման ընթացքում, դրանք արդեն բաշխվում են այդ ապարների կազմության և տեղադրման պայմաններին համապատասխան և ձեռք են բերում արտեզյան և մերձարտեզյան բնույթ:

Ստորև բերվում է ջրերի տեսակների համառոտ բնութագիրը.

➤ **Վերնագետնաջրեր և գրունտային ջրեր:** Վերնագետնյա ջրերի առաջացումը ոչ մեծ մակերեսներում, սովորաբար, հանդիսանում է ժամանակավոր երևույթ, որը տեղի է ունենում անձրևների ընթացքում, գետերի վարարման ժամանակ և գրունտային ջրերի մակարդակի բարձրացման հետևանքով:

Գրունտային ջրերը տեղադրված են Արարատյան դաշտի կուտակումների ամենավերին հորիզոնում: Դաշտի առանձին տեղամասերում գրունտային ջրերը գտնվում են մակերևույթին մոտ և շփվում են վերնագետնաջրերի հետ: Դրա

արդյունքում նրանց բաժանումը միմյանցից անհնարին է:

Դաշտի կենտրոնական մասում դիտարկվում է գրունտային ջրերի երկու հորիզոն: Տեղ-տեղ այս գրունտային ջրերը, լավ ջրաթափանց ապարների բացակայության հետևանքով, շփվում են միմյանց հետ: Այս հորիզոնների գրունտային ջրերը վերագրված են մեծազաքարային առաջացումներին, նրանց հողային հատվածին:

Գրունտային ջրերի տատանման ամպլիտուդը հասնում է մինչև 3 մ, ինչը խիստ կապված է օդերևութաբանական ռեժիմի հետ:

Մերձարտեզյան ջրեր

Հայկական ԽՍՀ Երկրաբանական վարչության կողմից Արարատյան դաշտի կենտրոնական մասում հորատված հորատանցքերի տվյալների համաձայն, կան երկու մերձարտեզյան ջրատար հորիզոններ: Դրանցում ջրի մակարդակը տատանվում է հորատանցքի վերին մակարդակից 0.8-ից մինչև 8.0 մ սահմաններում:

Այս ջրերը վերագրված են ավազների և ավազակավերի հերթագայվող շերտերով և ոսպնյակներով այլուվիալ-պրոլյուվիալ նստվածքների առավել երիտասարդ հա- մալիքին:

➤ Արտեզյան ջրեր

Արարատյան դաշտում հայտնի են արտեզյան ջրերի յոթ հորիզոններ, որոնք տարբեր տեղերում բացված են հորատանցքերով: Դրանցից ամենահզորը հանդիսանում է առաջին հորիզոնը, որը տարածված է հարթավայրի ամբողջ կենտրոնական մասով և ներկայումս շահագործվում է: Մնացած հորիզոնները բացված են 96-286 մ խորության վրա և վերագրված են տարբեր ապարների:

Ավազի և կոպճազաքարերի տեղամասերը տեղակայված են Արաքս գետի հին հունի վրա և գտնվում է նրանից 4.5 կմ-ի վրա: Գտնվելով այդքան մոտ հեռավորության վրա, Արաքս գետը չէր կարող չազդել տեղամասերի գրունտային ջրերի ռեժիմի վրա, և տարվա տարբեր եղանակներին այն արտահայտվում է տարբեր ձև:

1926-1934թթ. ժամանակահատվածում ՀԱՅՁՈՒՐՏՆՏ ինստիտուտի կողմից անցկացված մի շարք դիտարկումների հիման վրա կարելի է փաստել հետևյալը.

1. Գրունտային ջրերը առավելագույն վիճակի են հասնում ապրիլ ամսին, իսկ նվազագույն՝ հոկտեմբերին:
2. Գրունտային ջրերի տատանման ամպլիտուդը միջինում հավասար է 1.0-3.0 մ:

«ՀԱՅՁՈՒՐՏՆՏ» ինստիտուտի նյութերի հիման վրա Վ.Ֆ. Չախարովի կողմից կազմվել են գրունտային ջրերի հիդրոդինամիկ և խորության տեղադիրքի քարտեզները հոկտեմբեր, հունվար, ապրիլ և հուլիս ամիսներին (բացարձակ նիշերով յուր. 0.5մ):

Դիտարկելով նշված քարտեզները, նկատվում է, որ ապրիլ ամսին որոշ տարածքներ լցված են Արաքս գետի ջրերով և գրունտային ջրերի մակարդակը 1.0 մ-ից քիչ է: Այս ժամանակահատվածը, ինչպես նշվել է վերևում, հանդիսանում է գրունտային ջրերի առավելագույն կանգի ժամանակահատված:

Հոկտեմբեր ամսին դիտվում է լրիվ հակառակ պատկերը. գետերի վարարում արդեն չկա և մակերեսի մեծ մասում գրունտային ջրերի մակարդակը 1-ից մինչև 2-3 մ է:

Հուլիսի և հունվարի քարտեզները բնութագրվում են գրունտային ջրերի միջին վիճակով. Առաջինը՝ միջին ամառային, երկրորդը՝ միջին ձմեռային:

Գրունտային ջրերի բարձրացումը մարտին բացատրվում է հենց դաշտավայրում ձյան հալմամբ: Գրունտային ջրերի մակարդակի ընդհանուր բարձրացումը պայմանավորված է տեղումների քանակի ավելացմամբ և գոլորշիացման նվազմամբ:

Ապրիլյան բարձրացումը, որը պահպանվում է մոտավորապես մինչև հունիս ամիսը, բացատրվում է լեռնային հատվածի ձյան հալմամբ և ըստ երկարության դրանց հոսքով, ինչպես նաև Արաքս գետի ռեժիմի հետ:

Դաշտավայրով գրունտային ջրերի նվազագույն կանգը դիտվում է հոկտեմբեր ամսին, չնայած, ըստ օդերևութաբանական պայմանների, դրան կարելի էր սպասել հուլիսին:

1946թ. հունվարից մինչև 1949թ. հոկտեմբերը, ՀԽՍՀ ջրային տնտեսության Նախարարությունը հետևել է ջրերի մակարդակին հողաբարելավման տեսչության հետախուզահորերում, Արարատյան դաշտավայրի գրունտային ջրերի ռեժիմի ուսումնասիրման նպատակով: Անցկացված դիտարկումների արդյունքները ժամանակին ընդհանրացվել են Ն.Բ. Դոլուխանովայի «Հոկտեմբերյանի և Սևջրի շրջանների ոռոգման համակարգի հիդրոերկրաբանական ակնարկ» աշխատությունում:

Նրա կողմից են կազմված նաև գրունտային ջրերի հիդրոդինամիկ և խորության տեղադիրքի քարտեզները 1949թ.-ի հունվար, մայիս, հուլիս և սեպտեմբեր ամիսների համար, այսինքն մոտավորապես հենց այն ամիսների համար, որոնց համար կազմել էր Վ.Ֆ.Զախարովը:

Ըստ Ն.Բ. Դոլուխանովայի տվյալների, 1949թ. գրունտային ջրերի տատանման դինամիկան, ընդհանուր առմամբ մնացել է այնպիսին, ինչպիսին 1929թ.:

Գրունտային ջրերի զգալի վարարման արդյունքում, ավազների և կոպճազաքարերի ստորին հատվածը ներկայացված է ջրահողերով:

Գրունտային ջրերի միջին մակարդակը Արգավանդի տեղամասի սահմաններում 1975թ. մարտ-ապրիլ ամիսներին արձանագրվել է 1.35 մ (0.4 մ-ից մինչև 2.0 մ):

Գրունտային ջրերի մակարդակի տատանման ամպլիտուդը գտնվում է բավականին լայն միջակայքում՝ 1.0-ից մինչև 3.0 մ, երբեմն և ավելի (ջրհանի սեզոնին ոռոգման նպատակով): Ըստ ավելի վաղ կատարված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների տվյալների, Արգավանդի տեղամասում գրունտային ջրերի մոտավոր դեբիտը կազմել է 0.2-0.3 լ/վրկ:

6. ԵԼԱԿԵՏԱՅԻՆ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐ

ՀՀ Արմավիրի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի արևմտյան հատվածում: Արմավիրի մարզի տարածքը 1231 քառ.կմ է, որը կազմում է ՀՀ տարածքի 4.2%-ը:

Մարզկենտրոնը Արմավիր քաղաքն է, որի հեռավորությունը Երևանից 44կմ է: Մարզն ունի 3 քաղաքային (Արմավիր, Վաղարշապատ, Մեծամոր) և 95 գյուղական համայնքներ: Համայնքներից 7-ը սահմանամերձ են: Մարզը արևմուտքից և հարավից սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսում սահմանակից է ՀՀ Արագածոտնի մարզին, արևելքից՝ Երևանին և ՀՀ Արարատի մարզի և ՀՀ պետական սահմանից մարզին բաժին է ընկնում 130.5 կմ հատված:

Մարզի մշտական բնակչության միջին թվաքանակը 01.01.2022թ.-ի դրությամբ կազմել է 264.4 հազ.մարդ, որից քաղաքային բնակչությունը՝ 82.5 հազ.մարդ, գյուղականը՝ 181.9 հազ.մարդ:

Մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող

ավտոխճուղիներ՝ Երևան-Արմավիր, Երևան – Քարակերտ և Երևան – Գյումրի, ինչպես նաև Երևան–Թբիլիսի երկաթուղին: Արմավիրի մարզը հանրապետությունում առանձնանում է իր զարգացած գյուղատնտեսությամբ և արդյունաբերությամբ: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են, ինչպես բուսաբուծության (բազմամյա տնկարկներ, բանջարեղեն), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար: Անասնաբուծության բնագավառում հիմնականում զարգացած է խոշոր և մանր եղջերավոր անասնաբուծությունը, խոզաբուծությունը և թռչնաբուծությունը, իսկ բուսաբուծության մեջ՝ պտղաբուծությունը, խաղողագործությունը, բանջարաբուծությունը և բոստանաբուծությունը: Հիմնականում մշակվում են հացահատիկալնդեղենային և բանջարաբոստանային մշակաբույսեր:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է էլեկտրաէներգիայի, սննդամթերքի, խմիչքների արտադրության ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում:

Բեռնատրոհորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով: 2021թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- Արդյունաբերություն՝ 5.0 %,
- Գյուղատնտեսություն՝ 22.6 %,
- Շինարարություն՝ 7.3 %,
- մանրածախ առևտուր՝ 4.5 %,
- ծառայություններ՝ 1.5 %:

Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը ընթացիկ գներով կազմել է 122516.0, մլն. դրամ, պատրաստի արտադրանքի իրացման ծավալը՝ 123953,0 հազ. դրամ, արդյունաբերական արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը՝ 115.4%: Գյուղատնտեսական համախառն արտադրանքը կազմել է 181.0 մլրդ. դրամ, այդ թվում բուսաբուծություն 133.3 մլրդ. դրամ, անասնաբուծություն՝ 47.7 մլրդ. դրամ:

Հացահատիկային և հատիկալնդեղենային մշակաբույսերի ցանքատարածությունները զբաղեցրել են 4267 հա, բերքատվությունը՝ 41.1 ց/հա, համախառն բերքը 18.0 հազ. տ: Կարտոֆիլի մշակման համար նույն ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 1182 հա, 389.5 ց/հա, 46.6 հազ. տ:

Արմավիրի մարզի վերաբերյալ մի շարք պաշտոնական վիճակագրական ցուցանիշներ ներկայացված են ստորև(աղ.9-12).

Աղյուսակ 9.

Արմավիրի մարզի մի շարք պաշտոնական վիճակագրական ցուցանիշներ

Պաշտոնական վիճակագրական ցուցանիշներ	
Մարզի մշտական բնակչության թվաքանակը տարեվերջին	2961.4 հազ. մարդ
Համախառն ներքին արդյունքը	6983.0 մլրդ. դրամ
Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը	2419.4 մլրդ. դրամ
Գյուղատնտեսության արտադրանքի ծավալը	934.4 մլրդ. Դրամ
Շինարարության ծավալը	510.9 մլրդ. Դրամ
Ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային տրանսպորտի բեռնաշրջանառությունը	1052.3 մլն. տ/կմ
Ընդհանուր օգտագործման ավտոմոբիլային տրանսպորտի ուղևորաշրջանառությունը	1072.2 մլն. ուղևոր/կմ

Առևտրի շրջանառությունը	3464.8 մլրդ.դրամ
Ծառայությունների ծավալը	1914.9 մլրդ.դրամ
Գործազուրկների միջին տարեկան թվաքանակը	199.0 հազ.մարդ
Միջին ամսական անվանական աշխատավարձը	204 048 դրամ
Սպառողական գների ինդեքսը նախորդ տարվա համեմատ	107.1
Սպառողական գների ինդեքսի միջին տարեկան աճը	0.6
Առողջապահական հիմնարկների քանակը	61
Հիվանդանոցային մահճակալների քանակը, հատ	365
Նախադպրոցական հաստատությունների քանակը	106
Գրադարանների քանակը	76

Արմավիրի մարզը գյուղատնտեսական ուղղվածության մարզ է, քանի որ գտնվում է հիմնականում Արարատյան դաշտի բարեբեր հողերի վրա Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են մարզի վարչական տարածքի մոտ 78%-ը՝ 96 838.9 հա/։ Մարզում տարիներ շարունակ զարգանում է պտղաբուծությունը, խաղողագործությունը, բանջարաբուծությունը և բոստանաբուծությունը։ Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (բազմամյա տնկարկներ, բանջարեղեն), այնպես էլ անասնաբուծության զարգացման համար։ Այս բնագավառում հիմնականում զարգացած է խոշոր և մանր եղջերավոր անասնաբուծությունը, խոզաբուծությունը և թռչնաբուծությունը։ Մարզում գյուղատնտեսական արտադրությունը հիմնականում կազմակերպվում է 55325 գյուղացիական տնտեսությունների միջոցով։ Մարզում կա գյուղատնտեսական արտադրանքի վաճառքի հինգ շուկաներ։

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով։ Մշակաբույսերի, բանջարաբոստանային կուլտուրաների ցանքատարածությունների, խաղողի տնկարկների, անասնագլխաքանակի վերաբերյալ տվյալները ամփոփված են աղյուսակներ 29-31-ում։

Աղյուսակ 10.

Տեղեկատվություն գյուղատնտեսական արտադրանքի վերաբերյալ (2022թ.),

Մշակաբույսը	Ցուցանիշները		
	Ցանքատարածությունները, հա	Բերքատվությունը, ց/հա	Համախառն բերքը, հազ. տոննա
Բանջարանոցային մշակաբույսեր	8661	336.6	345.7
Բոստանային մշակաբույսեր	2804	309.5	86.7
Պտուղ և հատապտուղ	10422	103.4	82.6
Խաղողի տնկարկ	7401	188.2	121.3

Աղյուսակ 11.

Տեղեկատվություն գյուղատնտեսական կենդանիների գլխաքանակի վերաբերյալ (հազ. գլուխ), 2022թ.

Մարզ	Խոշոր եղջերավոր	Որից՝ կով	խոզեր	ոչխարներ և այծեր	ձիեր
Արմավիր	55.2	16.9	18.0	140.8	0.1

Աղյուսակ 12

Անասնաբուծական արտադրանքի ծավալը, 2021թ.

Մարզ	Իրացվել է գյուղատնտեսական կենդանի և թռչուն սպանդի համար (կենդանի քաշով), հազ. տոննա	կաթ, հազ. տ	ձու, մլն. հատ	բուրդ, տ
Արմավիր	20.3	41.0	160.0	245.5

Արդյունաբերությունը մասնագիտացված է էլեկտրաէներգիայի, սննդամթերքի, ըմպելիքի, ակոհոլային խմիչքների արտադրության ու ոչ մետաղական օգտակար հանածոների հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Նախկինում մարզն ունեցել է նաև հզոր արդյունաբերություն, այնպիսի արդյունաբերական զիգանտներ, ինչպիսիք են եղել պահածոների մի քանի գործարաններ, կահույքի ֆաբրիկաներ, մի շարք ռազմական ուղղվածության գործարաններ: Այսօր մարզում կան գյուղատնտեսությամբ զբաղվող մանր ու միջին տնտեսություններ, գյուղմթերքներվերամշակող գործարաններ: Մարզի տարածքում գործում են 76 արտադրական ձեռնարկություններ և 870 առևտրային կազմակերպություններ:

Մարզում առկա են նախկին արդյունաբերական չօգտագործվող տարածքներ և մարզի ազգաբնակչության մասնագիտական կարողությունների մեջ դեռևս առկա է արդյունաբերական աշխատողների ներուժ, մարզում գերակա խնդիր է զարգացնել նաև արդյունաբերությունը:

Վերջին տարիներին մարզում զարգանում են ձկնային տնտեսությունները: Մարզում արտադրված ձուկը մեծ պահանջարկ ունի հանրապետությունում:

ՀՀ Արմավիրի մարզի ճանապարհների ընդհանուր երկարությունը կազմում է 593.9կմ, որից՝ միջպետական նշանակության՝ 109կմ, հանրապետական նշանակության՝ 186կմ, մարզային նշանակության՝ 209.4 կմ, համայնքային նշանակության՝ 89.5 կմ:

Արմավիրի մարզում առկա է 99 մշակույթի տուն, 102 գրադարան, 8 թանգարան, 23 երաժշտական, արվեստի և գեղարվեստի դպրոց, 2 թատերախումբ, 3 տիկնիկային թատրոն: Մարզում գործում են 58 առողջապահական հիմնարկներ, որոնցից 8-ը՝ մարզպետարանի ենթակայության, 50-ը՝ համայնքային ենթակայության գյուղական բժշկական ամբուլատորիաներ, որոնց կազմում ընդգրկված են 43 բուժական կաբարձական կետեր:

Մարզը բնակչությամբ միատարր է, հիմնականում բնակեցված է հայերով, ազգային փոքրամասնություններից մարզում ապրում են ասորիներ, եզդիներ, քրդեր և ռուսներ:

6.1. Ազդակիր համայնքի սոցիալ-տնտեսական բնութագիրը

Հայցվող տեղամասը մտնում է ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր համայնքի Տանձուտ բնակավայրի վարչական սահմաններում (նկ.11):

6.1.1. Մեծամոր համայնք

Մեծամոր համայնքը, «Հայաստանի Հանրապետության վարչատարածքային բաժանման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի համաձայն ընգրկում է հետևյալ բնակավայրերը՝ Մեծամոր քաղաքը, Ալաշկերտ, Ակնալիճ, Ամասիա, Այգեշատ, Արագափ, Արգավանդ, Արևիկ, Արմավիր, Արտաշար, Բամբակաշատ, Բերքաշատ, Գետաշեն, Եղեգնուտ, Երասխահուն, Զարթոնք, Հայկավան, Մարգարա, Մրգաշատ, Նալբանդյան, Նոր Արմավիր, Նոր Արտագերս, Նոր Կեսարիա, Նորապատ, Շենավան, Ջանֆիդա, Ջրաշեն, Վարդանաշեն, Տանձուտ, Տարոնիկ, Փշատավան գյուղերը: Համայնքի կենտրոնն է Մեծամոր քաղաքը, տարածքով ամենամեծ բնակավայրը՝ Եղեգնուտն է, ամենափոքրը՝ Ջրաշենը, իսկ բնակչության թվաքանակով ամենամեծ բնակավայրը՝ ք.Մեծամորն է և գ.Մրգաշատը, ամենափոքր՝ գ. Բերքաշատը:

Նկ. 11: Մեծամոր քաղաքի համայնապատկերը

Մեծամոր համայնքը գտնվում է Արմավիրի մարզի հյուսիսային մասում: Համայնքը հյուսիսից սահմանակից է Արմավիր համայնքին, արևելքից՝ Խոյ և Արաքս համայնքներին, հարավից՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանին, արևմուտքից՝ Բաղրամյան համայնքին:

Մեծամոր քաղաքը հիմնադրվել է 1969թ՝ որպես տարածաշրջանում միակ ԱԷԿ-ը կառուցողների և շահագործող անձնակազմի ավան: Մեծամոր քաղաքը տեղական ազգային տարրերով՝ մաքուր սովետական մոդեռնիստական նախագիծ-ծրագիր է,

որը նախագծվել է 1967-1986 թթ. Հայպետնախագիծ ինստիտուտի երրորդ արվեստանոցում: 1972թ. դարձել է բանավան, իսկ ՀՀ Գերագույն խորհրդի նախագահության 1992 թվականի փետրվարի 20-ի Հ.նխ-431-1 որոշմամբ ստացել է քաղաքի կարգավիճակ:

Քաղաքը գտնվում է ծովի մակերևույթից 855 մ բարձրության վրա: Մայրաքաղաք Երևանից գտնվում է 40 կմ հեռավորության վրա, իսկ մարզկենտրոն Արմավիր քաղաքից 8 կմ հեռավորության վրա:

Հայաստանի ատոմակայանի աշխատողների համար նախագծված քաղաքի հյուսիս- հարավ թեքությամբ տեղանքը հարում է Երևան-Արմավիր մայրուղուն և համայնապատկերում, իբրև բնեռներ, ունի Արարատ ու Արագած լեռները: Այս փոքրիկ քաղաքը պետք է ունենար երեք բնակելի միկրոշրջան, համաքաղաքային նշանակության շենքերով հյուսված կենտրոն, հիվանդանոցային համալիր և կոմունալ-կենցաղային շինությունների գոտի:

Կենտրոնը կազմող հասարակական նշանակության շինությունները՝ մշակույթի տուն (1975-1986թթ.), հյուրանոց (1974-1977թթ., շահագործման է հանձնվել 1979թ.), կապի բաժանմունք (1980թ.), վարչական շենքեր (1974-1977 թթ.), լուծված են տարածական միահյուսումներով: Նրանք իրար միացված են ներքին գողտրիկ բակերով, անցումներով, թփածածկերով: Այդպես, քաղաքային զբոսայգու հետ հյուսված իրար են հաջորդում հասարակական, վարչական, առևտրային ու մարզական գոտիները, որ ավարտվում են հանգստի ու զբոսանքի քաղաքային լճակով: Նշված շինությունների արտահայտչականությունը՝ բազմագույն տուֆի, արևապաշտպան անսրող երկաթբետոնե տարրերի, ապակու և կանաչապատման համադրության արդյունք է:

Քաղաքում գործում է 2 դպրոցական, 3 նախադպրոցական հաստատություններ, մշակույթի տուն, մարզադպրոց, արվեստի դպրոց, գրադարան, բժշկական կենտրոն, փոստային բաժանմունք, 2 հասարակական կազմակերպություններ, եկեղեցի և այլ հասարակական նշանակության օբյեկտներ:

Մեծամոր քաղաքի առանձնահատկությունը կայանում է նրանում, որ քաղաքում 2022 թվականի օգոստոսից գործում է «Մեծ ընդ Մոր» ՓԲԸ, որի նպատակն է գործունեությունից ստացված շահույթը ուղղել համայնքում սոցիալական ծրագրերի իրականացմանը: «Մեծ ընդ Մոր» ՓԲԸ զբաղվում է հացաբուլկեղենի արտադրությամբ: Արտադրամասը գտնվում է քաղաք Մեծամորի 1 թաղամաս, վարչական կենտրոն 1/3 հասցեում: Ընկերության աշխատողները համայնքի սոցիալապես անապահով ընտանիքների ներկայացուցիչներ են:

«Մեծ ընդ Մոր» ՓԲԸ առաջինն է հանրապետությունում, որը համայնքի հետ համատեղ գործունեություն է իրականացնում՝ վերը նշված նպատակով:

1. աշխարհագրական դիրք

Մեծամոր համայնքը գտնվում է Արմավիրի մարզի հյուսիսային մասում, ծովի մակերևույթից 830-910 մ բարձրության վրա: Համայնքը հյուսիսից սահմանակից է Արմավիր համայնքին, արևելքից՝ Խոյ և Արաքս համայնքներին, հարավից՝ Հայաստանի Հանրապետության պետական սահմանին, արևմուտքից՝ Բաղրամյան համայնքին: Երևան քաղաքից համայնքը գտնվում է 35-70 կմ հեռավորության վրա, մարզկենտրոնից 5-25 կմ հեռավորության վրա:

2. Համայնքի կլիմայական համառոտ բնութագիրը

Մթնոլորտային տեղումների միջին տարեկան քանակը (մմ)	190
Օդի միջին ջերմաստիճանը հունվարին ($^{\circ}\text{C}$)	-5-6
Օդի միջին ջերմաստիճանը հուլիսին ($^{\circ}\text{C}$)	36-38

3. Ընդհանուր տեղեկություններ

1. Համայնքում ընդգրկված բնակավայրերը և դրանց հեռավորությունը համայնքի կենտրոնից	
Մեծամոր քաղաք	0
Ալաշկերտ գյուղ	14 կմ
Ամասիա գյուղ	30 կմ
Այգեշատ գյուղ	35 կմ
Արագափ գյուղ	30 կմ
Արգավանդ գյուղ	19 կմ
Արմավիր գյուղ	14 կմ
Արտաշար գյուղ	13 կմ
Արևիկ գյուղ	16 կմ
Բամբակաշատ գյուղ	38 կմ
Բերքաշատ գյուղ	40 կմ
Գետաշեն գյուղ	15 կմ
Եղեգնուտ գյուղ	21 կմ
Երասխահուն գյուղ	7 կմ
Զարթոնք գյուղ	24 կմ
Հայկավան գյուղ	26 կմ
Մարգարա գյուղ	30 կմ
Մրգաշատ գյուղ	12 կմ
Նալբանդյան գյուղ	30 կմ
Նոր Արտագերս գյուղ	29 կմ
Նոր Արմավիր գյուղ	19 կմ
Նոր Կեսարիա գյուղ	25 կմ
Նորապատ գյուղ	9 կմ
Շենավան գյուղ	38 կմ
Ջանֆիդա գյուղ	31 կմ
Ջրաշեն գյուղ	27 կմ
Վարդանաշեն գյուղ	24 կմ

Տանձուտ գյուղ	28 կմ	
Փշատավան գյուղ	33 կմ	
Ակնալիճ գյուղ	7 կմ	
Տարոնիկ գյուղ	11 կմ	
2. Նախկին (ՀԽՍՀ) վարչական շրջանի անվանումը	Հոկտեմբերյան, Էջմիածին	
3. Համայնքի կենտրոնի հեռավորությունը`		
3.1) մայրաքաղաքից (կմ)	42 կմ	
3.2) մարզկենտրոնից (կմ)	8 կմ	
3.3) պետական սահմանից ուղիղ գծով (կմ)	12 կմ	
3.4) նախկին շրջկենտրոնից (կմ)	8 կմ	
3.5) միջպետական նշանակության ավտոճանապարհից (կմ)	0	
3.6) երկաթուղային կայարանից (առկայության դեպքում)(կմ)	8 կմ	
4. Համայնքի բարձրությունը ծովի մակերևույթից (մ)	830-910 մ	
5. Համայնքի վարչական տարածքը (քառ. կմ/հա)	32,622 քառ. կմ	32. 622,07 հա
6. Սահմանակից համայնքների անվանումները	Արմավիր, Խոյ, Արաքս, Բաղրամյան,	
7. Համայնքապետարանի էլեկտրոնային փոստի հասցեն	metsamormeria@yandex.ru	
8. Համացանցային պաշտոնական կայքի հասցեն	https://mecamorcity.am/	
9. Համայնքի ղեկավարի հեռախոսահամարը		
10. Համայնքապետարանի հեռախոսահամարը	3-48-55	
11. Համայնքի հեռախոսային կոդը	0237	
12. Համանքում փոստային բաժանմունքի առկայությունը (այո, ոչ)	Այո	
13. Համայնքապետարանի փոստային դասիչը	0910	
14. Հաստատված գլխավոր հատակագծի առկայությունը (այո, ոչ)	Այո	

4. Բնակչությունը, բնակչության սոցիալական կազմը

	01.10.22թ.
1. Մշտական բնակչության թվաքանակը	78682
2. Գրանցված ծնունդների քանակը	584
2. Մահացության դեպքերի քանակը	446
3. Ամուսնությունների քանակը	-
4. Ամուսնալուծությունների քանակը	-
5. Տնային տնտեսությունների թիվը	18056
6. Ընտանեկան նպաստ ստացող տնային տնտեսությունների քանակը	1107
7. Կենսաթոշակառուների քանակը	8568
8. Հաշմանդամություն ունեցող անձանց քանակը	1441

5. Մշակութային, կրթական, մարզական հաստատություններ

	01.10.2022թ.
1. Գրադարանների քանակը	21, գործող 14
2. Արվեստի դպրոցների քանակը	2
3. Երաժշտական դպրոցների քանակը	4
4. Նախադպրոցական հիմնարկների քանակը	18
5. Հանրակրթական դպրոցների քանակը	33
6. Նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական հաստատությունների քանակը	-
7. Միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունների քանակը	-
8. Բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների քանակը	-
9. Մարզադպրոցների քանակը	1
10. Բժշկական կենտրոններ	1
11. Բուժամբույատորիաններ	20
12. ԲՄԿ	7

6. Բնակելի ֆոնդ

	01.10.2022թ.
1. Համայնքի բնակարանային ֆոնդի ընդհանուր մակերեսը (մ ²)	≈1550000
2. Բազմաբնակարան շենքերի ընդհանուր թիվը	81
3. Բնակելի տների (առանձնատների) ընդհանուր թիվը	12931

7. Հողային ֆոնդ և գյուղատնտեսություն

	01.10.2022թ.
1. Հողեր, ընդամենը (հա)	32.622,07
2. Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր (հա)	23.082,06
3. Բնակավայրերի ընդհանուր տարածքը (հա)	5.670,9
4. Խոշոր եղջերավոր անասունների գլխաքանակը	23829
6. Մանր եղջերավոր անասունների (ոչխար և այծ) գլխաքանակը	36696
7. Խոզերի գլխաքանակը	4077
8. Գյուղատնտեսական տեխնիկա	542
8.1 տրակտորներ (քանակը)	518
8.2 կոմբայններ (քանակը)	24
9. Գյուղացիական տնտեսությունների թիվը	15494

8. Ենթակառուցվածքներ

1. Էլեկտրական ենթակայանների քանակը	90
2. Համայնքում գազիֆիկացման առկայությունը (այո, ոչ)	այո
3. Համայնքում աղբավայրի առկայությունը (այո, ոչ)	4
4. Գերեզմանատան առկայությունը համայնքում (այո, ոչ)	65 (52 գործող, 4 մասնակի գործող, 9 չգործող)
5. Համայնքային ենթակայության ճանապարհների ընդհանուր երկարությունը (կմ)	173,3 կմ
6. Կոմունալ և ճանապարհաշինական տեխնիկայի առկայությունը	222
6.1 Ինքնաթափ բեռնատար մեքենաների քանակը	219
6.2 Էքսկավատորների քանակը	19
6.3 Թրթուռավոր տրակտորների քանակը	-
6.4 Գրեյդերների քանակը	2
6.5 Աղբատար մեքենաների քանակը	5
6.6 Բազմաֆունկցիոնալ կոմունալ մեքենաների քանակը	14
6.7 Վակուումային փոշեկուլ մեքենաների քանակը	-
6.8 Ավտոաշտարակների քանակը	1
7. Համայնքի տարածքով անցնող միջպետական և հանրապետական նշանակության ավտոճանապարհների ընդհանուր երկարությունը (կմ)	63,48 կմ
8. Համայնքի տարածքում գործող առևտրային բանկերի մասնաճյուղերի առկայությունը (այո, ոչ) և դրանց քանակը	Այո /2/
9. Ներհամայնքային երթուղիների առկայությունը (այո, ոչ)	ոչ

9. Ֆինանսական ցուցանիշներ

Համայնքի վարչական բյուջեի եկամուտներ (հազ. դրամ)	Ընդունված բյուջե	Փաստացի 01. 10. 2022
1. Ընդամենը եկամուտներ	2717900,3	1687811,3
2. Հարկային եկամուտներ, ընդամենը այդ թվում`	715579,0	328056,0
2.1 հողի հարկ	0	45011,3
2.2 գույքահարկ	715579,0	283044,7
3. Պաշտոնական տրանսֆերտներ, ընդամենը	1582697,3	1190630,1
3.1 դոտացիա	1582697,3	1187023,7
3.2 սուբվենցիա	0	3606,4
4. Մուտքեր հողի օտարումից	150000,0	46417,3

Համայնքի վարչական բյուջեի ծախսեր (հազ. դրամ)	Ընդունված բյուջե	Փաստացի 01. 10. 2022
1. Ընդամենը ծախսեր	2717900,3	1397796,7
Համայնքի ֆոնդային բյուջեի եկամուտները (հազ. դրամ)	Ընդունված բյուջե	Փաստացի 01. 10. 2022
1. Ընդամենը ֆոնդային բյուջեի եկամուտներ	346615,4	60841,2
Ֆոնդային բյուջեի ծախսեր (հազ. դրամ)	Ընդունված բյուջե	Փաստացի 01. 10. 2022
1. Ընդամենը ծախսեր	936212,9	210931,6

10.Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ

1. Համայնքապետարանի աշխատողների թվաքանակը, մարդ որից`	01. 10. 2022 253
1. 1 համայնքային ծառայողներ	138
2. Ապարատի պահպանման ծախսերը, ընդամենը (հազ. դրամ)	987881,8
3. Ավագանու անդամների թվաքանակը	27

11.Համայնքի հիմնախնդիրները

Հիմնախնդիրը	Ակնկալվող լուծումը
Բազմաբնակարան շենքերի տանիքների հիմնանորոգում, վերելականների փոխարինում	Ակնկալվում է առաջիկա հինգ տարիների ընթացքում համայնքի հիմնախնդիրների մեծ մասի լուծումը իրականացնել համայնքի միջոցներով, ինչպես նաև պետության և դոնոր կազմակերպությունների աջակցությամբ
Փողոցների ասֆալտապատում	
Մանկապարտեզների կառուցում, հիմնանորոգում, վերանորոգում կամ գազաֆիկացում	
Մշակույթի տների, արվեստի և երաժշտական դպրոցների հիմնանորոգում կամ վերանորոգում	
Ջրամատակարարման ցանցի կառուցում	
Խորքային հորերի վերականգնում, շահագործում	
Մարզահամալիրի հիմնանորոգում	
Համայնքի փողոցների գազաֆիկացում, լուսավորում	
Բնակավայրերի բնապահանական խնդիրների լուծում և կանաչապատում	

Առևտուր և սպասարկում

Համայնքի տարածքում գործում են պարենային առևտրի փոքր և միջին 162 օբյեկտներ, հեղուկ վառելիք՝ 11, հանրային սննդի կետ՝ 10, գազի լիցքավորման կետ՝ 15, բենզինի լիցքավորման կետ՝ 12:

Մեծամոր համայնքում գործում է հետևյալ հանքավայրերը՝

1. Ջանֆիդայի ավազակույճային խառնուրդի հանքավայր
2. Նալբանդյանի մանրախճային ավազի հանքավայր
3. Արմավիրի մանրախճային ավազների հանքավայր
4. Եղեգնուտի մանրախճային ավազային խառնուրդի հանքավայր
5. Մարգարայի շինարարական ավազի հանքավայր
6. Արգավանդի ԱԿԽ հանքավայր / «Արգավանդ- I» տեղամաս /
7. Արգավանդի ԱԿԽ հանքավայր / «Արևելյան» տեղամաս /
8. Տանձուտի ԱԿԽ հանքավայր / «I» և «II» տեղամասեր /
9. Նալբանդյանի ԱԿԽ հանքավայր / «Հյուսիս-Արևմտյան» տեղամաս /
10. Մարգարայի ավազների հանքավայր / «Արևմտյան» տեղամաս /
11. Արգավանդի դիատոմիտի հանքերեակում

6.1.2. Տանձուտ բնակավայր

Տանձուտ գյուղը գտնվում է ծովի մակերևույթից **855** մ բարձրության վրա, մարզկենտրոնից **11** կմ հարավ-արևելք: Գյուղը զբաղեցնում է **759,32** հա տարածք, ունի **2061** բնակիչ, որից **610** եզդի են: Գյուղը Տանձուտ է անվանվել **1946** թվականի ապրիլի **4**-ին: Բնակիչների նախնիների մի մասը գաղթել են Կարսի և Մուշի գյուղերից, իսկ մի մասն էլ հայրենադարձվել Իրանից: Կան նաև Բերդի, Թալինի, Մարալիկի տարածաշրջաններից **I**, Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան**ե**, հտ. **5**, էջ **34** եկած վերաբնակիչներ: Գյուղում է գտնվում **1912** թվականին կառուցված Սբ. Սահակ եկեղեցին: Գյուղն ունի հանրակրթական դպրոց, նախադպրոցական հաստատություն, մշակույթի տուն, բուժամբուլատորիա, որոնք ունեն վերանորոգման կարիք: **2022** թվականի սկսվելու է նախադպրոցական հաստատության հիմնանորոգման աշխատանքները: Գյուղում կա նաև գրադարան, զբոսայգի, մարզադաշտ: Գյուղում գործում է սննդամթերքի և տնտեսական առևտրի օբյեկտներ:

Հողային ֆոնդը հիմնականում գյուղատնտեսական նշանակության են: Բնակչության հիմնական զբաղմունքը այգեգործությունը, անասնապահությունն ու բանջարաբուծությունն է:

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ավազակույճազլաքարային խառնուրդի հանքավայրի մի մասը մտնում է Տանձուտ համայնքի վարչական սահմաններում, որի շահագործումից համայնքը ստանում է սոցիալ տնտեսական օժանդակություն: «ՄԱԶՈՒԻ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ընկերությունը նախատեսում է մասնակցել համայնքի սոցիալ-տնտեսական ծրագրերին, որոնց ծավալներն ու ժամանակացույցը կքննարկվի համայնքի հետ:

7. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՊՈՏԵՆՑԻԱԼ ԵՎ ԿԱՆԽԱՏԵՍՎՈՂ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄ

Օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքների իրականացման ընթացքում հնարավոր են տեխնածին ճնշումներ մթնոլորտի, մակերևութային ջրերի, հողային ծածկույթի, բուսական և կենդանական աշխարհի, ինչպես նաև լանդշաֆտային ամբողջականության վրա:

7.1. Մթնոլորտային օդ

Արդյունահանման աշխատանքների ընթացքում մթնոլորտ են արտանետվելու փոշի և ծծազագեր: Դրանց աղբյուրներն են հանդիսանում /ըստ նախագծի/`

- բացահանքը
 - տրանսպորտը
 - լցակայանները
- Օդային ավազան արտանետվող վնասակար նյութերն են`
- անօրգանական փոշի բարձման - բեռնաթափման և տրանսպորտի աշխատանքներից, լցակայաններից
 - ազոտի և ածխածնի օքսիդներ, ածխաջրածիններ (դիզելային վառելիքով աշխատող մեքենաներից:

Մթնոլորտային օդի վրա արդյունահանման աշխատանքների ազդեցությունը գնահատելու նպատակով կատարվել են կոմպլեքս հաշվարկներ համաձայն «շինանյութերի արդյունաբերությունում չկազմակերպված արտանետումների հաշվարկման ժամանակավոր մեթոդական ձեռնարկի» (1985 Նովորոսիյսկ):

Ա. փոշու արտանետում

Մթնոլորտային օդի աղտոտումը երկարատև պրոցես է, այն տեղի է ունենալու արդյունահանման աշխատանքների և ջարդիչ կայանի աշխատանքի ընթացքում: Աղտոտումը տեղի է ունենալու փոշու և գազերի տեսքով:

Փոշու արտանետումները կապված են մեքենաների տեղաշարժի, հանութաբարձման և հանքի փակման աշխատանքների հետ: Ծխազագերի աղբյուր են հանդիսանում տրանսպորտային և տեխնիկական միջոցները:

7.1.1 Ավտոտրանսպորտի աշխատանքի ժամանակ առաջացած փոշու հաշվարկը

Ընդհանուր փոշու քանակը Q_1 , որը առաջանում է հանքի սահմաններում ավտոինքնաթափի անիվների ու ճանապարհի շփման հետևանքով և տեղափոխվող բեռից որոշվում է հետևյալ բանաձևով`

$$Q_{1\text{թ}} = \frac{C_1 C_2 C_3 C_6 C_7 N L q_1}{3600} + C_4 C_5 C_6 q_2 F n, \text{ Գ/վրկ}$$

- որտեղ, C_1 - 1.3 գործակից է, որը հաշվի է առնում SHACMAN X 3000 մակնիշի ինքնաթափի թափքի միջին տարողությունը,
- C_2 - 2.0 գործակից, որը հաշվի է առնում մեքենայի միջին արագությունը,
- C_3 - 1.0 գործակից, որը հաշվի է առնում ճանապարհի վիճակը,

C₄- 1.4 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի մակերեսը թափքում,
 C₅- 1.5 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի արագությունը,
 C₆- 0.8 գործակից, որը հաշվի է առնում տեղափոխվող բեռի խոնավությունը,
 C₇- 0.01 գործակից, որը հաշվի է առնում մթնոլորտ տարվող փոշու մասը,
 n - 4, երթերի թիվը

L – մինչև 0.5 կմ, մեկ երթի հեռավորությունը,

N – 1, մեքենաների քանակը,

q₁- 1450գ, 1կմ վազանցի ժամանակ փոշու գոյացումն է,

q₂ – 0.004գ/մ², թափքի մակերեսի 1 միավորից փոշու գոյացումն է,

F – 12մ², մեքենայի թափքի մակերեսը:

$$1.3 \times 2.0 \times 1.0 \times 0.8 \times 0.01 \times 4 \times 0.5 \times 1450$$

$$Q_{1թ} = \frac{\dots}{3600} + 1.4 \times 1.5 \times 0.8 \times 0.004 \times 12 \times 4 =$$

$$Q_{1թ} = 0.33 \text{ գ/վրկ} = 7.19 \text{ տ/տարի}$$

7.1.2. Լցակույտերից առաջացած փոշու հաշվարկը

Լցակույտի բաց մակերևույթից փոշու արտանետումը որոշվում է «Сборник методики по расчету выбросов в атмосферу загрязняющих веществ различными производствами» . Гидрометеоиздат, 1986г.

Լցակույտերից առաջացող փոշու քանակը կհաշվվի հետևյալ բանաձևով՝
 $Q_2 = S W q$, գ/վրկ,

որտեղ, S – լցակույտի տարեկան ձևավոնվող մակերեսն է, – 700մ²

W- 0.000001 կգ/մ²վրկ, փոշու տեսակարար հոսքն է և հանքավայրի ջրհագեցվածությունը,

q – 10, լեռնային մասսայի մանրացման գործակիցն է:

$$Q_2 = 700 \times 0.000001 \times 10 = 0.007 \text{ գ/վրկ},$$

Փոշու քանակի հաշվարկը տաք եղանակին (4-5 ամիս) որոշվում է հետևյալ կերպ.

$$Q_{n.ե.} = \frac{Q_2 \times n \times N \times 3600}{1000000} = \frac{0.007 \times 24 \times 130 \times 3600}{1000000} = 0.078 \text{ տ/տարի}$$

որտեղ, Q₂– 0.007 գ/վրկ, լցակույտերից առաջացած փոշու քանակն է,

n – 24 ժ, 1 օրում ժամերի քանակն է,

N - 130օր, օրերի քանակն է:

7.1.3. Բարձրման աշխատանքների ժամանակ առաջացող փոշու հաշվարկը

Բարձրման աշխատանքների ժամանակ առաջացող փոշին հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$$Q_{3բ} = \frac{P_1 \times P_2 \times P_3 \times P_4 \times P_5 \times C \times B_1 \times 10^6}{\dots}, \text{ գ/վրկ}$$

3600

P₁ –0.05 , քարում փոշու ֆրակցիայի մասնիկն է;

P₂- 0.02 ամբողջ փոշուց աերոզոլ թռչող փոշու մասն է 0.5 մկմ չափերով;

P₃ - 1.2 գործակից է , որը հաշվի է առնում քամու արագությունը աշխատանքային հրապարակում;

P₄ - 0.1 գործակից է, որը հաշվի է առնում հանքաքարի խոնավությունը;

P₅ - 0.1 գործակից է, որը հաշվի է առնում հանքաքարի չափերը;

C - էքսկավատորի 1 ժամում կատարած աշխատանքն է բարձելու ժամանակ;

B₁ - 0.7 գործակից է , որը հաշվի է առնում ապարների թափվելը:

$$0.05 \times 0.02 \times 1.2 \times 0.1 \times 0.1 \times 0.7 \times 8 \times 10^6$$

$$Q_{3P} = \frac{\dots}{3600} = 0.018 \text{ գ/վրկ} = 0.4 \text{տ/տարի}$$

7.1.4. Ավտոմեքենայի բեռնաթափում.

Մեքենայի բեռնաթափման ժամանակ առաջանում է փոշի, որի քանակը կարելի է հաշվել հետևյալ բանաձևով՝

$$k_1 \times k_2 \times k_3 \times k_4 \times k_5 \times k_6 \times B \times C_1 \times 10^6$$

$$Q_4 = \frac{\dots}{3600}, \text{ գ/վրկ}$$

k₁= 0.05 - փոշու ֆրակցիայի մասնիկի քաշն է

k₂ =0.02 - ամբողջ փոշուց աերոզոլ գնացող փոշու մասնիկն է

k₃ = 1.2 գործակից է , որը հաշվի է առնում քամու արագությունը աշխատանքային հրապարակում

k₄ = 1.0 գործակից է , որը հաշվի է առնում փոշեառաջացման պայմանները

k₅ = 0.1 գործակից է, որը հաշվի է առնում ապարների խոնավությունը

k₆ = 0.1, որը հաշվի է առնում ապարների չափերը

B = 1.1 գործակից է, որը հաշվի է առնում լցակույտի բարձրությունը

C₁ - տեղափոխվող քանակը, 8 տ/ժամ

Լցակույտը լցնելիս՝

$$0.05 \times 0.02 \times 1.2 \times 1.0 \times 0.1 \times 0.1 \times 1.1 \times 8 \times 10^6$$

$$Q_{4U} = \frac{\dots}{3600} = 0.029 \text{գ/վրկ} = 0.65 \text{տ/տարի}$$

Այսպիսով բացահանքից փոշու գումարային արտանետումների ծավալը կկազմի $\Sigma Q = Q_1 + Q_2 + Q_3 + Q_4 = 7.19 + 0.078 + 0.4 + 0.65 = 8.31$ տ/տարի:

Փոշու արտանետումների քանակը խիստ նվազեցնելու նպատակով նախագծով նախատեսվում է ճանապարհների ջրցանում չոր եղանակներին, լցակույտերի վերակուլտիվացիա: Այս միջոցառումները թույլ կտան փոշու արտանետումները կրճատել 70-80%-ով:

7.2. Վնասակար գազերի արտանետումներ

Մթնոլորտային օդը աղտոտվում է ժանր տեխնիկայի աշխատանքի ընթացքում՝ դիզելային վառելիքի այրման հետևանքով առաջացած արտանետումներով, որոնք

հաշվարկվում են ՀՀ Բնապահպանության նախարարության կողմից մշակված «Ավտոտրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի քանակների որոշման» մեթոդական հրահանգի հիման վրա: Ըստ նշված մեթոդակարգի ծանր ավտոտրանսպորտի և տեխնիկայի տեսակարար արտանետումները (բացառությամբ ծծմբային անհիդրիդի) բերված են աղ.13-ում:

Աղյուսակ 13

Տեսակարար արտանետումներ (գ/կգ վառելիք)

Վառելիքի տեսակը	Նյութի անվանումը						
	NO _x	CH	ՑOU	CO	N ₂ O	CO ₂	ՊՄ
Դիզելային վառելիք	42.3	8.4	8.16	36.4	0.122	3138	4.3

Ածխածնի օքսիդի (CO), ածխաջրածինների (CH), ազոտի օքսիդների (NO_x) գործակիցները վերցված են «Ավտոմոբիլային տրանսպորտից մթնոլորտ արտանետվող վնասակար նյութերի հաշվարկման մեթոդական ցուցումներից» (Մոսկվա, Հիդրոմետհրատ - 1983), իսկ ածխածնի երկօքսիդի (CO₂) և ազոտի երկօքսիդի (N₂O) գործակիցները ընդունվել են 1, քանի որ որևէ այլ մեծություններ դրանց համար չեն առաջարկվում:

Բացահանքի շահագործման ընթացքում օգտագործվելու է 3 հատ տեխնիկական միջոց, որոնք օգտագործում են դիզելային վառելիք: Դիզվառելիքի տարեկան ծախսը կկազմի 5տ: Ծանր տեխնիկայի և բեռնատար մեքենաների աշխատանքը կիրականացվի տարեկան առավելագույնը 1040 ժամ: Վնասակար գազերի արտանետումների հաշվարկը բերված է աղ.14-ում

Աղյուսակ 14.

Վնասակար գազերի արտանետումներ

Ավտոմեքենայի կատեգորիա	Վնասակար նյութ	Տեսակարար արտանետումներ, գ/կգ	Արտանետումներ, գ/վրկ	Արտանետումներ, տ/տարի
Մեծ բեռնունակության ավտոտրանսպորտ	CO	36.4	0.048	0.18
	CH	8.4	0.011	0.042
	NO _x	42.3	0.056	0.21
	ՊՄ	4.3	0.05	0.021

Ծծմբային անհիդրիդի (SO₂) արտանետումները հաշվարկվում են էլնելով այն մոտեցումից, որ վառելիքում պարունակվող ամբողջ ծծումբը լիովին վերածվում է SO₂-ի: Այդ դեպքում կիրառվում է CORINAIR գույքագրման համակարգի բանաձևը.

$$ESO_2 = 2\Sigma k_s b, \text{ որտեղ }`$$

Ks - վառելիքում ծծմբի միջին պարունակություն, 0.002 տ/տ

b - վառելիքի ծախս, 5 տ/տարի

$$SO_2 = 2 \times 5 \times 0.002 = 0.02 \text{ տ/տարի (0.0053գ/վրկ)}$$

8. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎՆԱՍԻ ՀԱՇՎԱՐԿ

Բացահանքի շահագործումը ուղղակի կամ անուղղակի ազդեցություն է գործում շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա: Բացահանքի շահագործման ժամանակ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը որոշվում է միջավայրին հասցված տնտեսական վնասով: Տնտեսական վնասը դա շրջակա միջավայրի աղտոտվածության հետևանքով առաջացած ծախսերն ու կորուստներն են՝ արժեքային արտահայտությամբ: Տնտեսական վնասը շրջակա միջավայրի աղտոտումից համարվում է կոմպլեքս մեծություն և որոշվում է որպես վնասների գումար, որոնք հասցվում են ռեցիպիենտների առանձին տեսակներին աղտոտող գոտու սահմաններում:

Նախատեսվող գործունեության համար հիմնական ռեցիպիենտներ են համարվում մթնոլորտային օդը և հողային ռեսուրսները:

8.1. Մթնոլորտային օդի աղտոտվածության հետևանքով տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնաս

Տնտեսական վնասը դա շրջակա միջավայրին հասցված վնասի վերացման համար անհրաժեշտ միջոցառումների արժեքն է արտահայտված դրամական համարժեքով:

Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով հասված վնասը հաշվարկվում է համաձայն ՀՀ Կառավարության 25.01.2005թ թիվ 91-Ն որոշմամբ հաստատված «Մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգ»-ի, որում ՕՍԳ-ն մթնոլորտի վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության հետևանքով պատճառված վնասի ազդեցության արժեքային գնահատումն է:

Նախատեսվող գործունեության համար տնտեսական վնասը հաշվարկվել է համաձայն ՀՀ կառավարության 25.01.2005թ. N 91- Ն որոշմամբ հաստատված կարգի՝ Յուրաքանչյուր արտանետման աղբյուրի համար տնտեսությանը հասցված վնասը գնահատվում է հետևյալ բանաձևով՝

Յուրաքանչյուր արտանետման աղբյուրի համար տնտեսությանը հասցված վնասը գնահատվում է հետևյալ բանաձևով.

$$U = \sum_{q=1}^Q \Phi_q \times \sum_{i=1}^I (\Psi_i \times \Phi_i), \text{ որտեղ՝}$$

▪ U - ազդեցությունը՝ արտահայտված Հայաստանի Հանրապետության դրամներով,

▪ $\sum_{q=1}^Q$ - աղտոտող աղբյուրի շրջապատի (ակտիվ աղտոտման գոտու) բնութագիրն արտահայտող գործակիցն է, որը համաձայն նշված կարգի 9-րդ աղյուսակի արդյունաբերական ձեռնարկությունների տարածքների համար ընդունվում է $\sum_{q=1}^Q=4$, շարժական աղբյուրների (բարձիչ, ավտոինքնաթափ և այլն) արտանետումների վնասի հաշվարկման համար $\sum_{q=1}^Q=5$:

▪ Ψ_i - i -րդ նյութի (փոշու տեսակի) համեմատական վնասակարությունն արտահայտող մեծությունն է, որի արժեքը հաշվարկվում է համաձայն մեթոդակարգի 10-րդ և 11-րդ կետերի:

▪ Φ_i - տվյալ (i –րդ) նյութի արտանետումների քանակի հետ կապված գործակից,

▪ Φ_q - փոխադրման ցուցանիշ, որը հաստատուն է և ընտրվում է էլնելով բնապահպանության գործընթացը խթանելու սկզբունքից: Մեթոդակարգի համաձայն Φ_q 1000դրամ է:

Φ_i գործակիցն իր հերթին որոշվում է ստորև ներկայացված բանաձևով՝ $\Phi_i = q$ (3

$S_{ui} - 2 U\theta_{ui}$), $S_{ui} > U\theta_{ui}$ (2), որտեղ՝

- S_{ui} - i նյութի տարեկան փաստացի արտանետումներ, տոննա:
- $U\theta_{ui}$ - i -րդ նյութի սահմանային թույլատրելի տարեկան արտանետման քանակ, տոննա
- q - գործակից, որը անշարժ աղբյուրների համար $q=1$, իսկ շարժական աղբյուրների(ավտոտրանսպորտի) համար $q=3$:

Հաշվի առնելով, որ վնասակար նյութերի արտանետումների մթնոլորտում ցրման հաշվարկները ցույց տվեցին, որ սպասվելիք գետնամերձ կոնցենտրացիաները գտնվում են թույլարտելի նորմերի սահմաններում, $\Phi_i = S_{ui}$:

Հաշվարկի ժամանակ առանձնացնել են շարժական և անշարժ աղբյուրները, ընդ որում զարկային արտանետումները ներկայացրված են անշարժ աղբյուրների շարքում:

Արգավանդի ավազակոպճազաքարային խառնուրդի հանքավայրի «Արգավանդ» տեղամասի շահագործման արդյունքում տնտեսական վնասի հաշվարկը բերված է աղյուսակ 15-ում:

Աղյուսակ 15.

Տնտեսական վնասի հաշվարկ

Արտանետվող նյութերի անվանումը	Հաշվարկի համար անհրաժեշտ ցուցանիշները			Վ	Շգ	Տնտեսական վնասը. Հազ. ՀՀ դրամ $U = \sum \Phi_i \times q_i$
	S_{ui}	q	$\Phi_i = S_{ui} \times q$			
փոշի	8.31	1	8.31	10	4	332.4
Ածխածնի օքսիդ	0.18	3	0.54	1	5	2.7
Ածխաջրածիններ	0.042	3	0.126	3.16	5	1.99
Ազոտի երկօքսիդ	0.21	3	0.63	12.5	5	39.37
Պ.Մ. /մուր/	0.021	3	0.063	41.5	5	13.0
Ծծմբային անհիդրիդ	0.02	3	0.06	16.5	5	4.95
Ընդամենը						394.41

* Ներկայացված գումարը որևէ ֆինանսական պարտավորություն չի առաջացնում

Ինչպես երևում է աղյուսակ 25-ից, հանքավայրի շահագործման հետևանքով աղտոտող նյութերի արտանետումներից տնտեսությանը հասցված տնտեսական վնասը գնահատվում է տարեկան առավելագույնը մոտ 394.41 հազ. ՀՀ դրամ:

8.2. Հողային ռեսուրսներ

Հողաշերտի վրա ազդեցությունը պայմանավորված է հանքարդյունահանման աշխատանքներով: Հանքավայրի ամբողջ մակերևույթից (4,9հա) հանվելու է շուրջ 10.0 հազմ³ հողաբուսական շերտ, որի հանման, տեղափոխման, պահպանման և օգտագործման կարգը սահմանված է ՀՀ օրենսդրությամբ (ՀՀ Կառավարության 2011թ 08.09.2011թ N-1396-Ն, 2017թ 2.11.2017թ N 1404-Ն որոշումներ):

Բացահանքի զբաղեցրած տարածքը, որը կազմում է 4.9 հա, դուրս է մնում օգտագործման շրջանակից, այդ մակերեսի համար հաշվարկվում է տնտեսական վնաս:

Հաշվարկները կատարվել են ըստ ՀՀ Կառավարության 2005 թվականի հունվարի 25-ի թիվ 92-Ն՝ «Հողային ռեսուրսների վրա տնտեսական գործունեության հետևանքով առաջացած ազդեցության գնահատման կարգը հաստատելու մասին», ինչպես նաև ՀՀ Կառավարության 2002 թվականի հուլիսի 15-ի թիվ 1101-Ն՝ «Համայնքների վարչական սահմաններում և վարչական սահմաններից դուրս գտնվող՝ հասարակական և արտադրական նշանակության օբյեկտների և գյուղատնտեսական նշանակության այլ (անօգտագործելի) հողերի համար» որոշումների:

Հողի դեգրադացիայի (հողի բերրի շերտի վնասման և ոչնչացման) դեպքում ԱՎՀԴ -ն հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով՝

$U_{\text{վՀԴ}} = U_{\text{Դ}} \times Կ_{\text{ԳԴ}} \times Գ_{\text{Բ}} \times Գ_{\text{վ}} \times Գ_{\text{ն}}$, որտեղ

- $U_{\text{վՀԴ}}$ -ն հողի դեգրադացիայի (հողի բերրի շերտի վնասման և ոչնչացման) հետևանքով խախտված (վնասված) հողամասի (տարածքի) արժեքն է,
- $U_{\text{Դ}}$ -ն հողի դեգրադացիայի (հողի բերրի շերտի վնասման և ոչնչացման) ենթարկված հողամասի (տարածքի) մակերեսն է, (4.9 հա)
- $Կ_{\text{ԳԴ}}$ -ն դեգրադացիայի ենթարկված հողամասի (տարածքի) կադաստրային գինն է, որը հաշվարկվում է կարգի 11-րդ կետում նշված կարգով (57,5 հազ. դրամ/հա),
- $Գ_{\text{Բ}}$ -ն հողամասի (տարածքի) բնապահպանական արժեքը հաշվի առնող գործակիցն է, որը հաշվարկվում է համաձայն կարգի 21-րդ կետի (1.0),
- $Գ_{\text{վ}}$ -ն հողի վնասման աստիճանը հաշվի առնող գործակիցն է, որը հաշվարկվում է համաձայն կարգի 25-րդ կետի (1),
- $Գ_{\text{ն}}$ -ն շրջակա միջավայրի վրա դեգրադացված հողերի ազդեցությունը հաշվի առնող գործակիցն է, որը հաշվարկվում է համաձայն կարգի 26-րդ կետի (1).

$U_{\text{վՀԴ}} = 4.9 \times 57.5 \times 1.0 \times 1 \times 1 = 281750$ ՀՀ դրամ

Հողային ռեսուրսներին հասցված տնտեսական վնասը կկազմի 281750 ՀՀ դրամ:

8.3. Ջրային ռեսուրսներ

Հանքավայրի շահագործման ժամանակ ջրային ռեսուրսներն օգտագործվում են փոշենստեցման, լեռնային զանգվածների խոնավացման, ինչպես նաև սպասարկող անձնակազմի խմելու, կենցաղային և հիգիենիկ նպատակներով:

Ջրային ռեսուրսների աղտոտում չի կանխատեսվում, քանի որ լեռնային աշխատանքների տեխնոլոգիայով արտահոսքեր չեն նախատեսվում, իսկ փոշենստեցման համար ջրցանը նախատեսվում է իրականացնել այնպիսի ծավալներով, որ արտահոսք չառաջանա:

Տեխնիկական ջուրը նախատեսվում է վերցնել բացահանք ներծծվող ջրերից իսկ աշխատողների խմելու և կենցաղային ջուրը Տանձուտ բնակավայրի ընդհանուր ջրամատակարարման ցանցից ջրօգտագործման թույլտվության և ջրօգտագործման պայմանագրերի շրջանակներում:

Բացահանքում ջրահեռացնող կառուցվածքներ չեն նախատեսվում:

Բացահանքի տարածք թափվող տեղումները կուտակվելու են լճակում: Տեղումների քանակից կախված տեղի է ունենալու լճակի մակարդակի

տատանումներ: Լճակի ջրերը մշտապես լինելու են շարժման մեջ, մի կողմից տեղի ունենալու գոլորշիացում մյուս կողմից՝ ջրի վերականգնում, ինչը դրական է անդրադառնալու լճի էկոհամակարգի վրա: Լճակը մշտապես մատակարարվելու է թարմ ջրով:

Աշխատողներին խմելու և կենցաղային նպատակներով ջրածախսը հաշվարկվում է հետևյալ արտահայտությամբ՝

$$W = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T$$

որտեղ՝ n - ԻՏ և գրասենյակային աշխատողների թիվն է - 2,

N - ԻՏՍ և գրասենյակային աշխատողների ջրածախսի նորման՝ - 0.009մ³,

n_1 - քանվորների թիվն է - 2,

N_1 - ջրածախսի նորման՝ - 0.025մ³/մարդ օր

T - աշխատանքային օրերի թիվն է - 260օր:

Այսպիսով, $W = (2 \times 0.009 + 2 \times 0.025) \times 260 = 17.68$ մ³/տարի, միջին օրական 0.068մ³:

Կենցաղային կեղտաջրերը՝ $0.218 \times 0.85 = 0.18$ մ³ օրական լցվում են բետոնային լցարան, որտեղից պարբերաբար տեղափոխվում են սահմանված կարգով:

Համաձայն նորմատիվների ջրի ծախսը 1մ² տարածքում փոշին նստեցնելու համար կազմում է 0.5լիտր/մ²: Փոշենստեցման մակերեսները կազմում են լցակույտի վրա 17700մ² և ավտոձանապարհների վրա 500մ², ընդամենը 18200մ²: Ընդունելով ջրի տեսակարար ծախսը 0.5լ/մ², կստանանք՝ $18200 \times 0.5 = 9100$ լիտր:

Նախատեսվում է ընդունել 1 ջրող ավտոմեքենա 6տ ջրի տարողությամբ, որը այդքան ջուրը ցնցուղում է 2 երթով, աշխատանքային հրապարակը՝ 2 անգամ:

8.4. Բուսական և կենդանական աշխարհ

Արդյունահանման աշխատանքների բացասական ազդեցությունը հանքավայրի տարածաշրջանի բուսական և կենդանական աշխարհի վրա կանխատեսվում է աննշան, քանի որ ընդհանուր առմամբ տարածաշրջանը հանդիսանում է տնտեսապես յուրացված գոտի: ՀՀ Բույսերի կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ հանքավայրի տարածքում չեն արձանագրվել: Կենդանական աշխարհի դիտարկված տեսակներն ունեն լայն տրածքում ՀՀ տարածքում և գրանցված չեն ՀՀ Կենդանիների կարմիր գրքում: Այնուամենայնիվ նախատեսվող աշխատանքների ընթացքում գործարկվող սարքավորումների աղմուկը, թրթռումները, ինչպես նաև անձնակազմը կհանդիսանան անհանգստացնող գործոններ, որոնք հնարավորինս կմեղմվեն շինարարական լավ պրակտիկայի կիրառման և ԲԿՊ- ով ամրագրված մեմագնող միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը ճանապարհներից և արտադրական տարածքներից դուրս բացառվում է:

8.5. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ

Հայցվող տարածքի սահմաններում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ որտեղ իրականացվում է վտանգված էկոհամակարգերի պահպանություն, չկան: Հանքավայրից մոտ 2.5 կմ հեռավորության վրա է գտնվում «Որդան կարմիր» պետական արգելավայրը, որը նախատեսվող գործունեության

արդյունքում որևէ բացասական ազդեցություններ չի կրելու:

8.6. Պատմամշակութային հուշարձաններ

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում որևէ ազդեցություն պատմամշակութային արժեքների վրա չի կանխատեսվում: Պատմամշակութային արժեք ներկայացնող կառույցների, շինությունների, գերեզմանների, իրերի և այլնի հայտնաբերման դեպքում պետք է դադարեցվեն բոլոր տեսակի աշխատանքներն ու տեղեկացնել պետական լիազորված մարմին: Հրավիրել համապատասխան մասնագետներ, որոնց օգնությամբ կկատարվի հայտնաբերված հուշարձանների ուսումնասիրություն, կոնսերվացում, անհրաժեշտության դեպքում՝ տեղափոխում:

8.7. Աղմուկ, թրթռումներ

Հանքավայրի տարածքում աղմուկի աղբյուր կարող են հանդիսանալ ավտոտրանսպորտային միջոցները, սակայն քանի որ դրանց ինտենսիվությունը ցածր է, կարելի է ենթադրել, որ աղմուկի մակարդակը չի գերազանցի թույլատրելի մակարդակը: Համաձայն գործող նորմատիվ փաստաթղթերի, արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերով տարածքներում աղմուկի (ձայնի) առավելագույն մակարդակը չպետք է գերազանցի 95դԲԱ, իսկ արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերում ձայնի մակարդակը չպետք է գերազանցի 80դԲԱ:

Հաշվի առնելով հանքավայրի հեռավորությունը բնակավայրերից, մեկ հերթափոխով աշխատանքային ռեժիմը՝ գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը բնակավայրի սահմաններում կգտնվի նորմայի սահմաններում (45դԲԱ):

Աղմուկի ազդեցությունը կանխելու նպատակով նախատեսվում է մշակել ժամանակացույց գիշերային աշխատանքը հանքավայրի տարածքում կանոնակարգելու նպատակով, խուսափել աղմկահարույց մեքենաների և սարքավորումների կիրառումից, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ տեղադրել խլացուցիչներ:

Հանքարդյունահանման տեխնոլոգիական գործընթացների հետ կապված հնարավոր է առաջանա նաև առաջին կարգի տրանսպորտային թրթռում (վիբրացիա), որը կապված կլինի տեղաշարժվող ինքնագնաց և կցորդային մեքենաների, տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Թրթռումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը չպետք է գերազանցի 112դԲԱ:

8.8. Սոցիալական ազդեցություններ

Արդյունահանման աշխատանքները պետք է կատարվեն ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության պահանջներին, աշխատանքների անվտանգության նորմատիվային փոստաթղթերին և այլ նորմատիվ ակտերին համապատասխան և ապահովեն բոլոր տեսակի աշխատանքների անվտանգ կատարումը: Աշխատակազմը պետք է ունենա խմելու որակյալ ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ:

Նախատեսվող գործունեության շրջանակներում հայցվող տեղամասի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը քննարկվել է համայնքի բնակիչների հետ, որոնց մանրամասները արտացոլված են համապատասխան արձանագրություններում (արձանագրությունը և

տեսաձայնագրությունը ներկայացված է սույն հաշվետվությանը կից): Քննարկվել է համայնքին սոցիալ-տնտեսական աջակցության հնարավոր ծրագրերը, ինչպես նաև արդյունահանման աշխատանքներին համայնքի բնակիչների ներգրավման հարցը: Հանքավայրի շահագործման տևողությունը՝ համաձայն նախագծի, կազմում է 20 տարի: Տեղամասի շահագործման կամ փակման արդյունքում բնակչության տարահանման խնդիրներ չեն առաջանում:

Նախատեսվում է բացահանքի աշխատանքային գործընթացում ներգրավվել մոտակա համայնքների բնակչությանը: Ըստ նախնական տվյալների նախատեսվում է հանքավայրում աշխատանքի ընդունել 8 մարդ, ինչը հնարավորություն կտա բարելավել այդ ընտանիքների սոցիալական վիճակը:

Սոցիալ-տնտեսական զարգացման ոլորտում նախատեսվող պարտավորությունների նախնական չափը կազմում է տարեկան 500 հազ. դրամ, որը համայնքի կողմից նախատեսվում է օգտագործել համայնքի տրամադրության տակ գտնվող տեխնիկաների վերանորոգման, սոցիալապես անապահով ընտանիքներին դեղորայքի տրամադրման և համայնքային այլ կարիքների համար:

Բացի այդ «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ-ն նախատեսում է պարբերաբար հանդիպել համայնքի ղեկավարության հետ՝ քննարկելու անհրաժեշտ օգնության ծրագրերը և լրացուցիչ ֆինանսական ներդրումներ կատարել համայնքի բյուջե:

8.9. Սանիտարապաշտպանիչ գոտի

Համաձայն 245-71 Արդյունաբերական ձեռնարկությունների նախագծման սանիտարական նորմերի, առանց պայթեցման աշխատանքների շինարարական նյութերի արդյունահանման ձեռնարկությունների համար սահմանված է 50մ սանիտարապաշտպանիչ գոտի: Հանքավայրի տեղամասին ամենամոտը Տանձուտ և Արևիկ բնակավայրերն են: Դրան հանքավայրից գտնվում են 1.8 կմ հեռավորությունների վրա, ինչը ավելի քան 30 անգամ գերազանցում է սահմանված սանիտարական գոտու հեռավորությանը:

Ստորև բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատման մատրիցը (աղ.16)

Աղյուսակ 16

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության գնահատման մատրիցը

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչներ	Գործողություններ	
	Մերձատար ճանապարհների վերանորոգում	Արդյունահանման աշխատանքներ
Մթնոլորտային օդ	Ցածր երկարատև	Ցածր երկարատև
հողեր	Ցածր երկարատև	Ցածր երկարատև
ջրեր	-	-
Կենդ. և բուսական աշխարհ	աննշան	աննշան
Պատմամշակութ. հուշարձաններ	-	-

9. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Նախատեսվող գործունեության համապատասխանությունը ՀՀ օրենսդրական պահանջներին և նորմերին, նախատեսվում է ապահովել բնապահպանական կառավարման պլանի (ԲԿՊ) համաձայն(աղ.17): ԲԿՊ պարունակում է նախատեսվող գործունեության բոլոր փուլերի ընթացքում կանխատեսված հնարավոր անցանկալի բացասական ազդեցությունները կանխելու և մեղմացնելու միջոցառումները, ինչպես նաև մոնիտորինգի գործողություններ՝ ստուգելու համար աշխատանքների իրականացման ընթացքի համապատասխանությունը պլանավորված մեղմացնող միջոցառումներին:

ԲԿՊ-ն իրենից ներկայացնում է շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության ու շինարարների անվտանգության վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների նկարագրությունը, որոնք հնարավոր են ծրագրի իրականացման նախագծման, շինարարության և շահագործման փուլերում և դրանք կանխող, մեղմացնող միջոցառումների ցանկը:

Հաշվի առնելով, որ հանքավայրի տարածքում բացակայում է բուսականությունը, գետային ցանցերը, շինարարական կառույցները և հուշարձանները, ապա շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հիմնականում հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

➤ Բացահանքի շահագործում

- Դիզելային շարժիչներով աշխատող լեռնատրանսպորտային սարքավորումների վրա խլացուցիչների և արտանետվող գազի հոսքի վրա գոիչների տեղադրում՝ թունավոր խառնուրդների չեզոքացման համար
- Օգտագործված յուղերի ու քսայուղերի հավաքում առանձին տարաներում՝ դրանց հետագա ուտիլիզացման կամ երկրորդական վերամշակման համար (եթե առկա է նման հնարավորություն):
- Մեքենաների տեխնիկական սպասարկման իրականացում մասնագիտացված ընկերությունների տարածքում, որտեղ առկա են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները յուղերի, քսայուղերի փոխարինման, պահպանման և պահեստավորման համար: Հանքավայրի տարածքում իրենց սպառողական հատկությունները կորցրած, բանեցված յուղերի և քսայուղերի պահեստավորում, պահպանում չի նախատեսվում:
- Կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ անթափանց տարողությունների մեջ, համաատասխան աղբահավաք ծառայություն մատուցող կազմակերպության կողմից տեղափոխում մոտակա կազմակերպված աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով:
- Փոշենստեցման նպատակով հանքավայրին մոտեցող ճանապարհի ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին:
- Փոշենստեցման նպատակով փոշեառաջացման օջախների (աշխատանքային հրապարակներ, հանքախորշեր, լցակույտեր, մոտեցնող ճանապարհներ և այլն) ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին:
- Կեղտաջրերի հավաքում բետոնապատ հորատիպ զուգարանում, որը պարբերաբար նախատեսվում է դատարկել հատուկ ծառայության ուժերով պայմանագրային հիմունքներով: Աշխատանքների ավարտից հետո դատարկված փոսը կլցվի քարերով, կծածկվի հողի շերտով:
- Խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա՝ ներքին լցակույտավորում արդյունահանման աշխատանքներին զուգահեռ և վերջնական փակում: Հանքի

փակման համար անհրաժեշտ ծախսերի նախահաշիվը կազմում է 1621.41 հազ. ՀՀ դրամ, որի մանրամասները բերված են հանքի փակման ծրագրում և ՇՄԱԳ-ի 10-րդ բաժնում: Գումարը հատկացվելու է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին՝ ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733- Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգով:

- Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ, ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան, կկազմվի հանքի փակման վերջնական ծրագիրը, որտեղ կնկարագրվեն բացահանքի, արտադրական հրապարակի լեռնատեխնիկական վերականգնման վերանայված, փաստացի վիճակին համապատասխանող աշխատանքները:

- Թափոնների կառավարման նպատակով բանեցված մեքենայական յուղերի և քսայուղերի փոխարինումը կիրականացվի մասնագիտացված ընկերություններին կողմից: Մաշված անվադողերը, կապարե կուտակիչները ևս չի նախատեսվում պահել հայցվող տեղամասի տարածքում, քանի որ ընկերության ավտոպարկի և տեխնիկական միջոցների ընթացիկ սպասարկումը կատարվելու է մասնագիտացված կազմակերպություններում:

- Պահպանության ենթակա բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում նախատեսվում է.

- 1) առանձնացնել պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով,

- 2) ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը,

- 3) տեղափոխել պահպանվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպատակավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրել համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ զենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով:

- Կենդանական և բուսական աշխարհի պահպանության նպատակով արդյունահանման աշխատանքներում ներգրավված անձանց և հարակից տարածքների բնակիչների իրազեկվածության համար շին. հրապարակում կտեղադրվեն տարածքին բնորոշ բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների նկարներով պաստառներ, որպեսզի դրանք լինեն հեշտ ճանաչելի և ապահովվի դրանց պահպանություն:

- Կենդանական և բուսական աշխարհի պահպանության նպատակով հանքավայրի շահագործման աշխատանքներում ներգրավված անձնակազմի համար կանցկացվեն ուսուցողական դասընթացներ՝ ծանոթացնելու համար տվյալ տարածաշրջանում ՀՀ կենդանիների և բույսերի կարմիր գրքերում գրանցված կենսաբազմազանության տեսակներին:

- Կենդանական և բուսական աշխարհի վերահսկման նպատակով տարեկան մեկ անգամ նախատեսված է իրականացնել մասնագիտական մշտադիտարկում: Կարմիրգրքային տեսակներ հայտնաբերելու դեպքում դադարեցնել բոլոր տեսակի աշխատանքներն ու դիմել համապատասխան կառույցներին, վերջիններիս մասնագետների հետ կազմել տեսակների պահպանման միջոցառումներ:

Միջոցառումների կազմակերպման ծախսերը կիրականացվեն ընկերության կողմից:

- Կիրականացվի աշխատակիցների հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի կանոնների վերաբերյալ՝ հիմնվելով նաև յուրաքանչյուր աշխատողի որակավորման և աշխատանքային պարտավորությունների վրա:
- Հանքավայրի տարածքի պարագծով կտեղադրվեն նախազգուշացնող նշաններ, ինչը թույլ կտա կանխել պատակահան և/կամ անվտանգության տեխնիկայի հրահանգավորում չանցած մարդկանց մուտքը հայցվող տարածք:

9.1. Շրջակա միջավայրի մշտադիտարկումների պլան

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման ընթացքում գործունեություն նախաձեռնող ընկերությունը պետք է իրականացնի շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմանն ուղղված մշտադիտարկումներ:

Հանքավայրի շահագործման ազդեցությունը կանոնակարգելու նպատակով մշակվել է մոնիթորինգի պլան, որի միջոցով հնարավոր կլինի ստանալ տեղեկատվություններ շրջակա միջավայրի տարբեր բաղադրիչների վրա եղած ազդեցությունների վերաբերյալ և ժամանակին կարգավորել՝ սահմանափակելով դրանք համապատասխան մեղմացուցիչ միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

Շրջակա միջավայրի պահպանության նպատակով մշակված մեղմացնող միջոցառումները նախատեսված են նախապատրաստական, շահագործման և ռեուլտիվացիայի փուլերի համար:

Մթնոլորտային օդի որակի գնահատման մշտադիտարկումների համար նախատեսվող սարքավորումների տեղադրման վայրերի որոշմանը մեծապես օժանդակում են եղանակային պայմանները և տոպոգրաֆիան:

Մթնոլորտային օդի որակի մշտադիտարկումները պետք է իրականացվեն բավարար հաճախականությամբ, իսկ դրանց արդյունքները ենթարկվեն ստուգման:

Ստացված արդյունքները պետք է լինեն հասանելի հանրության լայն շերտերի համար: Մոնիթորինգի արդյունքները նախատեսվում է գրանցել այդ նպատակով կազմված և հաստատված հատուկ գրանցամատյանում:

Հանքավայրի շահագործման ընթացքում «Մաքուր ավազ պլուս» ՍՊԸ-ն նախատեսում է իրականացնել շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցությունների կանխարգելմանն ու մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

- մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի՝ մասնավորապես փոշու քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ օգտակար հանածոյի արդյունահանման ընթացքում յուրաքանչյուր ամիսը մեկ անգամ,
- աղմուկի մակարդակի պարբերական չափումներ՝ յուրաքանչյուր ամիսը մեկ անգամ,
- լեռնատրանսպորտային սարքավորումների աշխատանքային վիճակի՝ մասնավորապես չեզոքացուցիչ սարքավորումների սարքին վիճակի պարբերական մշտադիտարկումներ՝ նվազագույնը տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ,
 - ՀՀ կառավարության 24.08.2007թ.-ի թիվ 1277-Ն որոշմամբ սահմանված աղտոտիչ նյութերով, մասնավորապես օգտագործված մեքենայական յուղերով ու քսայուղերով հողերի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով, հողերի աղտոտվածության մշտադիտարկումներ՝ նվազագույնը տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ, կենսաբազմազանության մշտադիտարկում՝ ըստ անհրաժեշտության, որի պարբերությունը կսահմանվի օգտակար հանածոյի արդյունահանումն իրականացվող կազմակերպության կողմից՝ հիմնվելով հայցվող

տարածքում բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների հայտնաբերումից: Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության ուսումնասիրության նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մոնիթորինգն ու դրա արդյունքների տրամադրումը լիազոր մարմնին իրականացվելու է ՀՀ կառավարության 2018 թվականի փետրվարի 22-ի N 191-Ն որոշման պահանջների համաձայն (աղ18):

Մշտադիտարկման կետերի տեղադիրքերի սխեման ներկայացված է նկ. 12-ում:

Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմացմանն ուղղված մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով նախատեսվում է տարեկան մասնահանել 150 հազ. դրամ:

Հանքի փակումից հետո նախատեսվում է մշտադիտարկումների իրականացում ևս 5 տարի ժամկետով, որի նպատակը կայանում է՝

- օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքում՝ բացահանքի կողերի դեֆորմացիաները (սողանքներ, փլուզումներ) գնահատելու և վերակուլտիվացիոն աշխատանքների արդյունքների գնահատման համար:բացահանքի հարակից տարածքում՝ ռելիեֆի հնարավոր դեֆորմացիաները գնահատելու նպատակով:

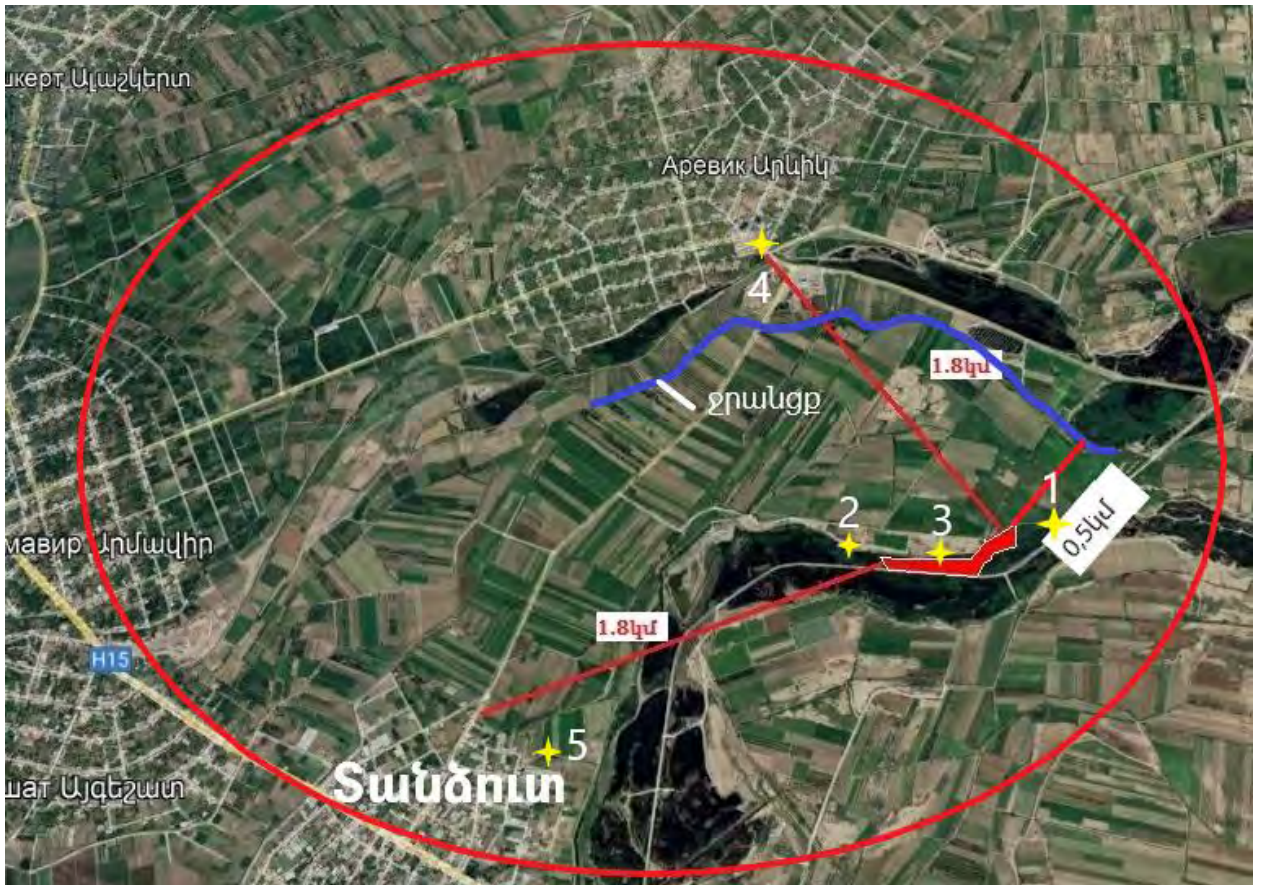
Մշտադիտարկումների պարբերականությունը նախատեսված է տարին 1 անգամ, շտադիտարկման ձևը՝ տեղագնություն:

Օգտակար հանածոյի արդյունահանված և դրան հարակից տարածքներում ևս 5 տարի մշտադիտարկումների իրականացումը հնարավորություն կընձեռնի ստեղծելու տեղեկատվական հենք փակված հանքի երկրաբանական միջավայրի, հիդրոերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական պայմանների փոփոխության վերաբերյալ:

Մշտադիտարկումների իրականացման ծրագիրը շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ ենթակա է վերանայման՝ ներկայացվող հանքի փակման վերջնական ծրագրին համապատասխան:

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ-ն արտադրական հրապարակում կնախատեսի համապատասխան հաղորդակցման համակարգ (ինֆորմացիոն և շարժակալ կապ), որով հնարավոր կլինի արտակարգ իրավիճակների դեպքում կապ հաստատել ձեռնարկության վարչական կազմի, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, փրկարար ծառայության և շտապ օգնության հետ:

Հանքավայրի շահագործման աշխատանքային նախագիծը ենթակա է տեխնիկական անվտանգության փորձաքննության, որի արդյունքում տրամադրվում է փորձաքննական եզրակացություն և անվտանգության վկայագիր, որոնցում ամրագրվում են նաև արտակարգ իրավիճակների հետ կապված խնդիրները:

Նկ.12: Մշտադիտարկումների կետերի տեղադիրքը: 1. 8424135, 4435553 (հող, օդ, ջուր), 2. 8423227, 4439119 (հող, օդ, ջուր), 3. 8423697, 4435399 (հող, օդ, ջուր), 4. 8422949, 4440824, (հող, օդ, կենդ. և բուսական աշխարհ), 5. 8421820, 4438247 (հող, օդ, կենդ. և բուսական աշխարհ): Կարմիր շրջանակի արեալում նախատեսվում է կենդանական և բուսական աշխարհի մշտադիտարկում:

10. ՀԱՆՔԻ ՓԱԿՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԸ

Արդյունահանման աշխատանքներն ավարտելուց հետո հանքավայրի տարածքում գոյանալու է մոտ 4.0մ խորության լճակ, որի մակերեսը կազմելու է 4.9 հա:

Լճակը տարբեր նպատակներով օգտագործելու համար նախատեսվում է մակաբացման ապարներով լճակի վրա կառուցել գրունտային ճանապարհներ:

Հանքավայրի ամբողջական շահագործումից գոյանալու է 23368 մ³ մակաբացման ապար: Դրանք լցակույտային տնտեսությունից ավտոինքնաթափերով կտեղափոխվեն լճակ և կկառուցվեն լճակի հանդիպակաց ափերը միմյանց կապող ճանապարհներ: Նախատեսվում է կառուցել երեք նմանատիպ ճանապարհ (տես աշխատանքային նախագծի գլխավոր հատակագիծը, հավելված Լ-6), որոնց ընդհանուր երկարությունը կլինի 270գծ.մ

Այս աշխատանքները պետք է դիտարկել որպես հանքավայրի փակում և վերակուլտիվացում, որի համար ընկերությունը նախատեսել է ներդնել ֆինանսական միջոցներ, որի հաշվարկը կներկայացվի ստորև:

10.1. Մշտադիտարկումների ծրագիր

Օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքի և դրան հարակից տարածքներում մշտադիտարկումների իրականացումը հնարավորություն կընձեռնի

ստեղծելու տեղեկատվական բազա փակված հանքի երկրաբանական միջավայրի, հիդրոերկրաբանական և ինժեներաերկրաբանական պայմանների փոփոխության վերաբերյալ:

10.2. Դիտակետերի տեղադիրքը և մշտադիտարկումների հաճախականությունը

Մշտադիտարկումների իրականացման դիտակետեր նախատեսվում է տեղադրել՝

1. Օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքում՝ բացահանքի կողերի դեֆորմացիաները (սողանքներ, փլուզումներ) գնահատելու նպատակով:

2. Օգտակար հանածոյի արդյունահանված տարածքում՝ վերակուլտիվացիոն աշխատանքների (հաղորդակցման ճանապարհների) արդյունքների գնահատման և հետագա սպասարկման համար:

3. Բացահանքի հարակից տարածքում՝ ռելիեֆի հնարավոր դեֆորմացիաները գնահատելու նպատակով:

Մշտադիտարկումների պարբերականությունը՝ տարին 1 անգամ:

Մշտադիտարկման ձևը՝ տեղագնություն:

Մշտադիտարկումների իրականացման ծրագիրը շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ ենթակա է վերանայման՝ ներկայացվող հանքի փակման վերջնական ծրագրին համապատասխան:

10.3. Մշտադիտարկումների տևողությունը

Մշտադիտարկումները իրականացվում են 5 տարի տևողությամբ՝ մինչև երկրադինամիկ, հիդրոդինամիկ և շրջակա միջավայրի հնարավոր աղտոտվածությունը բնութագրող ցուցանիշների կայունացումը:

Մշտադիտարկումների վրա տարեկան նախատեսվում է ծախսել 150.0 հազ. դրամ:

10.4. Աշխատուժի մեղմացումը

Արդյունահանման աշխատանքներին մանակցելու են 8 մարդ, որոնք ներգրավված են մոտակա համայնքներից:

Շահագործման աշխատանքների ավարտին բոլոր աշխատակիցներին կվճարվի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված դրամական փոխհատուցում:

Հանքավայրի շահագործման ավարտից 2 տարի առաջ կներկայացվի հանքի վերջնական փակման ծրագիրը:

Ընկերությունը պարտավորվում է հանքի փակումից հետո՝

- աշխատուժի սոցիալական մեղմացման նպատակով տրամադրել 1000 հազ. դրամ աշխատողների վերավորակավորման և այլ ճյուղերում աշխատանքի տեղավորելու համար:

- հանքի անմիջական ազդեցության գոտում գտնվող համայնքների սոցիալ-տնտեսական մեղմացման նպատակով նախատեսվում է ցուցաբերել մասնակցություն համայնքի ծրագրերին տրամադրելով շուրջ 1000 հազ. դրամ:

Վերոհիշյալ պարտավորությունները կվերանայվեն հանքի վերջնական փակման ծրագրում:

10.5. Ֆինանսական երաշխիքները

10.5.1. Խախտված հողատարածքների վերականգնման ծախսերի խոշորացված հաշվարկները

Ա. նյութերի ծախսի հաշվարկը

Աշխատանքի անվանումը, օգտագործվող սարքավորումը	Ծախսվող նյութի անվանումը	Նյութերի ծախսերը, Լ	Նյութերի արժեքները	
			միավորի արժեքը, դրամ	ընդհանուր արժեքը, հազ. դրամ
Մակաբացման ապարների հարթեցում (բուլդոզերով)	դիզ. վառելիք	520	550	286.0
	դիզ. յուղ	16	800	12.8
	այլ քսուքներ	12	800	9.6
Ընդամենը				308.4

Բ. Աշխատավարձի ֆոնդի հաշվարկը

Պաշտոնը կամ մասնագիտությունը	Աշխատանքի տևողությունը, ամիս	Քանակը	Ամսական աշխատավարձը, հազ. դրամ	Աշխատավարձի ֆոնդը, հազ. դրամ
Տեղամասի պետ	0.3	1	250.0	114.0
Բուլդոզերավար	0.3	1	250.0	114.0
Բեռմիչի վարորդ	0.3		250.0	114.0
Ավտոինքնաթափի վարորդ	0.3	1	400.0	182.0
Ընդամենը	0.3	2	300	524.0

Գ. Ամորտիզացիոն ծախսերի հաշվարկը

Մեխանիզի անվանումը	Քանակը հատ	Հաշվեկշռային արժեքը հազ. Դրամ	Ամորտիզացիայի %-ը	Ամորտիզացիայի տարեկան գումարը, հազ.դրամ	Ամորտիզացիայի ամսեկան գումարը, հազ. Դրամ	Ամորտիզացիայի ընդհանուր գումարը, հազ.դրամ
Բուլդոզեր	1	3 600	10	360.0	30.0	14.0
ավտոինքնաթափ	1	20.000	10	2000.0	167.0	76.0
բեռնիչ	1	10.0	10	1000	84.0	39.0
Ընդամենը						129.0

Դ. Շահագործման ծախսերի նախահաշիվ

Ծախսերի հոդվածները	նորմը%	Չափման միավորը	Գումարը հազ. դրամ
--------------------	--------	----------------	-------------------

Ելութեր	-	հազ. դրամ	308.4
Աշխատավարձ	-	հազ. դրամ	524.0
Ամորտիզացիա	-	հազ. դրամ	129.0
Ընդամենը		հազ. դրամ	961.4
Անուղղակի ծախսեր	10		96.14
Ընդամենը		հազ.դրամ	1057.54
Չնախատեսված ծախսեր	5.0	հազ.դրամ	52.87
Ընդամենը		հազ.դրամ	1110.41
Շահութահարկ	10	հազ.դրամ	111.0
Ամբողջը հազ.դրամ			1221.41
1մ ³ վերականգնման աշխատանքների համար անհրաժեշտ ծախսը	-	դրամ	53.1

Լեռնատեխնիկական ռեկուլտիվացիայից հետո լճակի հանդիպակաց ափերը միմյանց հետ հաղորդակցվելու են գրունտե ճանապարհներով, նախատեսվում է կառուցել 1420 մ² ճանապարհներ: Այսպիսով նախատեսվում է ամբողջ ռեկուլտիվացիայի համար ծախսել 1221.41 հազ. ՀՀ դրամ: Նախատեսվում է ճանապարհների տեղադրել նախազգուշացնող համակարգեր:

Հանքի փակման համար անհրաժեշտ ծախսերի նախահաշիվ

Ծախսերի հոդվածները	Չափման միավորը	Գումարը, հազ. դրամ
Բացահանքի մշակված տարածքում հաղարդակցման ճանապարհների կառուցման համար անհրաժեշտ ծախսը	հազ. դրամ	1221.41
Արտադրական հրապարակի ապամոնտաժում, տեղափոխում	հազ. դրամ	150
Բացահանքի տարածքի մոնիտորինգ	հազ. դրամ	150.0
Նախազգուշացնող, արգելափակող միջոցների տեղադրում	հազ. դրամ	100.0
Ամբողջը	հազ. դրամ	1621.41

10.6. Հանքի փակման ֆինանսական երաշխիքներ

Համաձայն ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված պահանջների, ընդերքօգտագործման իրավունքի տրամադրումից հետո, մեկ ամսվա ընթացքում՝ ընկերությունը պետք է վճարի հանքավայրի տարածքի ռեկուլտիվացիայի և մշտադիտարկումների համար հաշվարկված գումարի 15%-ը, ինչպես նաև, որպես հանքի փակման աշխատանքների ֆինանսական երաշխիք, անձեռնամխելի գումար կհատկացվի հանքի ֆիզիկական փակման, աշխատուժի մեղմացման համար՝ աշխատակիցների մեկամսյա աշխատավարձի չափով:

Ֆինանսական երաշխիքը ուժի մեջ է այնքան ժամանակ, մինչև մոնիտորինգի

արդյունքները կվկայեն, որ ֆիզիկական փակումը, շրջակա միջավայրի վերականգնումը և աշխատուժի մեղմացումը բավարար են:

Նախատեսվող աշխատանքների կատարման ժամկետները՝

1. Բացահանքի և արտադրական հրապարակի տարածքների վերականգնում – 10օր

2. Արտադրական հրապարակի ապամոնտաժում, սարքավորումների տեղափոխում – 2օր

3. Նախագուշացնող, արգելափակող միջոցների տեղադրում – 5օր

4. Բացահանքի տարածքի մոնիտորինգ – 5 տարի:

Նյութերի արժեքների և սարքավորումների շուկայական գների փոփոխության հետ զուգընթաց հանքի փակման համար անհրաժեշտ ծախսերի նախահաշիվը ենթակա է ինդեքսավորման:

*ՀՀ Արևավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանքավայրի
«Արզավանդ» արդյունահանման բնապահպանական կառավարման պլան*

Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Մեղմման միջոցառում	Մեղմման հայտանիշ	Մեղմման համար պատասխանատու
1. Աշխատանքի անվտանգություն	Վնասվածքներ և պատահարների աշխատանքների կատարման վայրում	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի աշխատողներին համազգեստով և Անհատական Պաշտպանության Միջոցներով (ԱՊՄ) ապահովում - Հանքի սարքավորումների շահագործման և ԱՊՄ օգտագործման կանոնների խիստ պահպանում - Աշխատանքի պաշտպան- 	<ul style="list-style-type: none"> - Ձևման ընթացքում հանքի աշխատողները կրում էին համազգեստ և համապատասխան ԱՊՄ - Ձևման ընթացքում սարքավորումների շահագործման և օգտագործման հրահանգների խախտումներ չեն արձանագրվել 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊԸ

		նության հրահանգների առկայություն		
2.Արդյունահանման աշխատանքներ	<p>Օդի աղտոտում փոշիով և արտանետումներով</p> <p>Ազդեցություն կենսաբազմազանության վրա</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Արդյունահանման աշխատանքներից առաջացած նյութի պահում հսկվող գոտում և ջրցանում փոշու առաջացումը նվազեցնելու համար - Փոշու առաջացման կասեցում պնևմատիկ փոքումների ընթացքում շարունակական ջրցանման/կամ փոշուց պաշտպանող էկրանի տեղադրման միջոցով - Շրջակա միջավայրը պահել մաքուր բեկորներից փոշու առաջացումը նվեցնելու նպատակով - Աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրման արգելում - Հանքի տեխնիկան և մեքենաները պահել պատշաճ տեխնիկական վիճակում՝ բացառելով ավելորդ արտանետումները - Հանքի մեքենաները չպահել ավելորդ պարապ ընթացքի մեջ - կենդանիների և թռչունների բներ հայտնաբերելիս դադարեցնել տեղնիկաների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքը և դիմել համապատասխան մասնագետներին միջոցառումներ նախատեսելու նպատակով 	<ul style="list-style-type: none"> - Չհսկվող տարածքում առանց ջրցանման բեկորներ չեն հայտնաբերվել - Ոչ մի պնևմատիկ փոքում առանց շարունակական ջրցանման և/կամ փոշուց պաշտպանող էկրանի տեղադրման - Ջնման ընթացքում շրջակա միջավայրը եղել է մաքուր բեկորներից - Ջնման ընթացքում աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի/ թափոնների բաց այրում չի հայտնաբերվել - Ջնման ընթացքում հանքի տեխնիկան և մեքենաները շահագործվել են առանց հավելյալ արտանետումների - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել 	<p>«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՄ» ՍՊԸ</p>

	աղմուկ	<ul style="list-style-type: none"> - Սահմանված աշխատանքային ժամերի պահպանում - Գեներատորների, օդի կոմպրեսորների և այլ ուժային մեխանիկական սարքավորումների շարժիչների ծածկերի փակում շահագործման ընթացքում, և սարքավորումների բնակելի տարածքներից հնարավորինս հեռու տեղադրում - Աղմկախլացուցիչների տեղադրում շարժական կայանների և սարքավորումների վրա - Սարքավորումների կանխարգելիչ վերանորոգում աղմուկը նվազեցնելու նպատակով - Ոչ անհրաժեշտ և չօգտագործվող սարքավորումների անջատում 	<ul style="list-style-type: none"> - Աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի աշխատող սարքավորում չի հայտնաբերվել - Չնման ընթացքում հանքի սարքավորումները եղել են բավարար տեխնիկական վիճակում - Չնման ընթացքում միացված չօգտագործվող սարքավորումներ չեն հայտնաբերվել - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն
3. Հանքանյութի տեղափոխում հանքի տեխնիկայի տեղաշարժ	<ul style="list-style-type: none"> - Աղտոտում մեքենաների, մեխանիզմների ոչ պատշաճ տեխնիկական վիճակի Աղմուկի և փոշու պատճառով տեղի բնակչությանը պատճառած անհարմարություն 	<ul style="list-style-type: none"> - Մեքենաների և սարքավորումների պատշաճ տեխնիկական վիճակի ապահովում - Փոխադրման հաստատված ժամերի և երթուղիների պահպանում 	<ul style="list-style-type: none"> - Չնման ընթացքում մեքենաները և տեխնիկական եղել են պատշաճ տեխնիկական վիճակում - Չնման ընթացքում չծածկված բեռներ չեն հայտնաբերվել - Աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի աշխատանք չի իրականացվում, որը կարող է խանգարել մոտակայքի բնակչությանը - Մոտակայքի բնակիչներից 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն

			բողոքներ չեն եղել	
4. Հանքի տեխնիկայի շահագործում	<ul style="list-style-type: none"> - Շրջակա միջավայրի աղտոտում արտանետումներով և արտահոսքերով - Մոտակայքի բնակչությանը պատճառած անհարմարություն 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի սարքավորումների պատշաճ տեխնիկական վիճակի ապահովում - Ոչ մի հավելյալ արտանետում - Վառելիքի և քսայուղերի ոչ մի արտահոսք - Աշխատանքային ժամերի պահպանում 	<ul style="list-style-type: none"> - Ջննման ընթացքում մեքենաները և տեխնիկական եղել են պատշաճ տեխնիկական վիճակում - Հաստատված աշխատանքային ժամերից հետո ոչ մի շահագործվող ծանր տեխնիկա կամ մեքենա չի հայտնաբերվել - Մոտակայքի բնակիչներից բողոքներ չեն եղել 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն
5. Արդյունահանման սարքավորումների սպասարկում	<ul style="list-style-type: none"> - Սարքավորումների շահագործման հետևանքով մակերևութային և ստորգետնյա ջրերի և հողի աղտոտում նավթամթերքներով - Վնաս հրդեհի դեպքում 	<ul style="list-style-type: none"> - Մեքենաների և տեխնիկայի լվացում բնական հոսքերից առավելագույն հեռավորության վրա - Հանքի տեխնիկայի յուղում և լցավորում նախապես որոշված լցավորման կայաններում/ սպասարկման կետերում 	<ul style="list-style-type: none"> - Մեքենաների լվացման արդյունքում ոչ մի ուղղակի արտահոսք դեպի ջրային ավազաններ - Հանքի տարածքի սահմաններում կամ մոտակայքում հողի վրա վառելիքի կամ քսայուղերի հետքեր չեն հայտնաբերվել - Հրդեհի մարման հիմնական միջոցների առկայություն հանքի տարածքում 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն
6. Անվտանգ թափոնների գոյացում	<ul style="list-style-type: none"> - Պատահարներ հանքի տարածքում ապարների բեկորների ցրված մասնիկների պատճառով - Հանքի տարածքի և շրջապատի գեղագիտական տեսքի վատացում 	<ul style="list-style-type: none"> - Դատարկ ապարների պահեստավորում հատուկ հատկացված վայրերում - Դատարկ ապարների լցակայանների պարբերական ջրցանում փոշու գոյացումը նվազացնելու նպատակով 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի տարածքում դատարկ ապարները կուտակված են հատկացված վայրերում - Հանքի տարածքում փոշու արտանետումների բացակայություն 	«ԱՐԱՄ-ՇԻՆ2007» ՍՊԸ տնօրեն
7. Հեղուկ թափոնների գոյացում	<ul style="list-style-type: none"> - Աշխատանքների կատարման վայրում սանիտարահիգիենիկ պայմանների վատացում 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի տարածքում զուգարանների տեղակայում և պահպանում սանիտարական նորմերին համապատասխան 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի տարածքում պատշաճ սանիտարական պայմաններում գտնվող զուգարանների առկայություն 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն
8. Բանեցված յուղերի հեռացումից գոյացող թափոններ	<ul style="list-style-type: none"> - Արդյունահանման աշխատանքների կատարման վայրի և շրջապատի գեղա- 	<ul style="list-style-type: none"> - Յուղերի անվտանգ փոխադրում պահեստային տարածք 	<ul style="list-style-type: none"> - Փոխարինված յուղերը պատշաճ կերպով պահեստավորված են 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն

	գիտական տեսքի վատթարացում	<ul style="list-style-type: none"> - Յուղերի անվտանգ պահեստավորում - Յուղերի հեռացում լիցենզավորված կազմակերպության կողմից 	<ul style="list-style-type: none"> - Փոխարինված յուղերը հեռացված են լիցենզավորված կազմակերպության կողմից 	
9. Երթևեկության և հետիոտների անվտանգություն	Ուղղակի և անուղղակի վտանգներ երթևեկությանը և հետիոտներին հանքի շահագործման աշխատանքների ժամանակ	<ul style="list-style-type: none"> - Նախագգուշացնող նշաններ, արգելքներ և երթևեկության ուղղության փոփոխում - Երթևեկության կառավարման համակարգ և անձնակազմի ուսուցում, հատկապես հանքի մուտքի մոտ և մոտակա ինտենսիվ երթևեկության կառավարման համար: Անվտանգ անցումների ապահովում հետիոտների համար այն վայրերում, որտեղ անցնում են հանքը սպասարկող մեքենաները - Աշխատանքային ժամերի հարմարեցում տեղի երթևեկության պայմաններին, օրինակ՝ խուսափում խոշոր փոխադրումներից ինտենսիվ երթևեկության ժամերին, - Տարածքում երթևեկության ակտիվ կառավարում պատրաստված և տեսանելի արտահագուստով անձնակազմի կողմից, եթե դա պահանջվում է մարդկանց անվտանգ ու հարմարավետ տեղաշարժի համար 	<ul style="list-style-type: none"> - Հանքի ապահով տարածք - Աշխատանքների հատակ տեսանելի տարածք, հանրության զգուշացում հնարավոր վտանգների վերաբերյալ - Կարգավորված երթևեկություն 	«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն

<p>10. Վտանգավոր թափոնների (յուղոտ լաթեր, յուղով աղտոտված ավազ) առաջացում</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Անձնակազմի ռոդըությանը սպառնացող վտանգ - Հանքի տարածքի և շրջապատի հողերի, մակերևույթային և ստորգետնյա ջրերի աղտոտում 	<ul style="list-style-type: none"> - Վտանգավոր թափոնների առանձնացում ենթակայանում առաջացած այլ տեսակի թափոններից - Պատշաճ կերպով փակվող և պահպանվող պահեստային տարածքի առկայություն վտանգավոր նյութերի համար - Համաձայնություն լիցենզավորված կազմակերպությունների հետ ազգային օրենսդրությանը և լավագույն ազգային պրակտիկային համապատասխան վտանգավոր թափոնները տարածքից դուրս բերելու և վերամշակելու / հեռացնելու վերաբերյալ 	<p>Պատշաճ սանիտարական պայմաններ հանքում և դրա շուրջ</p>	<p>«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ տնօրեն</p>
---	---	--	---	--

Մշտադիտարկումների պլանի կառուցվածքն ու բովանդակությունը

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկումների տեսակը	Նվազագույն հաճախականությունը
Մակերևութային ջրեր	շահագործական փորվածքների արտահոսքեր, հիդրոտեխնիկական կառույցների արտահոսքեր, ջրերի հեռացման համակարգեր, կենսացաղային արտահոսքեր	ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N 75-Ն որոշմամբ սահմանված նորմեր	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, հոսքի ուսումնասիրություն	շաբաթական մեկ անգամ
Ստորերկրյա ջրեր	հանքավայրի շրջակայքում առկա բնական աղբյուրների էլքեր, ստորգետնյա ջրերի հորիզոնների դիտակետեր	- ջրերի քիմիական կազմ, - մակարդակ	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն	ամսական մեկ անգամ
Մթնոլորտային օդ	բացահանքի տարածք, ճանապարհներ, արտադրական հրապարակ, ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտի տարածք, ազդակիր համայնքներ, ըստ քամիների վարդերի գերակշռող ուղղությունների արտանետումների աղբյուրից 5 կմ հեռավորություն	- հանքափոշի, այդ թվում՝ ծանր մետաղներ և կախյալ մասնիկներ (PM10 և PM2.5), ածխածնի օքսիդ, ածխաջրածիններ, ազոտի օքսիդներ, մուր, ծծմբային անհիդրիդ, բենզ (ա)պիրեն, մանգանի օքսիդներ, ֆտորիդներ, երկաթի օքսիդներ, ֆտորաջրածին	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ
Հողային ծածկույթ	շահագործական փորվածքներ, արտադրական հրապարակ, ընդերքօգտագործման թափոնների օբյեկտի տարածք, վերամշակող գործարանների, արտադրամասերի շրջակայք	- հողերի քիմիական կազմը (pH, կատիոնափոխանակման հատկությունները, էլեկտրահաղորդականության հատկանիշներ, մետաղների պարունակությունը՝ Fe, Ba, Mn, Zn, Sr, B, Cu, Mo, Cr, Co, Hg, As, Pb, Ni, V, Sb, Se), - հողերի կազմաբանությունը կավի պարունակությունը, բաշխումն ըստ մասնիկների չափերի, ջրակլանումը, ծակոտկենությունը, - հումուսի պարունակությունը, - հողերում նավթամթերքների պարունակությունը	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	- տարեկան մեկ անգամ - ամսական մեկ անգամ
Վայրի բնություն, կենսամիջավայր, կարմիր գրքում ընդգրկված, էնդեմիկ տեսակներ	ընդերքօգտագործման տարածքին հարակից շրջան	տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և սպրեյավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն	հաշվառում, նկարագրություն, քարտեզագրում	տարեկան մեկ անգամ

11. ԱՆՎՏԱՆԳՈՒ ԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒ ՄՆԵՐԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒ Մ

11.1. Հակավթարային միջոցառումներ

Բացահանքում բոլոր աշխատանքներն իրականացվելու են հաշվի առնելով «Բաց եղանակով օգտակար հանածոների հանքավայրի մշակման անվտանգության միասնական կանոններ»-ի պահանջները: Վթարներից խուսափելու համար անհրաժեշտ հիմնական պայմանները բերված են ստորև.

- մուտքը բացահանքի տարածք իրականացվում է ձեռնարկության ղեկավարության կողմից տրված անցագրերով;

- բացահանքի շինությունների վրա, մարդկանց կուտակման վայրերում և շարժման երթուղիներում պետք է փակցվեն տեխնիկական անվտանգությանը վերաբերող ցուցադրական միջոցներ: Դրանք են համապատասխան տեղեկատվական ցուցանակները, նշանները, վահանակները, թույլատրող և արգելող նախագուշակական ազդագրերը, որոնց նշանակությանը պետք է ծանոթ լինեն բացահանքի բոլոր աշխատողները;

- լեռնատրանսպորտային սարքավորումները պետք է տեղադրվեն մշակված տարածքների և նստվածքների վերին եզրից ավելի քան 3-4մ հեռավորության վրա, փլուզման գոտու սահմաններից դուրս և որմնակապվեն;

- հրդեհամարման համար ջրի տարողություններում անհրաժեշտ է պահել նվազագույնը 100մ³ ծավալով մշտական ջրի պաշար,

- փոխաբեռնման կետերը, որոնցում որպես միջանկյալ օղակ օգտագործվում են եքսկավատորներ, պետք է բավարարեն հետևյալ պահանջներին.

- հանքազանգվածաշերտի բարձրությունը պետք է սահմանվի՝ ելնելով հանքազանգվածի ֆիզիկամեխանիկական հատկություններից, բայց ոչ ավելի էքսկավատորի շերտիման բարձրությունից.

- լցակույտի յուրաքանչյուր սեկտորի լցման ժամանակ հանքազանգվածաշերտի թեքման անկյունը պետք է համապատասխանի պահեստավորվող հանքազանգվածի բնական թեքման անկյանը;

- աշխատանքները պետք է կատարվեն համաձայն բացահանքի ղեկավարության կողմից հաստատված աշխատանքների կատարման տեղեկատվական թերթիկի, իսկ տեղանքը նախատեսվում է կահավորել հատուկ նշաններով և ցուցատախտակներով;

կատարման ընդունված սխեմայից և շրջադարձի շառավղից՝ հաշվի առնելով բեռնաթափմանը կանգնած և սպասող տրանսպորտային միջոցի անհրաժեշտ անվտանգ հեռավորությունը, որը պետք է լինի 5 մ-ից ոչ պակաս,

- բեռնաթափման հրապարակում աշխատող ինքնաթափ մեքենաների և բուլդոզերների աշխատանքային գոտում կողմնակի մարդկանց գտնվելը կամ որևէ այլ աշխատանք կատարելն արգելվում է: Նրանք պետք է գտնվեն աշխատող մեխանիզմից 5 մ-ից ոչ պակաս հեռավորության վրա:

11.2. Արտակարգ իրավիճակների կառավարում

Արտակարգ իրավիճակների պատրաստ լինելու համար հանքավայրի տարածքում նախատեսվում են շարժական կապի միջոցներ, առաջին բուժօգնության միջոցներ, անվտանգության կանոնների վերաբերյալ անձնակազմի գիտելիքների ստուգում:

Հանքավայրի տարածքում արտակարգ իրավիճակները կարող են պայմանավորված լինեն հետևյալ գործոններով. էրկրաշարժ, հաշվի առնելով, որ

հանքավայրը գտնվում է սեյսմիկ ակտիվ գոտում, հրդեհներ՝ կապված մարդածին գործոնների հետ:

Աշխատակիցների կարողությունների և գիտելիքների զարգացման նպատակով, անվտանգության տեխնիկայի կանոնների վերաբերյալ հրահանգավորում իրականացնելու ժամանակ նախատեսվում է առանձին ներկայացնել նաև երկրաշարժերի ժամանակ աշխատակիցների պահվածքի կանոնները, գործողությունների հաջորդականությունը, տարհանման գործողությունների մանրամասները:

Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները պետք է տեղեկացված լինեն տեխնոլոգիական գործընթացներում օգտագործվող նյութերի հրդեհավտանգության վերաբերյալ: Նախատեսվում է նշանակել հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվել հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Հանքավայրի հատուկ հատկացված վայրում տեղադրվելու են հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավազով արկղեր, բահեր՝ Աշխատանքները սպասարկող կենցաղային նշանակության տարածքում նախատեսվում են առաջին օգնության դեղորայքային փաթեթներ:

Բացահանքի տարածքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի կյոյլատրվեն անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- կօգտագործվեն մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- կանցկացվեն պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,

Անբարենսպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամի անհողմություն, անոմալ բարձր շոգ կամ ցուրտ եղանակ, թանձր մառախուխ, ամպրոպ) իհայտ գալու դեպքում ըստ իրավիճակի, կիրառվում են հետևյալ միջոցառումները.

- ջրցանի քանակի և հաճախականության ավելացում,
- աշխատանքի տևողության կրճատում,
- կրճատվում է միաժամանակ աշխատող մեքենաների և մեխանիզմների քանակության կրճատում,
- է փոշեգոյացման հետ կապված աշխատանքների ծավալների նվազեցում,
- բեռնատար մեքենաները կահավորվ հատուկ հակամառախուղային լույսերով,
- աշխատակիցների պատսպարում արտադրական հրապարակում տեղադրված:

Հորդառատ անձրևների պատճառով առաջացած հեղեղումներ ժամանակ դադարեցվում են տեխնիկայի և մարդկանց մուտքն ու տեղաշարժը հանքավայրի սահմաններում: Հանքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- օգտագործվում են մեքենա-մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- անցկացվում են պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,
- աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները: Ոչ ուշ քան երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ պատք է անցկացնել հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով:

12. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄ

Հանքավայրում իրականացվելիք արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի քննարկումն իրականացվել է 2023թ. հունիսի 14-ին Մեծամոր համայնքի Տանձուտ բնակավայրի վարչական ղեկավարի նստավայրում:

Քննարկմանը մասնակցել են Արմավիրի մարզպետարանի ներկայացուցիչները, Տանձուտ բնակավայրի վարչական ղեկավարը, համայնքի բնակիչները, շահառու ընկերության տնօրենն ու կապալառու ընկերության ներկայացուցիչները: Նիստի արձանագրությունն ու ներկաների ցուցակը **ներկայացված է** հավելած 2-ում:

Հանրային քննարկման նպատակն էր շահագրքիո կողմերին տեղեկացնել նախատեսվող գործունեության և այդ գործունեության հետևանքով շրջակա միջավայրին և մարդու առողջությանը կանխատեսվող ազդեցությունների վերաբերյալ:

Հանրային քննարկումը կազմակերպվել է հանրային քննարկումների և ծանուցումների իրականացման կարգի համաձայն, ըստ որի հանդիպումներից նվազագույնը 7 օր առաջ կայանալիք հանդիպման վերաբերյալ հանրության հասանելի ճանապարհով հայտարարություն է տարածվել առավոտ օրաթերթում:

Հանրային քննարկման մասին հայտարարությունը, մասնակիցների ցանկը, նիստի արձանագրությունը և նիստի տեսագրությունը պատշաճ կերպով փաստաթղթավորվել են և նախնական գնահատման հայտի հետ միասին ներկայացվում են ՀՀ Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարություն:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶԻ ՄԵԾԱՍՈՐ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՆՁՆԱԳԻՐ, Մեծոմր, 2022թ:
2. Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի պաշտոնական կայք, www.armmonitoring.am
3. Почвы Армянской ССР. Ред./ Р.А. Эдилян, Г.П. Петросян, Н.Н. Розов. Ереван: “Айастан”, 1976 г.
4. Շինարարական Կլիմայաբանություն 2011: ՀՀՇՆ II 7.01-2011ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրաման:
5. “Растительность Армянской ССР”. Магакьян А.К.
6. “Флора, растительность и растительные ресурсы Армении”, Институт ботаники НАН РА Армянское ботаническое общество. Ереван.
7. “Дикорастущие съедобные растения Армении”. А.П. Тер-Восканян, Ученые записки Ереванского государственного института.
8. Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР1984, Москва.
9. ՀՀ կառավարության որոշում N160-Ն, 2 փետրվար, 2016թ: Բնակավայրերում մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների (կոնցենտրացիաների-ՍԹԿ) նորմատիվները հաստատելու մասին:
10. ՀՀ Կառավարության որոշում N 1325-Ն «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին», 19 նոյեմբերի 2014 թ.:

ՏԵՔՍՏԱՅԻՆ ՀԱՎԵԼՎԱԾ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ ԴՈԱԿ

REPUBLIC OF ARMENIA
NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY
AND ETHNOGRAPHY SONP

РЕСПУБЛИКА АРМЕНИЯ
НАЦИОНАЛЬНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК
ИНСТИТУТ АРХЕОЛОГИИ
И ЭТНОГРАФИИ ГНКО

16. 08. 2023 թ.

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՂԱՅՈՒՄ» ՍՊԸ
տնօրեն Գ. Առուստամյանին

Հարգելի պարոն Առուստամյան

Ի պատասխան Ձեր գրության տեղեկացում ենք, որ ՀՀ Արմավիրի մարզի Տանձուտ բնակավայրի վարչական սահմաններում գտնվող ավազակոպճագլաքարային խառնուրդի հանքավայրի «Արգավանդ» տեղամասի տարածքում ինստիտուտի աշխատակից Հ. Բաղայանի կողմից կատարվել է տեղագնում, որի արդյունքում պատմամշակութային հուշարձաններ չեն արձանագրվել: Տարածքը գտրվ է պատմամշակութային միավորներից, ծրագրի իրականացումը հնագիտական և պատմամշակութային առումով ռիսկեր և խոչընդոտներ չունի:

Արսեն Բոբոկյան
Ինստիտուտի տնօրեն

Երևան 0025, Չարենցի վանդ. 15, հեռ. / ֆաքս (37410) 55-68-96
Erevan 0025, yz. Charents 15, tel. / fax (37410) 55-68-96
Yerevan 0025, Charents str. 15, tel. / fax (37410) 55-68-96
E-mail: armen.bobokhyan@sci.am, abobokhyan@usa.am

ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր համայնքի Տանձուտ բնակավայրում
14.06.2023թ. տեղի ունեցած հանրային քննարկման

ՕՐԱԿԱՐԳ – «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ռնկերության կողմից ներկայացված ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանրավայրի Արգավանդ տեղամասում օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի հանրային քննարկում (նախնական փուլ, առաջին քննարկում):

ՆԵՐԿԱ ԷԻՆ – Տանձուտ բնակավայրի վարչական ղեկավար Մ.Պետրոսյանը, ՀՀ Արմավիրի մարզի գյուղատնտեսության և բնապահպանության վարչության բնապահպանության բաժնի պետ Գ.Մևիթյանը, Մեծամոր համայնքի գյուղատնտեսության և բնապահպանության բաժնի առաջատար մասնագետ Վ.Ղազարյանը, «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ռնկերության կողմից լիազորված անձիք, նախագծային փաթեթի հեղինակ և կատարող «Էլ ԷՆ ԴԻ» ՍՊ Ռնկերության տնօրեն Ա.Անտոնյանը, ընկերության ներկայացուցիչ Շ.Խաչատրյանն ու բնակիչները: Ներկաների ցուցակը կցված է:

ԵԼՈՒՅԹ ՈՒՆԵՅԱՆ – Բացման խոսքով հանդես եկավ Տանձուտ բնակավայրի վարչական ղեկավար Մ.Պետրոսյանը: Նա ողջունեց ներկաներին և ներկայացրեց հանդիպման նպատակը, որից հետո խոսքը փոխանցեց նախագծող «Էլ ԷՆ ԴԻ» ՍՊ Ռնկերության ներկայացուցիչ Շ.Խաչատրյանին:

Շ.Խաչատրյան – Բարև ձեզ հարգելի ներկաներ, ևս Շահեն Խաչատրյանն ևս, «Էլ ԷՆ ԴԻ» ՍՊ ընկերության ներկայացուցիչը, նախագծի կատարողներից մեկը:

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ռնկերությունը ցանկանում է Տանձուտ բնակավայրի վարչական սահմաններում գտնվող ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանրավայրի Արգավանդ տեղամասում իրականացնել ավազի արդյունահանման աշխատանքներ: «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն, անհրաժեշտ է գնահատել գործունեության ազդեցությունը շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա: Այս քննարկումից հետո ընկերությունը կկազմի գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը և կներկայացնի փորձաքննության: Փորձաքննություններն իրականացվում են երկու փուլով՝ նախնական և հիմնական: Յուրաքանչյուր փուլի համար նախատեսված է երկու հանրային քննարկում: Այսօր մենք անց ենք կացնում առաջին հանրային քննարկումը: Նախնական գնահատման հայտի մեկ օրինակը մենք կտրամադրենք ձեզ:

Հիմա ներկայացնեմ հանրավայրում իրականացվելիք աշխատանքների մեթոդիկան և ծավալները:

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանրավայրի պաշարները հաստատվել են 1977թ.-ին և կազմում են մոտ 12մլն մ³: Հանրավայրի տարրեր տեղամասեր շահագործվել և շահագործվում են տարրեր կազմակերպությունների կողմից: Հանրավայրի Արգավանդ տեղամասում ավազի արդյունահանման աշխատանքներ է ցանկանում իրականացնել «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ռնկերությունը:

Արգավանդ տեղամասում ավազի հաստատված պաշարների քանակը կազմում է մոտ 212 հազ մ³, որը նախատեսվում է արդյունահանել 20 տարիների ընթացքում, այսինքն նախատեսվում է տարեկան արդյունահանել մոտ 10 հազ.մ³ ավազ: Արդյունահանման աշխատանքներն իրականացվելու են բաց եղանակով: Հայցվող տեղամասի մակերեսը կազմում է մոտ 5 հ

Ես ներկայացրեցի ընկերության գործունեության ծրագիրը, եթե հարցեր լինեն ավելի մանրամասն տեղեկություն կհաղորդեմ:

Մ.Պետրոսյան – խնդրեմ, հարցեր:

Հարցեր տալու իրավունք խնդրեց ՀՀ Արմավիրի մարզի գյուղատնտեսության և բանապահպանության վարչության բնապահպանության բաժնի պետ Գ.Մելիքյանը:

Գ.Մելիքյան - Խոսքը, ո՞ր հողերի մասին է,

Մ.Պետրոսյանը քարտեզի վրա ցույց տվեց հողերի տեղը և կարգաց ծածկագրերը:

Գ.Մելիքյան – Դուք ճշտել ե՞ք հանքավայրի կոորդինատները, հնարավոր է վաղը մյուս օրը գնաք ընկնեք ուրիշի հողերի մեջ: Ինչքանո՞վ են ձեր ունեցած կոորդինատները համապատասխանում իրականությանը:

Այս հանգամանքը հաստատեց նաև Մ.Պետրոսյանը:

Շ.Խաչատրյան - հարցադրումը շատ ճիշտ է: Այս խնդիրը շատ հանքավայրերում առկա է: Շատ կազմակերպություններ՝ ովքեր ունեն ընդերքօգտագործման իրավունք, արդյունահանման աշխատանքներ են իրականացնում բոլորովին այլ վայրերում, բնդերքօգտագործման թույլտվությամբ տրամադրված տարածքը չի համընկնում հանքավայրերի փաստացի տեղադիրքի հետ: Հանքավայրի իրական կոորդինատները մենք ստացել ենք դաշտային տեղագնման արդյունքում և համեմաներ երկրաբանական ֆոնդային տվյալների հետ: Նման խնդիր մեզ մոտ չկա:

«Ի՛յ Ի՛ն ԴԻ» ՄՊ ընկերության տնօրեն Ա.Անտոնյանը նշեց, որ այդ հողակտորն ունի վկայական, որի կոորդինատները նույնպես ստուգվել են:

Գ.Մելիքյան - Ես ձեր համար եմ ասում, հանկարծ վաղը, մյուս օրը՝ խնդիրներ չունենաք: Իսկ դուք գիտե՞ք, որ հողը գյուղատնտեսական նշանակության է, ո՞նց եք անելու:

Շ.Խաչատրյան – այո՛ գիտենք: Հողի գործառնական նշանակությունը պետք է փոխվի: Այդ գործընթացը կսկսենք այն ժամանակ, երբ ընկերությունը ստանա ընդերքօգտագործման իրավունք: Առանց դրա հանքավայրում արդյունահանման աշխատանքներն արգելված են: Հողի գործառնական նշանակությունը փոխելուց հետո պետք է ընկերությունը համայնքի հետ կնքի հողօգտագործման պայմանագիր:

Գ.Մելիքյան – այո՛ դա այդպես է: Իսկ ի՞նչ կասակք սոցիալ - տնտեսական ոլորտում ձեր մասնակցության մասին:

Շ.Խաչատրյան - սա ամենակարևոր մասն է բոլոր ծրագրերի, քանի որ համայնքները պետք է օգտվեն հանքավայրերի շահագործումից: Սա նույնպես օրենքով կարգավորվող դրույթ է, քանի որ ընդերքօգտագործման իրավուքի պայմանագրով հստակ ամրագրվում են սոցիալ - տնտեսական ոլորտում ընկերությունների մասնակցության չափն ու ժամանակացույցը: Դրան կոնկրետ կանրադառնանք հետագա հանդիպումների ժամանակ: Մեկ բան հստակ կարող եմ ասել, որ աշխատողները ընտրվելու են տեղացիներից:

Մ.Պետրոսյանը – խնդրեմ, էլի հարցեր, չկա՞ն հարցեր: Երևի ամփոփենք: Մենք տալիս ենք մեր նախնական համաձայնությունը պայմանով, որ համայնքը այդ ծրագրից կարողանա որոշ չափով օգտվել:

Շ.Խաչատրյան – այդ մասին կպայմանավորվենք: Ուզում եմ նշել մի շատ կարևոր հանգամանք, դա այն է, որ շուտով կառավարությունը որոշում կնդունի արդյունահանվող հանքաքարի դիմաց վճարվող գումարներից որոշ մասնաբաժին հատկացնել համայնքներին: Կարծում եմ սա շատ կարևոր որոշում կլինի համայնքների զարգացման համար:

Ելույթներից հետո «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» և «Էլ ԷՆ ԴԻ» ՍՊ Ընկերությունների ներկայացուցիչները շնորհակալություն հայտնեցին ներկաներին և Տանձուտ բնակավայրի վարչական ղեկավարին քննարկումները բարձ մակարդակով կազմակերպելու համար:

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն – հավանություն տալ «ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊ Ընկերության կողմից ներկայացված ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանքավայրի Արզավանդ տեղամասում օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների ծրագրին, պայմանով, որ բոլոր գործողությունները կիրականացվեն ՀՀ օրենսդրության պահանջների պահպանմամբ:

ՏԱՆԶՈՒՏ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ՂԵԿԱՎԱՐ

Մ.ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ
ՏՆՕՐԵՆ

Վ.ԱՌՈՒՍԱՄՅԱՆ

ԱՐԶԱՆԱԳՐԵՑ

1. Խաղաարքյան Շահեն *Շահեն* 095300097
2. Անյոնյան Նրսիս *Ն. Այոն* 098146767
3. Խաղաարքյան Վրայր *Վրայր* 098432032
4. Խաղաարքյան Համր *Համր* 055-40-00-4
5. Խաղաարքյան Համր ՎԵԼՏ Կոնստր. ՍՊԸ ԿԷ. ԿԸ. ԿԸ. 2A-088-74-74-8
6. Խաղաարքյան Համր Կոնստր. ՍՊԸ ԿԷ. ԿԸ. ԿԸ. 055-56-56-36
7. Խաղաարքյան Համր *Համր*
8. Խաղաարքյան Վրայր *Վրայր* Բնակարգ *Վրայր*
9. Խաղաարքյան Վրայր 077-66-34-99 *Վրայր*
10. Խաղաարքյան Անյոն 098-404-354. *Անյոն*
11. Խաղաարքյան Խաղաարքյան 099 60 69 00 *Խաղաարքյան*

ՕՏՇԵՏ

Расчёт загрязнения атмосферы унифицированной программы расчёта загрязнения атмосферы УПРЗА «ЭКО центр»

«ՄԱՔՈՒՐ ԱՎԱԶ ՊԼՅՈՒՍ» ՍՊԸ

ՀՀ Արմավիրի մարզի Հոկտեմբերյանի խմբի ԱԿԳԽ հանրապարտի Արգավանի տեղամաս

Расчёт загрязнения атмосферы выполнен в соответствии с ОНД-86 «Методика расчета концентраций в атмосферном воздухе вредных веществ, содержащихся в выбросах предприятий», с использованием унифицированной программы расчёта загрязнения атмосферы УПРЗА «ЭКО центр».

1.1 Исходные данные для проведения расчета загрязнения атмосферы

порог целесообразности по вкладу источников выброса: **0,05**;

расчетный год **2023**.

Метеорологические характеристики и коэффициенты:

коэффициент, зависящий от температурной стратификации атмосферы: **200**;

средняя температура наружного воздуха, °С: **32**;

коэффициент рельефа: **1**.

Параметры перебора ветров:

направление, метео °: **0 - 360** (шаг 1);

скорость, м/с: **0,5 - 24** (шаг 0,1).

Основная система координат - правая с ориентацией оси ОУ на Север.

Количество загрязняющих веществ в расчете - 6 (в том числе твердых - 2; жидких и газообразных - 4), групп суммации - 2. Перечень и коды веществ и групп суммации, участвующих в расчёте загрязнения атмосферы, с указанием класса опасности и предельно-допустимой концентрации (ПДК) либо ориентировочного безопасного уровня воздействия (ОБУВ), приведен в таблице 1.1.1.

Таблица № 1.1.1 - Перечень загрязняющих веществ и групп суммации

Загрязняющее вещество		Класс опасности	Предельно-допустимая концентрация, мг/м ³			
код	наименование		максимально-разовая	средне-суточная	ОБУВ	используется в расчете
1	2	3	4	5	6	7
301	Азота диоксид	3	0,2	0,04	-	0,2
330	Сера диоксид	3	0,5	0,05	-	0,5
337	Углерод оксид	4	5	3	-	5
2754	Алканы C12-19	4	1	-	-	1
2902	Взвешенные вещества	3	0,5	0,15	-	0,5
2908	Пыль неорганическая: SiO ₂ 20-70%	3	0,3	0,1	-	0,3
6204	Азота диоксид, серы диоксид					1,6

Примечание – Для групп суммации в графах 4-6 ПДК не указывается, а графе 7 приведен коэффициент комбинированного действия.

Сведения о типе и координатах точек, в которых выполнялся расчет загрязнения атмосферы, приведены в таблице 1.1.2.

Таблица № 1.1.2 - Параметры расчетных точек

Наименование	Координаты			Тип точки
	X	Y	высота, м	
1	2	3	4	5
Расчетная площадка 1(СК Основная СК)				
1	86,56	153,47	2	Точка в промзоне
2	480,13	69,42	2	Точка в промзоне
3	469,78	-22,68	2	Точка в промзоне
4	59,42	50,58	2	Точка в промзоне
5	316,44	384,62	2	Точка на границе ОСЗЗ
6	579,01	48,7	2	Точка на границе ОСЗЗ
7	395,74	-257,07	2	Точка на границе ОСЗЗ
8	-99,48	-51,94	2	Точка на границе ОСЗЗ

Сведения о координатах расчетных площадок, шаге расчетной сетки, каждый узел которой образует расчетную точку, приведены в таблице 1.1.3.

Таблица № 1.1.3 - Параметры расчетных площадок

Наименование	Координаты срединной линии				Ширина, м	Высота, м	Шаг сетки, м	Шаг СЗЗ, м
	точка 1		точка 2					
	X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	-1300	13,46	1825,92	13,46	2026,923	2	150	-

Характеристика нестационарности во времени источников загрязнения атмосферы и их не одновременности работы по группам, приведена в таблице 1.1.4.

Таблица № 1.1.4 - Характеристика нестационарности во времени источников загрязнения атмосферы и их не одновременности работы по группам

№ ИЗА	Учет в расчете	Исключе ние из фона	№ режима ИЗА	Срок действия режима ИЗА в расчётном году		Рабочий график	Принадлежность к группе источников, работающих не одновременно
				начало	окончание		
1	2	3	4	5	6	7	8
Объект: 1. Объект №1 «УЦЕПНГ ЦЧЦЗ ЧЛЗОНУ» УЧС							
Площадка: 1. Площадка №1							
Цех: 1. Цех №1							
1	+	+	-	01 January	31 December	-	-

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.1.5.

Таблица № 1.1.5 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максима, м
				скорость, м/с	объем, м³/с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект: 1. Объект №1 «УЦЕПНГ ЦЧЦЗ ЧЛЗОНУ» УЧС																
Площадка: 1. Площадка №1																
Цех: 1. Цех №1																

Продолжение таблицы 1.1.5

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максиму-ма, м
				скорость, м/с	объем, м³/с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	4	2	100	4	31415,9	25	232.3	48.7	105,7	1	572	2908	0,384	3	0,121	257,99
							332	148.7				337	0,048	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												301	0,056	1	0,009	515,98
												330	0,0053	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												2754	0,011	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												2902	0,05	3	0,009	257,99

1.2 Расчет загрязнения по веществу «301. Азота диоксид»

Полное наименование вещества с кодом 301 – Азота диоксид (Азот (IV) оксид). Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 0,2 мг/м³, класс опасности 3.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по грациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,056 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.2.2.

Таблица № 1.2.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максима, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект:				1. Объект №1 «УЦЕПНГ ЦЦЦ ЧЛЭННУ» УЧС												
Площадка:				1. Площадка №1												
Цех:				1. Цех №1												
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	301	0,056	1	0,009	515,98

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,00884<0,05.

1.3 Расчет загрязнения по веществу «330. Сера диоксид»

Полное наименование вещества с кодом 330 – Сера диоксид (Ангидрид сернистый). Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 0,5 мг/м³, класс опасности 3.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по грациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,0053 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.3.2.

Таблица № 1.3.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максиму-ма, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект:				1. Объект №1 «УЦЕРПГ ЦЦЦ ЧЛЗННУ» УЧС												
Площадка:				1. Площадка №1												
Цех:				1. Цех №1												
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	330	0,0053	1	3·10 ⁻⁴	515,98

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,000335<0,05.

1.4 Расчет загрязнения по веществу «337. Углерод оксид»

Полное наименование вещества с кодом 337 – Углерод оксид. Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 5 мг/м³, класс опасности 4.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по грациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,048 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.4.2.

Таблица № 1.4.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максима, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект:				1. Объект №1 «УЦЕПНГ ЦЦЦ ЧЛЗННУ» УЧС												
Площадка:				1. Площадка №1												
Цех:				1. Цех №1												
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	337	0,048	1	3·10 ⁻⁴	515,98

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,000303<0,05.

1.5 Расчет загрязнения по веществу «2754. Алканы C12-19»

Полное наименование вещества с кодом 2754 – Алканы C12-C19 /в пересчете на суммарный органический углерод/ (Углеводороды предельные C12-C19, растворитель РПК-265П и др.). Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 1 мг/м³, класс опасности 4.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по градациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,011 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.5.2.

Таблица № 1.5.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	ГМ	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максиму-ма, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект:				1. Объект №1 «УЦЭПНГ ЦЦЦЭ ГЛЭННУ» УГС												
Площадка:				1. Площадка №1												
Цех:				1. Цех №1												
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	2754	0,011	1	3·10 ⁻⁴	515,98

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,0003474<0,05.

1.6 Расчет загрязнения по веществу «2902. Взвешенные вещества»

Полное наименование вещества с кодом 2902 – Взвешенные вещества (недифференцированная по составу пыль (аэрозоль), содержащаяся в воздухе населенных пунктов). Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 0,5 мг/м³, класс опасности 3.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по градациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,05 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.6.2.

Таблица № 1.6.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	ГМ	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максиму-ма, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект:				1. Объект №1 «УЦЭПНГ ЦЦЦЭ ГЛЭННУ» УГС												
Площадка:				1. Площадка №1												
Цех:				1. Цех №1												
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	2902	0,05	3	0,009	257,99

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,00947<0,05.

1.7 Расчет загрязнения по веществу «2908. Пыль неорганическая: SiO₂ 20-70%»

Полное наименование вещества с кодом 2908 – Пыль неорганическая, содержащая 70-20% двуокиси кремния (шамот, цемент, пыль цементного производства - глина, глинистый сланец, доменный шлак, песок, клинкер, зола кремнезем и др.). Максимально разовая предельно допустимая концентрация составляет 0,3 мг/м³, класс опасности 3.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по градациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,384 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Расчётных точек – 8, расчётных площадок - 1 (узлов расчётной сетки - 294).

Максимальная расчётная приземная концентрация (См), выраженная в долях ПДК населенных мест, по расчётной площадке № 1 составляет:

- на границе СЗЗ **0,002**, которая достигается в точке № 6 X=579,01 Y=48,7, при направлении ветра 274°, скорости ветра 24 м/с, в том числе: вклад источников предприятия 0,002.

Сведения о типе и координатах точек, в которых выполнялся расчет загрязнения атмосферы, приведены в таблице 1.7.2.

Таблица № 1.7.2 - Параметры расчетных точек

Наименование	Координаты			Тип точки
	X	Y	высота, м	
1	2	3	4	5
Расчетная площадка 1(СК Основная СК)				
1	86,56	153,47	2	Точка в промзоне
2	480,13	69,42	2	Точка в промзоне
3	469,78	-22,68	2	Точка в промзоне
4	59,42	50,58	2	Точка в промзоне
5	316,44	384,62	2	Точка на границе ОСЗЗ
6	579,01	48,7	2	Точка на границе ОСЗЗ
7	395,74	-257,07	2	Точка на границе ОСЗЗ
8	-99,48	-51,94	2	Точка на границе ОСЗЗ

Сведения о координатах расчетных площадок, шаге расчетной сетки, каждый узел которой образует расчетную точку, приведены в таблице 1.7.3.

Таблица № 1.7.3 - Параметры расчетных площадок

Наименование	Координаты срединной линии				Ширина, м	Высота, м	Шаг сетки, м	Шаг СЗЗ, м
	точка 1		точка 2					
	X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	-1300	13,46	1825,92	13,46	2026,923	2	150	-

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.7.4.

Таблица № 1.7.4 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максима, м
				скорость, м/с	объем, м³/с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9		10	11				12	13
Объект: 1. Объект №1 «УЦЕПНГ ЦЦЦД ЧЛЗННУ» УЧС Площадка: 1. Площадка №1 Цех: 1. Цех №1																
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	2908	0,384	3	0,121	257,99

Значения приземных концентраций в каждой расчетной точке в атмосферном воздухе представляют собой суммарные максимально достижимые концентрации, соответствующие наиболее неблагоприятным метеорологическим условиям. Значения максимальных концентраций в расчетных точках приведены в таблице 1.7.5.

Таблица № 1.7.5 - Значения максимальных концентраций в расчетных точках

Наименование	Тип	Координаты			Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер: направление; скорость, °↑м/с	Пл., Цех, ИЗА	Вклад ИЗА	
		X	Y	Высота, м	д.ПДК	мг/м³					д. ПДК	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Расчетная площадка 1(СК Основная СК)												
1	Пром.	86,56	153,47	2	0,002	0,0005	-	0,002	112 ← 24	1.1.1	0,002	100
2	Пром.	480,13	69,42	2	0,002	0,00053	-	0,002	272 → 24	1.1.1	0,002	100
3	Пром.	469,78	-22,68	2	0,002	0,00054	-	0,002	291 → 24	1.1.1	0,002	100
4	Пром.	59,42	50,58	2	0,002	0,00052	-	0,002	89 ← 24	1.1.1	0,002	100
5	ОСЗЗ	316,44	384,62	2	0,001	0,0003	-	0,001	175 ↑ 24	1.1.1	0,001	100
6	ОСЗЗ	579,01	48,7	2	0,002	0,00072	-	0,002	274 → 24	1.1.1	0,002	100
7	ОСЗЗ	395,74	-257,07	2	0,001	0,00041	-	0,001	331 ↘ 24	1.1.1	0,001	100
8	ОСЗЗ	-99,48	-51,94	2	0,002	0,00065	-	0,002	73 ← 24	1.1.1	0,002	100

Результаты расчета по расчетной площадке № 1 приведены в таблице 1.7.6.

Таблица № 1.7.6 - Значения максимальных концентраций в узлах сетки расчетной площадки № 1

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	мг/м³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	-1300	-1000	0,002	0,00067	-	0,002	56 ↙	24
2	-1150	-1000	0,002	0,00068	-	0,002	53 ↙	23,3
3	-1000	-1000	0,002	0,00073	-	0,002	50 ↙	24
4	-850	-1000	0,002	0,00075	-	0,002	46 ↙	24
5	-700	-1000	0,003	0,00076	-	0,003	42 ↙	24
6	-550	-1000	0,003	0,00077	-	0,003	37 ↙	24
7	-400	-1000	0,003	0,00077	-	0,003	32 ↙	24
8	-250	-1000	0,003	0,00076	-	0,003	26 ↙	24
9	-100	-1000	0,003	0,00076	-	0,003	19 ↓	24
10	50	-1000	0,002	0,00075	-	0,002	12 ↓	24
11	200	-1000	0,002	0,00075	-	0,002	4 ↓	24
12	350	-1000	0,003	0,00076	-	0,003	356 ↓	24
13	500	-1000	0,003	0,00078	-	0,003	348 ↓	24
14	650	-1000	0,003	0,0008	-	0,003	340 ↓	24
15	800	-1000	0,003	0,00081	-	0,003	334 ↘	24
16	950	-1000	0,003	0,00082	-	0,003	328 ↘	24
17	1100	-1000	0,003	0,00075	-	0,003	322 ↘	22,2
18	1250	-1000	0,003	0,0008	-	0,003	318 ↘	24
19	1400	-1000	0,003	0,00078	-	0,003	313 ↘	24
20	1550	-1000	0,003	0,00076	-	0,003	310 ↘	24

Продолжение таблицы 1.7.6

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	мг/м³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
21	1700	-1000	0,002	0,00069	-	0,002	307 ↘	22,8
22	-1300	-850	0,002	0,0007	-	0,002	60 ↙	24
23	-1150	-850	0,002	0,00073	-	0,002	57 ↙	24
24	-1000	-850	0,003	0,00076	-	0,003	54 ↙	24
25	-850	-850	0,003	0,00078	-	0,003	51 ↙	24
26	-700	-850	0,003	0,00079	-	0,003	46 ↙	24
27	-550	-850	0,003	0,0008	-	0,003	42 ↙	24
28	-400	-850	0,003	0,00079	-	0,003	36 ↙	24
29	-250	-850	0,003	0,00077	-	0,003	29 ↙	24
30	-100	-850	0,002	0,0007	-	0,002	22 ↓	22,8
31	50	-850	0,002	0,00073	-	0,002	13 ↓	24
32	200	-850	0,002	0,00072	-	0,002	4 ↓	24
33	350	-850	0,002	0,00074	-	0,002	355 ↓	24
34	500	-850	0,003	0,00076	-	0,003	346 ↓	24
35	650	-850	0,002	0,00074	-	0,002	338 ↓	22,5
36	800	-850	0,003	0,00083	-	0,003	330 ↘	24
37	950	-850	0,003	0,00085	-	0,003	324 ↘	24
38	1100	-850	0,003	0,00085	-	0,003	318 ↘	23,8
39	1250	-850	0,003	0,00084	-	0,003	313 ↘	24
40	1400	-850	0,003	0,0008	-	0,003	309 ↘	23,4
41	1550	-850	0,002	0,00075	-	0,002	306 ↘	22,8
42	1700	-850	0,003	0,00076	-	0,003	303 ↘	24
43	-1300	-700	0,002	0,00073	-	0,002	64 ↙	24
44	-1150	-700	0,003	0,00076	-	0,003	61 ↙	24
45	-1000	-700	0,003	0,00079	-	0,003	59 ↙	24
46	-850	-700	0,003	0,00081	-	0,003	55 ↙	24
47	-700	-700	0,003	0,00082	-	0,003	51 ↙	24
48	-550	-700	0,003	0,00082	-	0,003	47 ↙	24
49	-400	-700	0,003	0,0008	-	0,003	41 ↙	24
50	-250	-700	0,003	0,00076	-	0,003	34 ↙	24
51	-100	-700	0,002	0,00071	-	0,002	26 ↙	24
52	50	-700	0,002	0,00068	-	0,002	16 ↓	24
53	200	-700	0,002	0,00066	-	0,002	5 ↓	24
54	350	-700	0,002	0,00068	-	0,002	354 ↓	24
55	500	-700	0,002	0,00073	-	0,002	343 ↓	24
56	650	-700	0,003	0,00079	-	0,003	334 ↘	24
57	800	-700	0,003	0,00085	-	0,003	325 ↘	24
58	950	-700	0,003	0,00088	-	0,003	319 ↘	24
59	1100	-700	0,003	0,0009	-	0,003	313 ↘	24
60	1250	-700	0,003	0,00088	-	0,003	308 ↘	24
61	1400	-700	0,003	0,00086	-	0,003	304 ↘	24
62	1550	-700	0,003	0,00082	-	0,003	301 ↘	24
63	1700	-700	0,003	0,00079	-	0,003	298 ↘	24
64	-1300	-550	0,002	0,00075	-	0,002	68 ←	24
65	-1150	-550	0,003	0,00078	-	0,003	66 ↙	24
66	-1000	-550	0,003	0,00082	-	0,003	64 ↙	24
67	-850	-550	0,003	0,00084	-	0,003	61 ↙	24
68	-700	-550	0,003	0,00085	-	0,003	57 ↙	24
69	-550	-550	0,003	0,0008	-	0,003	53 ↙	22,8
70	-400	-550	0,003	0,0008	-	0,003	47 ↙	24
71	-250	-550	0,002	0,00074	-	0,002	40 ↙	24
72	-100	-550	0,002	0,00066	-	0,002	31 ↙	24
73	50	-550	0,002	0,00058	-	0,002	20 ↓	24
74	200	-550	0,002	0,00055	-	0,002	6 ↓	24
75	350	-550	0,002	0,00058	-	0,002	351 ↓	24
76	500	-550	0,002	0,00066	-	0,002	339 ↓	24
77	650	-550	0,003	0,00076	-	0,003	328 ↘	24
78	800	-550	0,003	0,00086	-	0,003	319 ↘	24
79	950	-550	0,003	0,00091	-	0,003	312 ↘	24
80	1100	-550	0,003	0,00088	-	0,003	307 ↘	22,8
81	1250	-550	0,003	0,00092	-	0,003	302 ↘	24
82	1400	-550	0,003	0,0009	-	0,003	299 ↘	24
83	1550	-550	0,003	0,00085	-	0,003	296 ↘	24
84	1700	-550	0,003	0,00081	-	0,003	293 ↘	24
85	-1300	-400	0,003	0,00077	-	0,003	73 ←	24

Продолжение таблицы 1.7.6

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	мг/м³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
86	-1150	-400	0,003	0,00081	-	0,003	72 ←	24
87	-1000	-400	0,003	0,00081	-	0,003	70 ←	23,1
88	-850	-400	0,003	0,00083	-	0,003	67 ↙	22,8
89	-700	-400	0,003	0,00089	-	0,003	64 ↙	24
90	-550	-400	0,003	0,00088	-	0,003	60 ↙	24
91	-400	-400	0,003	0,00082	-	0,003	55 ↙	24
92	-250	-400	0,002	0,00072	-	0,002	48 ↙	24
93	-100	-400	0,002	0,0006	-	0,002	40 ↙	24
94	50	-400	0,002	0,00049	-	0,002	29 ↙	24
95	200	-400	0,001	0,000425	-	0,001	4 ↓	24
96	350	-400	0,002	0,00047	-	0,002	345 ↓	24
97	500	-400	0,002	0,00058	-	0,002	331 ↘	24
98	650	-400	0,002	0,00073	-	0,002	320 ↘	24
99	800	-400	0,003	0,00087	-	0,003	311 ↘	24
100	950	-400	0,003	0,00095	-	0,003	305 ↘	24
101	1100	-400	0,003	0,00097	-	0,003	299 ↘	24
102	1250	-400	0,003	0,00095	-	0,003	296 ↘	24
103	1400	-400	0,003	0,00087	-	0,003	292 →	22,8
104	1550	-400	0,003	0,00088	-	0,003	290 →	24
105	1700	-400	0,003	0,0008	-	0,003	288 →	23,3
106	-1300	-250	0,003	0,00079	-	0,003	78 ←	24
107	-1150	-250	0,003	0,00083	-	0,003	77 ←	24
108	-1000	-250	0,003	0,00087	-	0,003	76 ←	24
109	-850	-250	0,003	0,0009	-	0,003	74 ←	24
110	-700	-250	0,003	0,00093	-	0,003	72 ←	24
111	-550	-250	0,003	0,00092	-	0,003	69 ←	24
112	-400	-250	0,003	0,00086	-	0,003	65 ↙	24
113	-250	-250	0,002	0,00073	-	0,002	59 ↙	24
114	-100	-250	0,002	0,00056	-	0,002	52 ↙	24
115	50	-250	0,001	0,00041	-	0,001	42 ↙	24
116	200	-250	0,001	0,000306	-	0,001	25 ↙	24
117	350	-250	0,001	0,00037	-	0,001	336 ↘	24
118	500	-250	0,002	0,00052	-	0,002	320 ↘	24
119	650	-250	0,002	0,00072	-	0,002	309 ↘	23,4
120	800	-250	0,003	0,00091	-	0,003	301 ↘	24
121	950	-250	0,003	0,00098	-	0,003	295 ↘	23,8
122	1100	-250	0,003	0,00093	-	0,003	291 →	22,2
123	1250	-250	0,003	0,00099	-	0,003	288 →	24
124	1400	-250	0,003	0,00094	-	0,003	286 →	24
125	1550	-250	0,003	0,0009	-	0,003	284 →	24
126	1700	-250	0,003	0,00085	-	0,003	282 →	24
127	-1300	-100	0,003	0,00078	-	0,003	84 ←	23,4
128	-1150	-100	0,003	0,00085	-	0,003	83 ←	24
129	-1000	-100	0,003	0,00085	-	0,003	82 ←	22,8
130	-850	-100	0,003	0,00093	-	0,003	81 ←	24
131	-700	-100	0,003	0,00096	-	0,003	80 ←	24
132	-550	-100	0,003	0,00097	-	0,003	78 ←	24
133	-400	-100	0,003	0,00092	-	0,003	76 ←	24
134	-250	-100	0,003	0,0008	-	0,003	72 ←	24
135	-100	-100	0,002	0,00061	-	0,002	68 ←	24
136	50	-100	0,001	0,0004	-	0,001	61 ↙	24
137	200	-100	0,001	0,00023	-	0,001	47 ↙	24
138	350	-100	0,001	0,0003	-	0,001	319 ↘	24
139	500	-100	0,002	0,00055	-	0,002	303 ↘	24
140	650	-100	0,003	0,00082	-	0,003	293 ↘	24
141	800	-100	0,003	0,00096	-	0,003	287 →	24
142	950	-100	0,003	0,00102	-	0,003	284 →	24
143	1100	-100	0,003	0,00103	-	0,003	281 →	24
144	1250	-100	0,003	0,00099	-	0,003	280 →	23,7
145	1400	-100	0,003	0,00096	-	0,003	278 →	24
146	1550	-100	0,003	0,0009	-	0,003	277 →	24
147	1700	-100	0,003	0,0008	-	0,003	277 →	22,6
148	-1300	50	0,003	0,00081	-	0,003	89 ←	24
149	-1150	50	0,003	0,00086	-	0,003	89 ←	24
150	-1000	50	0,003	0,00091	-	0,003	89 ←	24

Продолжение таблицы 1.7.6

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	Х	У	д.ПДК	мг/м³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
151	-850	50	0,003	0,00096	-	0,003	89 ←	24
152	-700	50	0,003	0,001	-	0,003	89 ←	24
153	-550	50	0,003	0,00101	-	0,003	89 ←	24
154	-400	50	0,003	0,00099	-	0,003	89 ←	24
155	-250	50	0,003	0,00091	-	0,003	88 ←	24
156	-100	50	0,003	0,00077	-	0,003	88 ←	24
157	50	50	0,002	0,00054	-	0,002	89 ←	24
158	200	50	0,001	0,000216	-	0,001	88 ←	24
159	350	50	0,001	0,000243	-	0,001	281 →	24
160	500	50	0,002	0,00057	-	0,002	276 →	24
161	650	50	0,003	0,00081	-	0,003	273 →	24
162	800	50	0,003	0,00094	-	0,003	272 →	24
163	950	50	0,003	0,001	-	0,003	271 →	24
164	1100	50	0,003	0,00102	-	0,003	271 →	24
165	1250	50	0,003	0,001	-	0,003	271 →	24
166	1400	50	0,003	0,00095	-	0,003	271 →	24
167	1550	50	0,003	0,0009	-	0,003	271 →	24
168	1700	50	0,003	0,00086	-	0,003	271 →	24
169	-1300	200	0,003	0,00077	-	0,003	95 ←	22,8
170	-1150	200	0,003	0,00086	-	0,003	95 ←	24
171	-1000	200	0,003	0,00091	-	0,003	96 ←	24
172	-850	200	0,003	0,00091	-	0,003	97 ←	22,8
173	-700	200	0,003	0,001	-	0,003	98 ←	24
174	-550	200	0,003	0,001	-	0,003	99 ←	23,4
175	-400	200	0,003	0,00102	-	0,003	101 ←	24
176	-250	200	0,003	0,00095	-	0,003	104 ←	24
177	-100	200	0,003	0,00082	-	0,003	109 ←	24
178	50	200	0,002	0,00056	-	0,002	119 ↖	24
179	200	200	0,001	0,00027	-	0,001	135 ↖	24
180	350	200	0,001	0,000233	-	0,001	235 ↗	24
181	500	200	0,001	0,00043	-	0,001	247 ↗	24
182	650	200	0,002	0,00065	-	0,002	252 →	24
183	800	200	0,003	0,00084	-	0,003	256 →	24
184	950	200	0,003	0,00094	-	0,003	259 →	24
185	1100	200	0,003	0,0009	-	0,003	261 →	22,2
186	1250	200	0,003	0,00091	-	0,003	262 →	22,6
187	1400	200	0,003	0,00089	-	0,003	263 →	22,8
188	1550	200	0,003	0,00086	-	0,003	264 →	23,2
189	1700	200	0,003	0,00085	-	0,003	265 →	24
190	-1300	350	0,003	0,0008	-	0,003	100 ←	24
191	-1150	350	0,003	0,00086	-	0,003	101 ←	24
192	-1000	350	0,003	0,0009	-	0,003	103 ←	24
193	-850	350	0,003	0,00095	-	0,003	104 ←	24
194	-700	350	0,003	0,001	-	0,003	106 ←	24
195	-550	350	0,003	0,00102	-	0,003	109 ←	24
196	-400	350	0,003	0,001	-	0,003	113 ↖	24
197	-250	350	0,003	0,00091	-	0,003	119 ↖	24
198	-100	350	0,002	0,00074	-	0,002	127 ↖	24
199	50	350	0,002	0,0005	-	0,002	138 ↖	24
200	200	350	0,001	0,00034	-	0,001	155 ↖	24
201	350	350	0,001	0,00029	-	0,001	211 ↗	24
202	500	350	0,001	0,000415	-	0,001	227 ↗	24
203	650	350	0,002	0,00058	-	0,002	236 ↗	24
204	800	350	0,003	0,00075	-	0,003	242 ↗	24
205	950	350	0,003	0,00088	-	0,003	247 ↗	24
206	1100	350	0,003	0,00092	-	0,003	251 →	23,8
207	1250	350	0,003	0,00093	-	0,003	254 →	24
208	1400	350	0,003	0,00091	-	0,003	256 →	24
209	1550	350	0,003	0,00087	-	0,003	257 →	24
210	1700	350	0,003	0,00083	-	0,003	259 →	24
211	-1300	500	0,003	0,00079	-	0,003	105 ←	24
212	-1150	500	0,003	0,00084	-	0,003	107 ←	24
213	-1000	500	0,003	0,00089	-	0,003	109 ←	24
214	-850	500	0,003	0,00093	-	0,003	111 ←	24
215	-700	500	0,003	0,00094	-	0,003	114 ↖	23,4

Продолжение таблицы 1.7.6

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	мг/м³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
216	-550	500	0,003	0,00098	-	0,003	118 К	24
217	-400	500	0,003	0,00096	-	0,003	123 К	24
218	-250	500	0,003	0,00086	-	0,003	130 К	23,8
219	-100	500	0,002	0,00072	-	0,002	139 К	24
220	50	500	0,002	0,00055	-	0,002	150 К	24
221	200	500	0,001	0,00044	-	0,001	165 ↑	24
222	350	500	0,001	0,0004	-	0,001	196 ↑	24
223	500	500	0,002	0,00047	-	0,002	213 ↗	24
224	650	500	0,002	0,0006	-	0,002	223 ↗	24
225	800	500	0,002	0,00073	-	0,002	231 ↗	24
226	950	500	0,003	0,00083	-	0,003	237 ↗	24
227	1100	500	0,003	0,00089	-	0,003	242 ↗	24
228	1250	500	0,003	0,0009	-	0,003	246 ↗	24
229	1400	500	0,003	0,00088	-	0,003	249 →	24
230	1550	500	0,003	0,00084	-	0,003	251 →	23,8
231	1700	500	0,003	0,00081	-	0,003	253 →	24
232	-1300	650	0,003	0,00077	-	0,003	110 ←	24
233	-1150	650	0,003	0,00078	-	0,003	112 ←	22,8
234	-1000	650	0,003	0,00085	-	0,003	115 К	23,7
235	-850	650	0,003	0,0009	-	0,003	118 К	24
236	-700	650	0,003	0,00093	-	0,003	121 К	24
237	-550	650	0,003	0,00089	-	0,003	126 К	22,8
238	-400	650	0,003	0,00092	-	0,003	131 К	24
239	-250	650	0,003	0,00085	-	0,003	138 К	24
240	-100	650	0,002	0,00075	-	0,002	147 К	24
241	50	650	0,002	0,00063	-	0,002	158 ↑	24
242	200	650	0,002	0,00055	-	0,002	171 ↑	24
243	350	650	0,002	0,00052	-	0,002	187 ↑	24
244	500	650	0,002	0,00057	-	0,002	203 ↗	24
245	650	650	0,002	0,00065	-	0,002	214 ↗	24
246	800	650	0,002	0,00074	-	0,002	222 ↗	24
247	950	650	0,003	0,00081	-	0,003	229 ↗	24
248	1100	650	0,003	0,00083	-	0,003	235 ↗	23,4
249	1250	650	0,003	0,00086	-	0,003	239 ↗	24
250	1400	650	0,003	0,00085	-	0,003	243 ↗	24
251	1550	650	0,003	0,00082	-	0,003	245 ↗	24
252	1700	650	0,002	0,00075	-	0,002	248 →	22,8
253	-1300	800	0,002	0,00075	-	0,002	115 К	23,8
254	-1150	800	0,003	0,0008	-	0,003	117 К	24
255	-1000	800	0,003	0,00083	-	0,003	120 К	24
256	-850	800	0,003	0,00087	-	0,003	123 К	24
257	-700	800	0,003	0,00082	-	0,003	127 К	22,3
258	-550	800	0,003	0,0009	-	0,003	132 К	24
259	-400	800	0,003	0,00088	-	0,003	138 К	23,8
260	-250	800	0,003	0,00085	-	0,003	145 К	24
261	-100	800	0,003	0,00078	-	0,003	153 К	24
262	50	800	0,002	0,00071	-	0,002	163 ↑	24
263	200	800	0,002	0,00066	-	0,002	174 ↑	24
264	350	800	0,002	0,00064	-	0,002	186 ↑	24
265	500	800	0,002	0,00066	-	0,002	198 ↑	24
266	650	800	0,002	0,00071	-	0,002	208 ↗	24
267	800	800	0,002	0,00072	-	0,002	216 ↗	22,8
268	950	800	0,003	0,0008	-	0,003	223 ↗	24
269	1100	800	0,003	0,00081	-	0,003	228 ↗	23,8
270	1250	800	0,003	0,00083	-	0,003	233 ↗	24
271	1400	800	0,003	0,00081	-	0,003	237 ↗	23,9
272	1550	800	0,003	0,0008	-	0,003	240 ↗	24
273	1700	800	0,003	0,00076	-	0,003	243 ↗	24
274	-1300	950	0,002	0,00073	-	0,002	119 К	24
275	-1150	950	0,002	0,00075	-	0,002	122 К	23,4
276	-1000	950	0,002	0,00074	-	0,002	125 К	22,2
277	-850	950	0,003	0,00083	-	0,003	128 К	24
278	-700	950	0,003	0,00085	-	0,003	132 К	24
279	-550	950	0,003	0,00086	-	0,003	137 К	24
280	-400	950	0,003	0,00083	-	0,003	143 К	23,3

Продолжение таблицы 1.7.6

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	мг/м ³			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
281	-250	950	0,003	0,00083	-	0,003	150 ↖	24
282	-100	950	0,003	0,00075	-	0,003	157 ↖	22,8
283	50	950	0,003	0,00076	-	0,003	166 ↑	24
284	200	950	0,002	0,00072	-	0,002	176 ↑	24
285	350	950	0,002	0,00071	-	0,002	185 ↑	24
286	500	950	0,002	0,00072	-	0,002	195 ↑	24
287	650	950	0,002	0,00074	-	0,002	203 ↗	24
288	800	950	0,003	0,00077	-	0,003	211 ↗	24
289	950	950	0,002	0,00073	-	0,002	218 ↗	22,5
290	1100	950	0,003	0,0008	-	0,003	223 ↗	24
291	1250	950	0,003	0,00079	-	0,003	228 ↗	23,8
292	1400	950	0,003	0,00079	-	0,003	232 ↗	24
293	1550	950	0,002	0,00074	-	0,002	235 ↗	23,4
294	1700	950	0,002	0,00073	-	0,002	238 ↗	24

Ситуационная карта-схема района размещения предприятия, с нанесенными изолиниями расчётных концентраций, выраженных в долях ПДК, по расчетной площадке № 1 приведена в масштабе **1:12000** на рисунке 1.7.1.

2908. Пыль неорганическая: SiO2 20-70%

Картограмма значений наибольших концен
менее 0.05

Рисунок 1.7.1 - Вариант № 1; Расчетная площадка №1

Масштаб 1:12000

1.8 Расчет загрязнения по группе суммации «6204. Азота диоксид, серы диоксид»

Эффектом неполной суммации обладают 6204. Азота диоксид, серы диоксид. Коэффициент комбинированного действия для данной группы суммации равен 1,6.

Количество источников загрязнения атмосферы, учтенных в расчёте составляет - 1 (в том числе: организованных - 1, неорганизованных - нет). Распределение источников по градациям высот составляет: 0-10 м – 1; 11-20 м – нет; 21-29 м – нет; 30-50 м – нет; 51-100 м – нет; более 100 м – нет.

Суммарный выброс, учтенных в расчёте источников, составляет 0,0613 грамм в секунду и 0 тонн в год.

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.8.2.

Таблица № 1.8.2 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максима, м
				скорость, м/с	объем, м³/с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
							X ₂	Y ₂								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект: 1. Объект №1 «УЦЕРПГ ЦЦЦД ЧЛЗННУ» УЧС																
Площадка: 1. Площадка №1																
Цех: 1. Цех №1																
1	4	2	100	4	31415,9	25	114.22 423.84	94.47 38.93	105,7	1	572	301 330	0,056 0,0053	1 1	0,009 3·10 ⁻⁴	515,98 515,98

Расчет не целесообразен, т.к. См меньше константы целесообразности расчетов: 0,00574 < 0,05.

1.9 Мажорантный расчет загрязнения по всем веществам и группам суммаций

Расчёт загрязнения для мажоранты проводится по всем источникам загрязнения атмосферы и по всем веществам и группам суммации. При этом результат расчёта для каждой расчётной точки представляет собой наибольшее значение из максимальных расчётных концентраций, полученных для данной точки отдельно по каждому из веществ и групп суммации.

Сведения о типе и координатах точек, в которых выполнялся расчет загрязнения атмосферы, приведены в таблице 1.9.1.

Таблица № 1.9.1 - Параметры расчетных точек

Наименование	Координаты			Тип точки
	X	Y	высота, м	
1	2	3	4	5
Расчетная площадка 1(СК Основная СК)				
1	86,56	153,47	2	Точка в промзоне
2	480,13	69,42	2	Точка в промзоне
3	469,78	-22,68	2	Точка в промзоне
4	59,42	50,58	2	Точка в промзоне
5	316,44	384,62	2	Точка на границе ОСЗЗ
6	579,01	48,7	2	Точка на границе ОСЗЗ
7	395,74	-257,07	2	Точка на границе ОСЗЗ
8	-99,48	-51,94	2	Точка на границе ОСЗЗ

Сведения о координатах расчетных площадок, шаге расчетной сетки, каждый узел которой образует расчетную точку, приведены в таблице 1.9.2.

Таблица № 1.9.2 - Параметры расчетных площадок

Наименование	Координаты срединной линии				Ширина, м	Высота, м	Шаг сетки, м	Шаг СЗЗ, м
	точка 1		точка 2					
	X ₁	Y ₁	X ₂	Y ₂				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	-1300	13,46	1825,92	13,46	2026,923	2	150	-

Для каждого источника определены опасная скорость ветра, максимальная концентрация выброса в долях ПДК и расстояние, на котором достигается максимальная концентрация.

Параметры источников загрязнения атмосферы, учитываемых в данном варианте расчета, приведены в таблице 1.9.3.

Таблица № 1.9.3 - Параметры источников загрязнения атмосферы

№ ИЗА	Тип	Высота, м	Диаметр, м	Параметры ГВС			Координаты			К рел	Опас. скор. ветра, м/с	Загрязняющее вещество			Макс. конц-я, д.ПДК	Расст. до максиму-ма, м
				скорость, м/с	объем, м ³ /с	темп., °С	X ₁	Y ₁	ширина, м			код	масса выброса, г/с	К ос.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
Объект: 1. Объект №1 «УЦЕЛНГ ЦЦЦД ЧЛЗННУ» УЧС																
Площадка: 1. Площадка №1																
Цех: 1. Цех №1																
1	4	2	100	4	31415,9	25	232.3 332	48.7 148.7	105,7	1	572	2908	0,384	3	0,121	257,99
												337	0,048	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												301	0,056	1	0,009	515,98
												330	0,0053	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												2754	0,011	1	3·10 ⁻⁴	515,98
												2902	0,05	3	0,009	257,99

Значения приземных концентраций в каждой расчетной точке в атмосферном воздухе представляют собой суммарные максимально достижимые концентрации, соответствующие наиболее неблагоприятным метеорологическим условиям. Значения максимальных концентраций в расчетных точках приведены в таблице 1.9.4.

Таблица № 1.9.4 - Значения максимальных концентраций в расчетных точках

Наименование	Тип	Координаты			Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер: направление; скорость, °↑м/с	Пл., Цех, ИЗА	Вклад ИЗА	
		X	Y	Высота, м	д.ПДК	код ЗВ					д. ПДК	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Расчетная площадка 1(СК Основная СК)												
1		86,56	153,47	2	0,002	2908	-	0,002	112 ← 24	1.1.1	0,002	100
2	Пром.	480,13	69,42	2	0,002	2908	-	0,002	272 → 24	1.1.1	0,002	100
3	Пром.	469,78	-22,68	2	0,002	2908	-	0,002	291 → 24	1.1.1	0,002	100
4	Пром.	59,42	50,58	2	0,002	2908	-	0,002	89 ← 24	1.1.1	0,002	100
5	ОСЗЗ	316,44	384,62	2	0,001	2908	-	0,001	175 ↑ 24	1.1.1	0,001	100
6	ОСЗЗ	579,01	48,7	2	0,002	2908	-	0,002	274 → 24	1.1.1	0,002	100
7	ОСЗЗ	395,74	-257,07	2	0,001	2908	-	0,001	331 ↘ 24	1.1.1	0,001	100
8	ОСЗЗ	-99,48	-51,94	2	0,002	2908	-	0,002	73 ← 24	1.1.1	0,002	100

Результаты расчета по расчетной площадке № 1 приведены в таблице 1.9.5.

Таблица № 1.9.5 - Значения максимальных концентраций в узлах сетки расчетной площадки № 1

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	код ЗВ			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	-1300	-1000	0,002	2908	-	0,002	56 ↙	24
2	-1150	-1000	0,002	2908	-	0,002	53 ↙	23,3
3	-1000	-1000	0,002	2908	-	0,002	50 ↙	24
4	-850	-1000	0,002	2908	-	0,002	46 ↙	24
5	-700	-1000	0,003	2908	-	0,003	42 ↙	24
6	-550	-1000	0,003	2908	-	0,003	37 ↙	24
7	-400	-1000	0,003	2908	-	0,003	32 ↙	24
8	-250	-1000	0,003	2908	-	0,003	26 ↙	24
9	-100	-1000	0,003	2908	-	0,003	19 ↓	24
10	50	-1000	0,002	2908	-	0,002	12 ↓	24
11	200	-1000	0,002	2908	-	0,002	4 ↓	24
12	350	-1000	0,003	2908	-	0,003	356 ↓	24
13	500	-1000	0,003	2908	-	0,003	348 ↓	24
14	650	-1000	0,003	2908	-	0,003	340 ↓	24
15	800	-1000	0,003	2908	-	0,003	334 ↘	24
16	950	-1000	0,003	2908	-	0,003	328 ↘	24
17	1100	-1000	0,003	2908	-	0,003	322 ↘	22,2
18	1250	-1000	0,003	2908	-	0,003	318 ↘	24
19	1400	-1000	0,003	2908	-	0,003	313 ↘	24
20	1550	-1000	0,003	2908	-	0,003	310 ↘	24
21	1700	-1000	0,002	2908	-	0,002	307 ↘	22,8
22	-1300	-850	0,002	2908	-	0,002	60 ↙	24
23	-1150	-850	0,002	2908	-	0,002	57 ↙	24
24	-1000	-850	0,003	2908	-	0,003	54 ↙	24
25	-850	-850	0,003	2908	-	0,003	51 ↙	24
26	-700	-850	0,003	2908	-	0,003	46 ↙	24
27	-550	-850	0,003	2908	-	0,003	42 ↙	24
28	-400	-850	0,003	2908	-	0,003	36 ↙	24
29	-250	-850	0,003	2908	-	0,003	29 ↙	24
30	-100	-850	0,002	2908	-	0,002	22 ↓	22,8
31	50	-850	0,002	2908	-	0,002	13 ↓	24
32	200	-850	0,002	2908	-	0,002	4 ↓	24
33	350	-850	0,002	2908	-	0,002	355 ↓	24
34	500	-850	0,003	2908	-	0,003	346 ↓	24

Продолжение таблицы 1.9.5

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	код ЗВ			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
35	650	-850	0,002	2908	-	0,002	338 ↘	22,5
36	800	-850	0,003	2908	-	0,003	330 ↘	24
37	950	-850	0,003	2908	-	0,003	324 ↘	24
38	1100	-850	0,003	2908	-	0,003	318 ↘	23,8
39	1250	-850	0,003	2908	-	0,003	313 ↘	24
40	1400	-850	0,003	2908	-	0,003	309 ↘	23,4
41	1550	-850	0,002	2908	-	0,002	306 ↘	22,8
42	1700	-850	0,003	2908	-	0,003	303 ↘	24
43	-1300	-700	0,002	2908	-	0,002	64 ↙	24
44	-1150	-700	0,003	2908	-	0,003	61 ↙	24
45	-1000	-700	0,003	2908	-	0,003	59 ↙	24
46	-850	-700	0,003	2908	-	0,003	55 ↙	24
47	-700	-700	0,003	2908	-	0,003	51 ↙	24
48	-550	-700	0,003	2908	-	0,003	47 ↙	24
49	-400	-700	0,003	2908	-	0,003	41 ↙	24
50	-250	-700	0,003	2908	-	0,003	34 ↙	24
51	-100	-700	0,002	2908	-	0,002	26 ↙	24
52	50	-700	0,002	2908	-	0,002	16 ↓	24
53	200	-700	0,002	2908	-	0,002	5 ↓	24
54	350	-700	0,002	2908	-	0,002	354 ↓	24
55	500	-700	0,002	2908	-	0,002	343 ↓	24
56	650	-700	0,003	2908	-	0,003	334 ↘	24
57	800	-700	0,003	2908	-	0,003	325 ↘	24
58	950	-700	0,003	2908	-	0,003	319 ↘	24
59	1100	-700	0,003	2908	-	0,003	313 ↘	24
60	1250	-700	0,003	2908	-	0,003	308 ↘	24
61	1400	-700	0,003	2908	-	0,003	304 ↘	24
62	1550	-700	0,003	2908	-	0,003	301 ↘	24
63	1700	-700	0,003	2908	-	0,003	298 ↘	24
64	-1300	-550	0,002	2908	-	0,002	68 ←	24
65	-1150	-550	0,003	2908	-	0,003	66 ↙	24
66	-1000	-550	0,003	2908	-	0,003	64 ↙	24
67	-850	-550	0,003	2908	-	0,003	61 ↙	24
68	-700	-550	0,003	2908	-	0,003	57 ↙	24
69	-550	-550	0,003	2908	-	0,003	53 ↙	22,8
70	-400	-550	0,003	2908	-	0,003	47 ↙	24
71	-250	-550	0,002	2908	-	0,002	40 ↙	24
72	-100	-550	0,002	2908	-	0,002	31 ↙	24
73	50	-550	0,002	2908	-	0,002	20 ↓	24
74	200	-550	0,002	2908	-	0,002	6 ↓	24
75	350	-550	0,002	2908	-	0,002	351 ↓	24
76	500	-550	0,002	2908	-	0,002	339 ↓	24
77	650	-550	0,003	2908	-	0,003	328 ↘	24
78	800	-550	0,003	2908	-	0,003	319 ↘	24
79	950	-550	0,003	2908	-	0,003	312 ↘	24
80	1100	-550	0,003	2908	-	0,003	307 ↘	22,8
81	1250	-550	0,003	2908	-	0,003	302 ↘	24
82	1400	-550	0,003	2908	-	0,003	299 ↘	24
83	1550	-550	0,003	2908	-	0,003	296 ↘	24
84	1700	-550	0,003	2908	-	0,003	293 ↘	24
85	-1300	-400	0,003	2908	-	0,003	73 ←	24
86	-1150	-400	0,003	2908	-	0,003	72 ←	24
87	-1000	-400	0,003	2908	-	0,003	70 ←	23,1
88	-850	-400	0,003	2908	-	0,003	67 ↙	22,8
89	-700	-400	0,003	2908	-	0,003	64 ↙	24
90	-550	-400	0,003	2908	-	0,003	60 ↙	24
91	-400	-400	0,003	2908	-	0,003	55 ↙	24
92	-250	-400	0,002	2908	-	0,002	48 ↙	24
93	-100	-400	0,002	2908	-	0,002	40 ↙	24
94	50	-400	0,002	2908	-	0,002	29 ↙	24
95	200	-400	0,001	2908	-	0,001	4 ↓	24
96	350	-400	0,002	2908	-	0,002	345 ↓	24
97	500	-400	0,002	2908	-	0,002	331 ↘	24
98	650	-400	0,002	2908	-	0,002	320 ↘	24
99	800	-400	0,003	2908	-	0,003	311 ↘	24

Продолжение таблицы 1.9.5

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	код ЗВ			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
100	950	-400	0,003	2908	-	0,003	305 ↘	24
101	1100	-400	0,003	2908	-	0,003	299 ↘	24
102	1250	-400	0,003	2908	-	0,003	296 ↘	24
103	1400	-400	0,003	2908	-	0,003	292 →	22,8
104	1550	-400	0,003	2908	-	0,003	290 →	24
105	1700	-400	0,003	2908	-	0,003	288 →	23,3
106	-1300	-250	0,003	2908	-	0,003	78 ←	24
107	-1150	-250	0,003	2908	-	0,003	77 ←	24
108	-1000	-250	0,003	2908	-	0,003	76 ←	24
109	-850	-250	0,003	2908	-	0,003	74 ←	24
110	-700	-250	0,003	2908	-	0,003	72 ←	24
111	-550	-250	0,003	2908	-	0,003	69 ←	24
112	-400	-250	0,003	2908	-	0,003	65 ↙	24
113	-250	-250	0,002	2908	-	0,002	59 ↙	24
114	-100	-250	0,002	2908	-	0,002	52 ↙	24
115	50	-250	0,001	2908	-	0,001	42 ↙	24
116	200	-250	0,001	2908	-	0,001	25 ↙	24
117	350	-250	0,001	2908	-	0,001	336 ↘	24
118	500	-250	0,002	2908	-	0,002	320 ↘	24
119	650	-250	0,002	2908	-	0,002	309 ↘	23,4
120	800	-250	0,003	2908	-	0,003	301 ↘	24
121	950	-250	0,003	2908	-	0,003	295 ↘	23,8
122	1100	-250	0,003	2908	-	0,003	291 →	22,2
123	1250	-250	0,003	2908	-	0,003	288 →	24
124	1400	-250	0,003	2908	-	0,003	286 →	24
125	1550	-250	0,003	2908	-	0,003	284 →	24
126	1700	-250	0,003	2908	-	0,003	282 →	24
127	-1300	-100	0,003	2908	-	0,003	84 ←	23,4
128	-1150	-100	0,003	2908	-	0,003	83 ←	24
129	-1000	-100	0,003	2908	-	0,003	82 ←	22,8
130	-850	-100	0,003	2908	-	0,003	81 ←	24
131	-700	-100	0,003	2908	-	0,003	80 ←	24
132	-550	-100	0,003	2908	-	0,003	78 ←	24
133	-400	-100	0,003	2908	-	0,003	76 ←	24
134	-250	-100	0,003	2908	-	0,003	72 ←	24
135	-100	-100	0,002	2908	-	0,002	68 ←	24
136	50	-100	0,001	2908	-	0,001	61 ↙	24
137	200	-100	0,001	2908	-	0,001	47 ↙	24
138	350	-100	0,001	2908	-	0,001	319 ↘	24
139	500	-100	0,002	2908	-	0,002	303 ↘	24
140	650	-100	0,003	2908	-	0,003	293 ↘	24
141	800	-100	0,003	2908	-	0,003	287 →	24
142	950	-100	0,003	2908	-	0,003	284 →	24
143	1100	-100	0,003	2908	-	0,003	281 →	24
144	1250	-100	0,003	2908	-	0,003	280 →	23,7
145	1400	-100	0,003	2908	-	0,003	278 →	24
146	1550	-100	0,003	2908	-	0,003	277 →	24
147	1700	-100	0,003	2908	-	0,003	277 →	22,6
148	-1300	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
149	-1150	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
150	-1000	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
151	-850	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
152	-700	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
153	-550	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
154	-400	50	0,003	2908	-	0,003	89 ←	24
155	-250	50	0,003	2908	-	0,003	88 ←	24
156	-100	50	0,003	2908	-	0,003	88 ←	24
157	50	50	0,002	2908	-	0,002	89 ←	24
158	200	50	0,001	2908	-	0,001	88 ←	24
159	350	50	0,001	2908	-	0,001	281 →	24
160	500	50	0,002	2908	-	0,002	276 →	24
161	650	50	0,003	2908	-	0,003	273 →	24
162	800	50	0,003	2908	-	0,003	272 →	24
163	950	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24
164	1100	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24

Продолжение таблицы 1.9.5

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	код ЗВ			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
165	1250	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24
166	1400	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24
167	1550	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24
168	1700	50	0,003	2908	-	0,003	271 →	24
169	-1300	200	0,003	2908	-	0,003	95 ←	22,8
170	-1150	200	0,003	2908	-	0,003	95 ←	24
171	-1000	200	0,003	2908	-	0,003	96 ←	24
172	-850	200	0,003	2908	-	0,003	97 ←	22,8
173	-700	200	0,003	2908	-	0,003	98 ←	24
174	-550	200	0,003	2908	-	0,003	99 ←	23,4
175	-400	200	0,003	2908	-	0,003	101 ←	24
176	-250	200	0,003	2908	-	0,003	104 ←	24
177	-100	200	0,003	2908	-	0,003	109 ←	24
178	50	200	0,002	2908	-	0,002	119 ↖	24
179	200	200	0,001	2908	-	0,001	135 ↖	24
180	350	200	0,001	2908	-	0,001	235 ↗	24
181	500	200	0,001	2908	-	0,001	247 ↗	24
182	650	200	0,002	2908	-	0,002	252 →	24
183	800	200	0,003	2908	-	0,003	256 →	24
184	950	200	0,003	2908	-	0,003	259 →	24
185	1100	200	0,003	2908	-	0,003	261 →	22,2
186	1250	200	0,003	2908	-	0,003	262 →	22,6
187	1400	200	0,003	2908	-	0,003	263 →	22,8
188	1550	200	0,003	2908	-	0,003	264 →	23,2
189	1700	200	0,003	2908	-	0,003	265 →	24
190	-1300	350	0,003	2908	-	0,003	100 ←	24
191	-1150	350	0,003	2908	-	0,003	101 ←	24
192	-1000	350	0,003	2908	-	0,003	103 ←	24
193	-850	350	0,003	2908	-	0,003	104 ←	24
194	-700	350	0,003	2908	-	0,003	106 ←	24
195	-550	350	0,003	2908	-	0,003	109 ←	24
196	-400	350	0,003	2908	-	0,003	113 ↖	24
197	-250	350	0,003	2908	-	0,003	119 ↖	24
198	-100	350	0,002	2908	-	0,002	127 ↖	24
199	50	350	0,002	2908	-	0,002	138 ↖	24
200	200	350	0,001	2908	-	0,001	155 ↖	24
201	350	350	0,001	2908	-	0,001	211 ↗	24
202	500	350	0,001	2908	-	0,001	227 ↗	24
203	650	350	0,002	2908	-	0,002	236 ↗	24
204	800	350	0,003	2908	-	0,003	242 ↗	24
205	950	350	0,003	2908	-	0,003	247 ↗	24
206	1100	350	0,003	2908	-	0,003	251 →	23,8
207	1250	350	0,003	2908	-	0,003	254 →	24
208	1400	350	0,003	2908	-	0,003	256 →	24
209	1550	350	0,003	2908	-	0,003	257 →	24
210	1700	350	0,003	2908	-	0,003	259 →	24
211	-1300	500	0,003	2908	-	0,003	105 ←	24
212	-1150	500	0,003	2908	-	0,003	107 ←	24
213	-1000	500	0,003	2908	-	0,003	109 ←	24
214	-850	500	0,003	2908	-	0,003	111 ←	24
215	-700	500	0,003	2908	-	0,003	114 ↖	23,4
216	-550	500	0,003	2908	-	0,003	118 ↖	24
217	-400	500	0,003	2908	-	0,003	123 ↖	24
218	-250	500	0,003	2908	-	0,003	130 ↖	23,8
219	-100	500	0,002	2908	-	0,002	139 ↖	24
220	50	500	0,002	2908	-	0,002	150 ↖	24
221	200	500	0,001	2908	-	0,001	165 ↑	24
222	350	500	0,001	2908	-	0,001	196 ↑	24
223	500	500	0,002	2908	-	0,002	213 ↗	24
224	650	500	0,002	2908	-	0,002	223 ↗	24
225	800	500	0,002	2908	-	0,002	231 ↗	24
226	950	500	0,003	2908	-	0,003	237 ↗	24
227	1100	500	0,003	2908	-	0,003	242 ↗	24
228	1250	500	0,003	2908	-	0,003	246 ↗	24
229	1400	500	0,003	2908	-	0,003	249 →	24

Продолжение таблицы 1.9.5

№	Координаты		Расчетная концентрация		Фон, д.ПДК	Вклад предприятия, д.ПДК	Ветер	
	X	Y	д.ПДК	код ЗВ			направл., °	скорость, м/с
1	2	3	4	5	6	7	8	9
230	1550	500	0,003	2908	-	0,003	251 →	23,8
231	1700	500	0,003	2908	-	0,003	253 →	24
232	-1300	650	0,003	2908	-	0,003	110 ←	24
233	-1150	650	0,003	2908	-	0,003	112 ←	22,8
234	-1000	650	0,003	2908	-	0,003	115 ↖	23,7
235	-850	650	0,003	2908	-	0,003	118 ↖	24
236	-700	650	0,003	2908	-	0,003	121 ↖	24
237	-550	650	0,003	2908	-	0,003	126 ↖	22,8
238	-400	650	0,003	2908	-	0,003	131 ↖	24
239	-250	650	0,003	2908	-	0,003	138 ↖	24
240	-100	650	0,002	2908	-	0,002	147 ↖	24
241	50	650	0,002	2908	-	0,002	158 ↑	24
242	200	650	0,002	2908	-	0,002	171 ↑	24
243	350	650	0,002	2908	-	0,002	187 ↑	24
244	500	650	0,002	2908	-	0,002	203 ↗	24
245	650	650	0,002	2908	-	0,002	214 ↗	24
246	800	650	0,002	2908	-	0,002	222 ↗	24
247	950	650	0,003	2908	-	0,003	229 ↗	24
248	1100	650	0,003	2908	-	0,003	235 ↗	23,4
249	1250	650	0,003	2908	-	0,003	239 ↗	24
250	1400	650	0,003	2908	-	0,003	243 ↗	24
251	1550	650	0,003	2908	-	0,003	245 ↗	24
252	1700	650	0,002	2908	-	0,002	248 →	22,8
253	-1300	800	0,002	2908	-	0,002	115 ↖	23,8
254	-1150	800	0,003	2908	-	0,003	117 ↖	24
255	-1000	800	0,003	2908	-	0,003	120 ↖	24
256	-850	800	0,003	2908	-	0,003	123 ↖	24
257	-700	800	0,003	2908	-	0,003	127 ↖	22,3
258	-550	800	0,003	2908	-	0,003	132 ↖	24
259	-400	800	0,003	2908	-	0,003	138 ↖	23,8
260	-250	800	0,003	2908	-	0,003	145 ↖	24
261	-100	800	0,003	2908	-	0,003	153 ↖	24
262	50	800	0,002	2908	-	0,002	163 ↑	24
263	200	800	0,002	2908	-	0,002	174 ↑	24
264	350	800	0,002	2908	-	0,002	186 ↑	24
265	500	800	0,002	2908	-	0,002	198 ↑	24
266	650	800	0,002	2908	-	0,002	208 ↗	24
267	800	800	0,002	2908	-	0,002	216 ↗	22,8
268	950	800	0,003	2908	-	0,003	223 ↗	24
269	1100	800	0,003	2908	-	0,003	228 ↗	23,8
270	1250	800	0,003	2908	-	0,003	233 ↗	24
271	1400	800	0,003	2908	-	0,003	237 ↗	23,9
272	1550	800	0,003	2908	-	0,003	240 ↗	24
273	1700	800	0,003	2908	-	0,003	243 ↗	24
274	-1300	950	0,002	2908	-	0,002	119 ↖	24
275	-1150	950	0,002	2908	-	0,002	122 ↖	23,4
276	-1000	950	0,002	2908	-	0,002	125 ↖	22,2
277	-850	950	0,003	2908	-	0,003	128 ↖	24
278	-700	950	0,003	2908	-	0,003	132 ↖	24
279	-550	950	0,003	2908	-	0,003	137 ↖	24
280	-400	950	0,003	2908	-	0,003	143 ↖	23,3
281	-250	950	0,003	2908	-	0,003	150 ↖	24
282	-100	950	0,003	2908	-	0,003	157 ↖	22,8
283	50	950	0,003	2908	-	0,003	166 ↑	24
284	200	950	0,002	2908	-	0,002	176 ↑	24
285	350	950	0,002	2908	-	0,002	185 ↑	24
286	500	950	0,002	2908	-	0,002	195 ↑	24
287	650	950	0,002	2908	-	0,002	203 ↗	24
288	800	950	0,003	2908	-	0,003	211 ↗	24
289	950	950	0,002	2908	-	0,002	218 ↗	22,5
290	1100	950	0,003	2908	-	0,003	223 ↗	24
291	1250	950	0,003	2908	-	0,003	228 ↗	23,8
292	1400	950	0,003	2908	-	0,003	232 ↗	24
293	1550	950	0,002	2908	-	0,002	235 ↗	23,4
294	1700	950	0,002	2908	-	0,002	238 ↗	24

Ситуационная карта-схема района размещения предприятия, с нанесенными изолиниями расчётных концентраций, выраженных в долях ПДК, по расчетной площадке № 1 приведена в масштабе **1:12000** на рисунке 1.9.1.

Рисунок 1.9.1 - Вариант № 1; Расчетная площадка №1

Масштаб 1:12000
